

קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ

דוח תקופתי לשנת 2018

קרון החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ

דוח תקופתי לשנת 2018

פרק 1 דוח תיאור עסקי התאגיד

פרק 2 דוח הדירקטוריון

פרק 3 דוחות כספיים

קרון החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ

פרק 1

דוח תיאור עסקי התאגיד

תיאור עסקי התאגיד

- חלק זה כולל את תיאור עסקי החברה נכון ליום 31 בדצמבר 2018 ואת השינויים שחלו בעסקי החברה בשנת 2018. הדוח נערך בהתאם לחוזר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, מיום 27 בדצמבר 2018. למעט אם צוין אחרת, המידע הכלול בדוח זה נכון ליום 31 בדצמבר 2018.
- פרק זה מהווה חלק בלתי נפרד מהדוח התקופתי ויש לקרוא את הדוח התקופתי כולו כמקשה אחת.
- פרק זה בדוח התקופתי, העוסק בתיאור החברה, התפתחותה, עסקיה ותחומי פעילותה, כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה שקיימת בחברה במועד הדוח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה, נכון למועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על ידי הופעת מילים כגון: "החברה / הקבוצה מעריכה"; "החברה/הקבוצה סבורה"; "החברה/הקבוצה צפויה" וכדו', אך ייתכן שמידע צופה פני עתיד יופיע גם בניסוחים אחרים. מידע צופה פני עתיד המופיע בדוח זה מתייחס אך ורק למועד בו הוא נכתב. החברה אינה מתחייבת לעדכן או לשנות מידע זה ככל שמידע נוסף או שונה בקשר למידע כאמור יגיע לידיעתה.
- להסרת ספק מובהר, כי התיאור המובא בדוח לגבי תנאי מוצרי הגמל השונים הינו תיאור תמציתי לצרכי הדוח בלבד, וכי תנאיהם המחייבים הם כנקבע בחוק קופות גמל, בתקנות קופות גמל ובתקנוני קופות הגמל.

תוכן

1.1	חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה	6
1.1	פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה	6
1.2	תחומי פעילות	7
1.3	השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה	7
1.4	חלוקת דיבידנדים	7
2.1	חלק ב' - תיאור עסקי החברה לפי תחומי פעילות	8
2.1	מוצרים ושירותים	8
2.2	מבנה הרווחיות בתחום	8
2.3	תקנון הקופה	8
2.4	מסלולי השקעה	8
2.5	תחליפיות	8
2.6	מגמות ושינויים בתחום הפעילות	8
2.7	שינויים מהותיים צפויים בחלקה של החברה	9
2.8	מוצרים חדשים	9
2.9	מידע מרוכז לפי סוג קופה*	10
2.10	תחרות	12
2.11	לקוחות	13
3.1	חלק ג' - מידע נוסף ברמת כלל החברה	14
3.1	מגבלות ופיקוח החלים על פעילות החברה	14
3.2	חסמי כניסה ויציאה	18
3.3	גורמי הצלחה קריטיים	18
3.4	השקעות	19
3.5	הון אנושי	20

21	שיווק והפצה	3.6
22	ספקים ונותני שירותים	3.7
22	רכוש קבוע	3.8
22	עונתיות	3.9
23	נכסים בלתי מוחשיים	3.10
24	גורמי סיכון	3.11
25	הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה	3.12
26	תחזיות אחרות והערכות לגבי עסקי החברה	3.13
27	חלק ד' - היבטי ממשל תאגידי4
27	הדירקטורים של החברה המנהלת	4.1
31	נושאי משרה	4.2
36	מדיניות תגמול בחברה מנהלת	4.3
38	מבקר פנים	4.4
39	רואה חשבון מבקר	4.5
40	אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי	4.6
40	החלטות החברה	4.7

הגדרות

לנוחיות הקורא מובאים להלן המונחים או הקיצורים הבאים, להם בפרק זה המשמעות המובאת לצדם, אלא אם כן נאמר אחרת.	
כהגדרת מונח זה בחוק הפיקוח (מבטח או חברה מנהלת).	"גוף מוסדי"
הסכומים שמפקיד עמית (או שמופקדים עבורו) בקופת גמל.	"דמי גמולים"
קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ.	"קחצ"ק" או "החברה"
הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון כמשמעותו בחוק הפיקוח, ובחוק קופות הגמל.	"הממונה"
הראל השקעות והחברות המוחזקות על ידה.	"הקבוצה"
הראל חברה לביטוח בע"מ.	"הראל ביטוח"
הראל פנסיה וגמל בע"מ.	"הראל פנסיה וגמל"
הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.	"הראל השקעות"
חברה שעיסוקה ניהול קופות גמל ואשר קיבלה רישיון לכך מאת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, בהתאם לסעיף 4 לחוק קופות גמל.	"חברה מנהלת"
חוק החברות, התשנ"ט-1999.	"חוק החברות"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.	"חוק הפיקוח"
חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995.	"חוק ייעוץ השקעות"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005.	"חוק ייעוץ ושיווק פנסיוני"
חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968.	"חוק ניירות ערך"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005.	"חוק קופות גמל"
כמשמעותו בחוק ייעוץ ושיווק פנסיוני (קופות גמל, קרנות פנסיה, קרן השתלמות, פוליסות ביטוח שהינן קופות גמל להון או לקצבה, קופות גמל להשקעה, תכניות ביטוח מפני סיכון מוות או אובדן כושר עבודה הכלולות בתכניות דלעיל או נמכרות אגב אחת מהן).	"מוצר פנסיוני"
כמשמעותו בחוק ייעוץ השקעות (ניירות ערך, מוצרים מובנים ויחידות השתתפות בקרנות נאמנות).	"נכס פיננסי"

נכסים הכוללים את נכסי קופות הגמל וקרנות הפנסיה, למעט קרנות ותיקות, נכסים המוחזקים על ידי מבטחים לכיסוי התחייבויות תלויות תשואה בביטוח חיים, נכסים המוחזקים על ידי מבטחים לכיסוי התחייבויותיהם לפי תכניות ביטוח חיים המעניקות למבוטח תשואה מובטחת ושהמבטח אינו זכאי בשל הכספים המופקדים בהם או בשל חלק מהם לאגרות חוב מיועדות.

"נכסי החיסכון לטווח ארוך"

פקודת מס הכנסה [נוסח חדש].

"פקודת מס הכנסה"

הסכומים שנצברו לזכות העמיתים בקופת הגמל.

"צבירה"

קופת גמל כמשמעותה בחוק קופות גמל שאינה קרבן פנסיה.

"קופת גמל"

תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964.

"תקנות קופות הגמל"

בדוח "תיאור עסקי התאגיד" ובדוח "סקירת ההנהלה" עמית פעיל הינו עמית שבאחד מחשבונותיו הופקדו דמי גמולים ברבעון האחרון שקדם למועד הדוח ושעומדת בו יתרה נכון לאותו מועד (בהתאם להוראות החוזר המאוחד, שער 5, חלק 4, פרק 1 – דין וחשבון לציבור).

"עמית פעיל"

מי שאינו עמית פעיל.

"עמית לא פעיל"

1. חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

1.1 פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

1.1.1 שנת התאגדות החברה וצורת ההתאגדות

החברה התאגדה ביום 11 ביולי 1984 כחברה פרטית בישראל, בהתאם לפקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג-1983, בשם קרן החיסכון לצבא הקבע בע"מ, אשר פעלה כ"קופת גמל תאגידית". ביום 31 במרס 2008, במסגרת רה ארגון שנדרש בהתאם להוראות הדין, הפכה החברה לחברה מנהלת של קרן ההשתלמות - קרן החיסכון לצבא קבע (להלן: "הקרן" או "הקופה"), ושינתה את שמה לשמה הנוכחי.

החברה הינה חברה שאושרה כחברה מנהלת של קופות גמל על ידי הממונה.

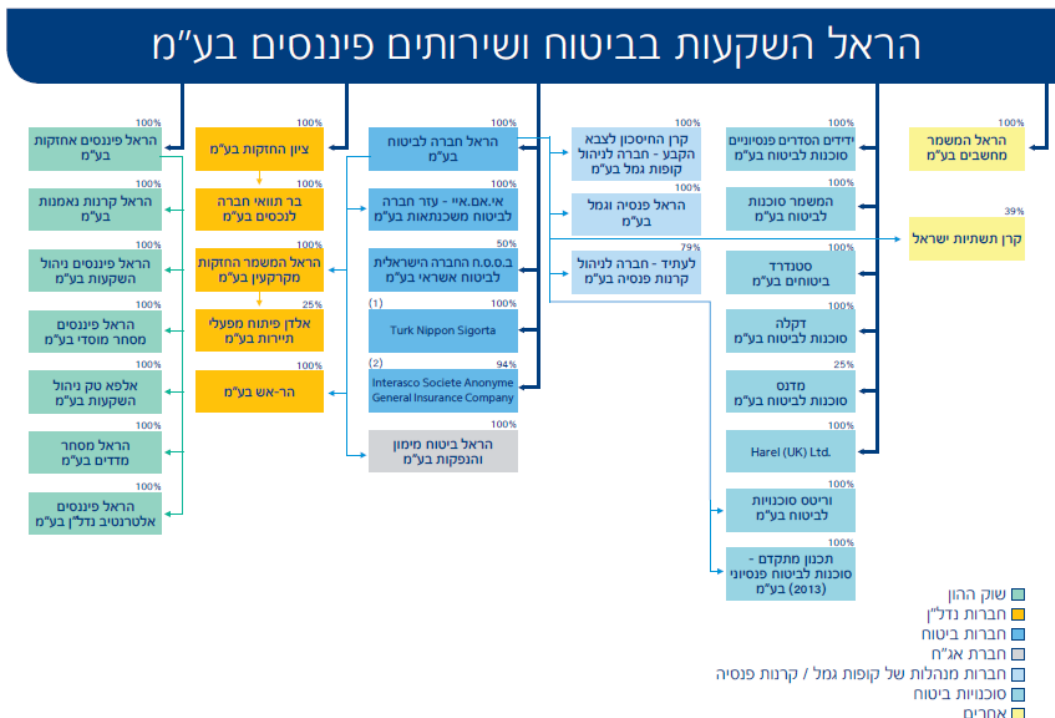
לחברה אין חברות מוחזקות.

החברה הינה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות, שהינה חברה ציבורית, אשר מניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב, בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל ביטוח, חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות.

נכון למועד פרסום הדוח, יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור (בסעיף זה: "בעלי המניות") מחזיקים בכ-49.22% מזכויות ההצבעה בהראל השקעות ובכ-49.22% מהון המניות המונפק של הראל השקעות.

ההחזקה של בעלי המניות בהראל השקעות הינה בעיקר באמצעות ג.י.ן. ייעוץ כלכלי וניהול השקעות 2017, שותפות מוגבלת בשליטתם ובבעלותם המלאה של בעלי המניות, בה הם מחזיקים כשותפים מוגבלים, באמצעות חברות פרטיות בבעלותם המלאה.

1.1.2 תרשים מבנה האחזקות של הקבוצה

- 1.1.3 אופיו ותוצאותיו של שינוי מבני, מיזוג או רכישה מהותיים**
- החברה לא הייתה מעורבת בהליכי שינוי מבני, מיזוג או רכישה מהותיים אשר להם השפעה על פעילותה של החברה בשנת הדוח.
- 1.1.4 רכישה, מכירה או העברה של נכסים בהיקף מהותי שלא במהלך העסקים הרגיל**
- החברה לא הייתה מעורבת בהליכי רכישה, מכירה או העברה של נכסים בהיקף מהותי שלא במהלך העסקים הרגיל, אשר להם השפעה על פעילותה של החברה בשנת הדוח.
- 1.1.5 אופיים ותוצאותיהם של הליכי פירוק, כינוס נכסים, הסדר נושים וכיוצא בזה**
- החברה לא הייתה מעורבת בהליכי פירוק, כינוס נכסים, הסדר נושים וכיוצא בזה, אשר להם השפעה על פעילותה של החברה בשנת הדוח.
- 1.1.6 שינויים מהותיים שאירעו באופן ניהול עסקי החברה**
- הסבת המערכת התפעולית בתחום הגמל וההשתלמות
- במסגרת פעילותה בתחום הגמל וההשתלמות קיבלה החברה שירותי תפעול, לרבות שירותי מערכת תפעול מלאומי שירותי שוק ההון בע"מ (להלן: "מערכת לאומי"). בינואר 2019 החברה הסבה את פעילותה ממערכת לאומי למערכת מיכון פנימית אשר משמשת את הראל פנסיה וגמל כיום לפעילותה בתחום הפנסיה.

1.2 תחומי פעילות

החברה הינה חברה מנהלת של קופת גמל אחת שהינה קרן השתלמות, שמטרתה חיסכון לשם יציאה להשתלמות המיועדת לשמירת רמתו המקצועית של העובד כאשר סכומי החיסכון ניתנים למשיכה לכל מטרה לאחר צבירת ותק של 6 שנים.

1.3 השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה

לא בוצעו כל השקעות בהון החברה. כמו כן, אין לחברה התחייבויות להשקעות נוספות.

1.4 חלוקת דיבידנדים

לחברה אין מדיניות חלוקת דיבידנד.

למידע אודות מגבלות לחלוקת דיבידנד, ראה ביאור 9, בדבר הון עצמי ודרישות הון, בדוחות הכספיים של החברה.

2. חלק ב' - תיאור עסקי החברה לפי תחומי פעילות

2.1 מוצרים ושירותים

קרנות השתלמות

נכון למועד הדוח, החברה מנהלת קרן השתלמות אחת, קרן החיסכון לצבא הקבע.

קרנות ההשתלמות מיועדות לשכירים ולעצמאיים.

קרנות ההשתלמות מוגדרות הן כמוצר פנסיוני (בחוק השיווק והייעוץ הפנסיוני) והן ככנס פיננסי (בחוק ייעוץ השקעות). למרות זאת, אין לקרנות ההשתלמות מוצרים תחליפיים, המאפשרים קבלת הטבות מס דומות.

הביקוש לקרנות ההשתלמות מושפע מגורמים כמו הטבות המס, הסדרי עבודה במשק, גובה השכר הממוצע במשק וגובה תקרת ההפקדה הזוכה להטבת מס בקרן ההשתלמות.

2.2 מבנה הרווחיות בתחום

רווחיות החברות המנהלות קרנות השתלמות נובעת מהמרווח בין דמי הניהול הנגבים מהעמיתים לבין הוצאות התפעול והשיווק של קרנות ההשתלמות.

2.3 תקנון הקופה

היחסים שבין החברה לעמיתים מעוגנים בתקנון, ובכפוף להוראות הדין החלות על היחסים שבין החברה לבין העמיתים.

2.4 מסלולי השקעה

בקופה מנוהלים 3 מסלולי השקעה: קחצ"ק כללי (מסלול ברירת מחדל), קחצ"ק מסלול אג"ח ללא מניות (לשעבר- מסלול ללא מניות) וקחצ"ק מניות.

2.5 תחליפיות

התחליפיות בין מוצרי תחום הפעילות של קרנות השתלמות למוצרים פיננסיים אחרים, כגון פיקדונות, או מוצרי חיסכון והשקעה לטווח בינוני קיימת אולם ברמה נמוכה, שכן מוצרים אלו אינם כוללים בדרך כלל את הטבות המס שהינו רכיב מהותי שקיים בקרנות ההשתלמות.

2.6 מגמות ושינויים בתחום הפעילות

תחום קרנות ההשתלמות מתאפיין בחוסכים לטווח הבינוני ובמובן זה מושפע רק באופן חלקי מהשינויים המקיפים שהתרחשו בתחום חיסכון ארוך טווח בשנים האחרונות. ההשפעה באה לידי ביטוי בעיקר בהגברת המודעות של הלקוחות והמעורבות שלהם בבחירת המוצרים וכן בהגברת התחרות, לרבות בדרך של ניווד בין קרנות השתלמות וכן צמצום ניהודי העניינים בן המעסיק לעובדים העמיתים בקופות הגמל. בנוסף, בשנים האחרונות תחום הפעילות מתאים את עצמו באופן הדרגתי לביצוע תהליכים באופן דיגיטאלי ומקוון מול החוסכים, המעסיקים והגופים המוסדיים האחרים.

בחודש אוקטובר 2008 נכנסו לתוקף תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל), התשס"ח-2008, שמטרתן לאפשר לצרכן לנייד בכל עת את החיסכון הפנסיוני שלו בין מוצרי החיסכון הפנסיוני ובכך להביא להגברת התחרות. במסגרת ההסדרה האמורה התאפשר גם ניווד בין קרנות השתלמות וניוד מקרנות השתלמות לקופות גמל לקצבה בתנאים מסוימים.

ביום 13 במרס 2016 פורסם חוזר הממונה הקובע הוראות לעניין בחירת קופת ברירת מחדל ואת התנאים הנדרשים מחברה מנהלת של קופת גמל המצרפת עמיתים בהתאם להוראות סעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל. במסגרת החוזר נקבע כי צירוף לקופת גמל ייעשה על ידי בחירה אקטיבית של העובד או באמצעות המעסיק לקופת גמל שנבחרה על ידי המעסיק באמצעות הליך תחרותי. עוד נקבע כי בחירת קרן השתלמות כקופות ברירת מחדל על ידי מעסיק תיעשה לפי הליך תחרותי בהתאם לקריטריונים שנקבעו על ידי הממונה בחוזר, לרבות קריטריון של שיעור דמי

ניהול שמשקלו לא יפחת מ- 50% ממשקל הקריטריונים הכולל, אלא בנסיבות שנקבעו בחוזר. הסדרי ברירת מחדל קיימים יישארו בתוקף עד מרס 2019 לכל המאוחר.

ליישום החוזר עלולות להיות השלכות על החברה, אשר לחברה אין יכולת, בשלב זה, להעריך את היקפן הכולל.

בהמשך להקמת המסלוקה הפנסיונית, בהתאם להוראות הממונה וכחלק ממדיניות החברה, בוצעו בשנים האחרונות שורה של שינויים אשר מאפשרים ביצוע פעולות דיגיטליות מול לקוחות החברה, גורמי ההפצה שלה וכן אל מול גופים מוסדיים אחרים. במסגרת זו, מוסדו תהליכי גבייה אוטומטיים כחלק ממשק המעסיקים, הוסדרו תהליכי משלוח דיווחים באופן דיגיטלי למבוטחים ולעמיתים והוקמה תשתית לנטילת הלוואות באופן דיגיטלי. בהתאם להערכת החברה, תהליכים אלה צפויים להתעצם בשנים הקרובות ולהתרחב לביצוע פעולות נוספות במסגרת תחום הפעילות, לרבות ביצוע תהליכי הצטרפות ופעולות נוספות באופן דיגיטלי, דבר אשר צפוי להביא לשיפור השירות ללקוח ולהתייעלות תפעולית.

2.7 שינויים מהותיים צפויים בחלקה של החברה

ככלל, מתאפיין תחום הפעילות ברגולציה רבה, והוא מושפע מהחלטות הממונה. בתחום קיימת תחרות מתמדת ועזה מצד החברות המנהלות קרנות השתלמות. שוק ההון מתאפיין בתנודתיות גבוהה כתוצאה מאירועים פוליטיים וכלכליים בישראל ובעולם, המשפיעים על שערי ניירות ערך בבורסות ובשווקים המוסדרים, משפיעים על היקף הנכסים המנוהלים, וכתוצאה מכך משפיעים על תוצאות פעילות החברה, נכסיה, ותוצאותיה העסקיות.

לפירוט אודות הוראות דין נוספות שעשויה להיות להם השפעה על תחום הפעילות ראו סעיף 3.

2.8 מוצרים חדשים

לא היו מוצרים חדשים במהלך שנת הדוח.

2.9 מידע מרוכז לפי סוג קופה*

קרן השתלמות			
2016	2017	2018	
נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח):			
2,438,537	2,592,962	2,560,635	פעילים
2,327,563	2,657,116	2,660,972	לא פעילים
4,766,100	5,250,078	5,221,607	סה"כ
נתונים תוצאתיים (באלפי ש"ח):			
37,945	32,984	42,677	דמי גמולים משונתים עבור מצטרפים חדשים
491,278	497,452	506,579	תקבולים מדמי גמולים
4,037	5,363	7,768	תקבולים מדמי גמולים חד פעמיים
75,063	51,940	59,655	העברות צבירה לקרן
138,757	194,678	193,216	העברות צבירה מהקרן
271,756	258,444	304,774	תשלומים: פדיונות
158,170	387,708	(96,715)	עודף הכנסות על הוצאות לתקופה
דמי ניהול שנגבו מנכסים (אלפי ש"ח):			
14,538	15,699	16,697	פעילים ולא פעילים
שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (באחוזים):			
0.26	0.26	0.26	פעילים
0.39	0.38	0.36	לא פעילים
שיעור הוצאות ישירות ממוצע (באחוזים):			
0.012	0.011	0.015	עמלת קניה ומכירה של ניירות ערך
0.004	0.004	0.004	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.001	0.002	0.006	בגין השקעות לא סחירות
0.119	0.113	0.109	עמלות ניהול חיצוני
0.001	0.001	0.002	עמלות אחרות
0.121	0.116	0.117	הצאות מוגבלות**

* המידע על מספר העמיתים בקרן חסוי.

** שיעור הוצאות מוגבלות הינו לידיעה בלבד, כלול בעמלות ניהול חיצוני ובעמלות בגין השקעות לא סחירות.

2.9.1 מידע בדבר עמיתים לא פעילים

להלן מידע לגבי חשבונות מנותקי קשר, כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (איתור עמיתים ומוטבים), התשע"ב-2012. הגדרת מנותק קשר הינה נכון לסוף תקופה.

חשבונות מנותקי קשר:			קרן השתלמות
2016	2017	2018	
5,142	3,143	2,032	מספר חשבונות
94,740	32,860	15,136	נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח)
292	128	67	דמי ניהול שנגבו מנכסים (באלפי ש"ח)
0.30	0.39	0.44	שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (באחוזים)*

* שיעור דמי הניהול מוצג במונחים שנתיים וכולל גם חלקים בשנה שבהם לא חלה על העמית ההגדרה "עמית שהקשר עמו נותק". (על פי תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (איתור עמיתים ומוטבים), התשע"ב-2012.

2.9.2 שיעורי דמי הניהול בהתאם להוראות הדין

• להלן שיעורי דמי הניהול שרשאית החברה לגבות בהתאם להוראות הדין החלות עליה:

שנים 2016-2018	קרנות השתלמות
2% מנכסים	פעילים
	לא פעילים:
0.3% מנכסים	מנותקי קשר
2% מנכסים	אחר

2.9.3 ניתוח התפתחויות ושינויים שחלו בקופות

הנכסים המנוהלים עבור העמיתים הסתכמו בסוף שנת הדוח לסך של כ- 5,222 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 5,250 מיליוני ש"ח אשתקד, קיטון של כ-0.5%. בין השנים 2017 ו- 2016 גידול של כ-10.2%.

יחס נכסי העמיתים פעילים מתוך סך נכסי העמיתים (הפעילים והלא פעילים) הנו כ-49% (בשנים 2017 ובשנת 2016 כ-49% ו-51%, בהתאמה).

דמי הגמולים הסתכמו לסך של כ-506.6 מיליוני ש"ח בשנת הדוח, גידול של כ-1.8% לעומת 2017 (בין השנים 2017 ו- 2016 גידול של כ-1.3%).

ניוד נטו לקרן שבניהול החברה בשנת הדוח היה שלילי והסתכם לכ- 134 מיליוני ש"ח (בשנת 2017 ו- 2016 ניוד נטו שלילי של כ-143 וכ- 64 מיליוני ש"ח בהתאמה).

פדיונות בקרן שבניהול החברה הסתכמו בשנת הדוח לכ- 305 מיליוני ש"ח. גידול של כ-17.9% לעומת אשתקד. בין השנים 2017 ו- 2016 קיטון של כ-4.9% (בשנת 2017 כ- 258 מיליוני ש"ח ובשנת 2016 כ- 272 מיליוני ש"ח).

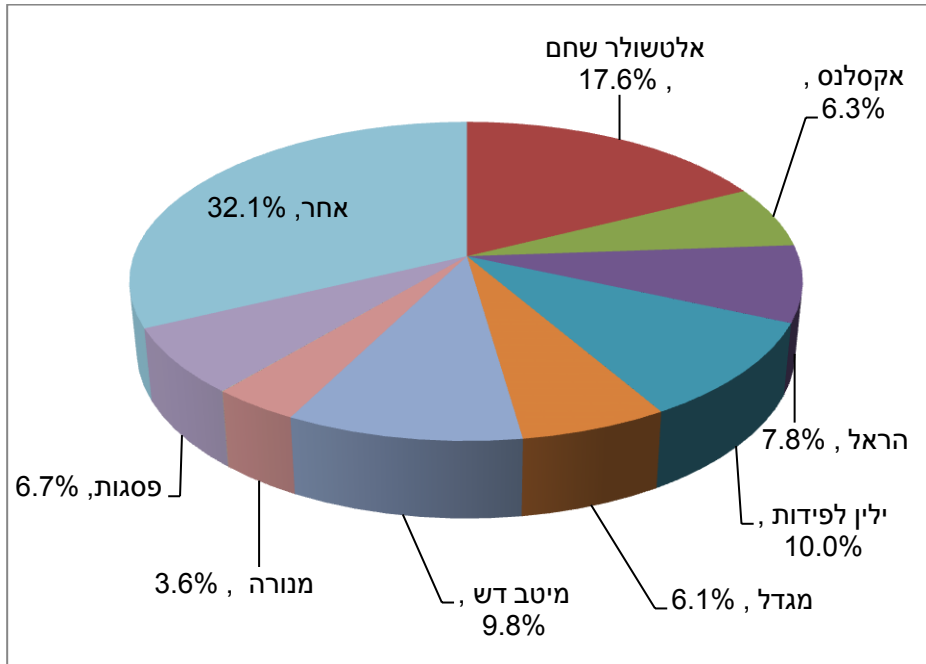
דמי הניהול שנגבו מהעמיתים בשנת הדוח הסתכמו לסך של כ- 16.7 מיליוני ש"ח, גידול של כ-6.4% לעומת אשתקד. בין השנים 2017 ו- 2016 גידול של כ-8% (בשנת 2017 כ- 15.7 ובשנת 2016 כ- 14.5 מיליוני ש"ח).

שיעור דמי הניהול שהקרן גובה מהעמיתים עמד על 0.26% מעמיתים פעילים ו-0.36% מעמיתים לא פעילים ואינו שונה מהותית משיעור דמי הניהול בגין שנים קודמות.

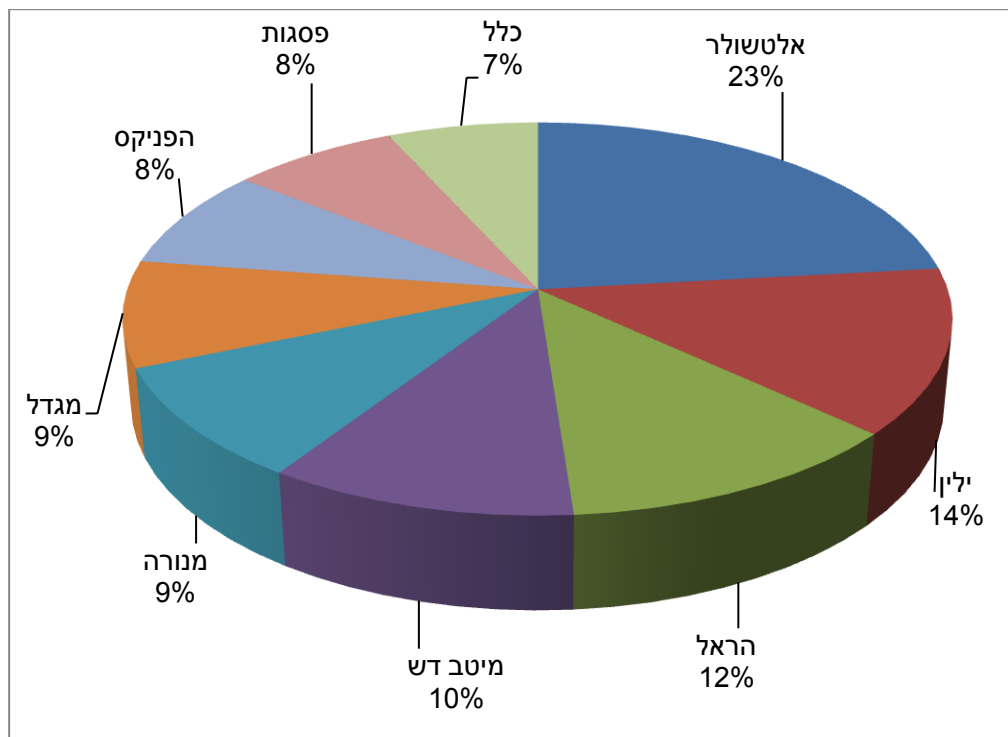
2.10 תחרות

קרנות ההשתלמות המנוהלות בקבוצה מתחרות בקרנות המנוהלות על ידי קבוצות הביטוח ובתי ההשקעות. התחרות העיקרית הינה, בין היתר, על רמת השירות לעמיתים, על מסלולי ההשקעה השונים, על התשואות המושגות על נכסי העמיתים בקרנות ועל דמי הניהול הנגבים מהעמיתים.

המתחרים העיקריים בשוק קופות הגמל הינם: אלטשולר שחם, ילין לפידות, מיטב דש, פסגות, אקסלנס ומגדל. להלן תרשים התפלגות נכסי קרנות ההשתלמות המנוהלות על ידי החברות המנהלות העיקריות הפועלות בתחום (נכון ליום 31 בדצמבר 2018, בהתאם לנתונים המפורסמים באתר משרד האוצר):

להלן תרשים התפלגות נתחי שוק (באחוזים) של הפקדות שהועברו לקרנות ההשתלמות במהלך שנת 2018:

גורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה

הגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה בתחום ניהול קרנות ההשתלמות הינם, בעיקר: המוניטין של הקבוצה, הניסיון בתחום הפעילות, החוסן הפיננסי, תשואות הקופות ורמת השירות ללקוחות.

דרכי התמודדות החברה עם התחרותיות

ההתמודדות עם התחרות בתחום ניהול קרנות השתלמות נעשית במספר רבדים:

- פעילות לשימור לקוחות בתיק הקיים - החברה עושה מאמצים לשימור לקוחות קיימים באמצעות מערך שימור לקוחות ייעודי המטפל בלקוחות החברה בהתאם לפרמטרים שנקבעו על ידי החברה.
- סינרגיה בין חברות הקבוצה - אפשרות מתן פתרונות משולבים ללקוחות בכל אפיקי החיסכון ארוך הטווח וכן צירוף מוצרים ביטוחיים נלווים.
- התייעלות תפעולית - באמצעות שיפור תהליכי ושיטות עבודה, מערכות מחשוב ומיכון, איחוד יחידות מטה ומערכות מטה במסגרת חטיבת החיסכון ארוך הטווח תוך מיקוד בשיפור השירות, השקיפות וזמן התגובה ביחד עם חסכון בעלויות.
- שיפור השירות והקשר עם הלקוח לרבות באמצעות ממשקים דיגיטליים ואתר האינטרנט, מוקד שירות לקוחות יעיל ומהימן וכן סניפי קבלת קהל העומדים לשירות הלקוח.

2.11 לקוחות

רוב העמיתים בקרן הינם משרתים בצבא הקבע בישראל, ומהווים כ- 96% מנכסי הקרן.

לעניין ההסכם בין החברה לבין חבר משרתי הקבע בצה"ל, ראה סעיף 3.12 להלן.

להלן מספר מדדים הנוגעים לעניין:

שנת 2017	שנת 2018	
9.0%	9.5%	שיעור פדיונות (כולל ניוד החוצה)
33	34	גיל ממוצע של העמיתים (בשנים)
5.2	4.2	ווקט ממוצע של העמיתים הפעילים (בשנים)

3. חלק ג' - מידע נוסף ברמת כלל החברה

3.1 מגבלות ופיקוח החלים על פעילות החברה

להלן תמצית ההסדרים החוקיים והוראות הדין העיקריים המשפיעים באופן מהותי על כלל פעילות הקבוצה.

פעילות הקבוצה והגופים המוסדיים בקבוצה כפופה למספר חוקים שהעיקריים שבהם הם:

- חוק ניירות ערך - לרבות התקנות שהותקנו מכוחו והנחיות רשות ניירות ערך;
- חוק החברות - לרבות התקנות שהותקנו על פיו;
- חוק הפיקוח - לרבות התקנות שהותקנו מכוחו והחוזרים שמפרסם הממונה מכוח סמכותו על פי חוק הפיקוח;
- חוק קופות גמל - לרבות התקנות שהותקנו מכוחו והנחיות שמפרסם הממונה מכוח סמכותו על פי חוק קופות גמל;
- חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981;
- בנוסף, פעילות החברות בקבוצה כפופה לחוקים נוספים שהעיקריים שבהם הם:
 - חוק איסור הלבנת הון, התשי"ס-2000 - לרבות הצווים שפורסמו מכוחו;
 - חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006;
 - חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958 - המעניק, במקרים המוגדרים בחוק, הגנה לעובד במקרה שהמעביד אינו מעביר את ההפרשות לקופת גמל כמשמעה בפקודת מס הכנסה;
 - חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981;
 - חוק החוזים האחידים, תשמ"ג-1982;
 - חוק ייעוץ ושיווק פנסיוני;
- חוק ה-FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act)

ביום 18 במרס 2010 נכנס לתוקף חוק ה-FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act), שמטרתו מניעת התחמקות מתשלום מס על ידי אמריקאים, המנהלים חשבונות פיננסיים מחוץ לארצות הברית, והגברת האכיפה והציות לדיני המס בארצות הברית. מכוח החוק כאמור, בשנת 2014 נחתם הסכם בין ישראל לבין ארצות הברית וכן הממונה פרסם בשנת 2015 הוראות ליישום הסכם זה. ביום 14 ביולי 2016 נכנס לתוקף חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 227) התשע"ו-2016 (להלן: "תיקון 227"), אשר עיגן את ההסדרים העיקריים ליישום של הסכם ה-FATCA במסגרת הדין הישראלי ואשר קבע את ההסדרים העיקריים ליישום הסכמי חילופי מידע נוספים שיחתמו בעתיד, המבוססים על תקן שפרסם ארגון ה-OECD לצורך חילופי מידע אוטומטיים בין מדינות שלהן חשבונות פיננסיים של תושבי חוץ.

בהמשך, ביום 4 באוגוסט 2016 נכנסו לתוקף תקנות מס הכנסה (יישום הסכם פסקא), התשע"ו-2016 (להלן בפסקה זו: "התקנות"). התקנות חלות על חשבונות מסוגים מסוימים ובהתאם להן, בין היתר, גוף פיננסי מחויב לערוך זיהוי של בעלי החשבונות שבתחולה, לאסוף מידע שמתקבל אודותיהם ולנטר אינדיקציות המעידות על זיקה של בעלי החשבונות לארצות הברית. בחודש יולי 2014 פרסם ה-OECD, תקן אחיד לאיסוף ולחילופי מידע אוטומטיים על ידי מוסדות פיננסיים לגבי חשבונות פיננסיים של לקוחות שהם תושבים זרים במדינת פעילותם.

תיקון 227, עיגן גם את ההסדרים העיקריים ליישום הסכמי חילופי מידע נוספים שיחתמו בעתיד, בהתאם לתקן.

ביום 6 בפברואר 2019, פורסמו תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח לבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), המסדירות את יישום האמנה המולטילטרלית לחילופי מידע אוטומטיים CRS.

להלן תמצית ההסדרים החוקיים והוראות הדין העיקריים בעלי השלכה על הדוחות הכספיים של החברה שפורסמו בשנת הדוח או אחריה - עד למועד פרסום דוח זה. להוראות אלו עשויה להיות השלכה על פעילות החברה מבחינה עסקית, מיכונית ותפעולית. לעניין הוראות דין מהותיות וההשפעה האפשרית שלהם על פעילות החברה, ראה סעיף 2.6 לעיל.

3.1.1 הוראות דין

- 3.1.1.1 ביום 25 ביולי 2018 פורסם חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 57), התשע"ח-2018, במסגרתו בוצע תיקון לחוקי הפיקוח, לפיו חברה מנהלת המספקת שירות טלפוני הכולל מערכת אוטומטית לניתוב שיחות תיתן מענה אנושי מקצועי לפניית שעניינן טיפול בתקלה, בירור חשבון או סיום התקשרות בתוך שש דקות לכל היותר.**
- 3.1.1.2 ביום 16 באוגוסט 2018 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות) (תיקון והוראת שעה), התשע"ח-2018, במסגרתן, בין היתר, הוארכה עד לסוף שנת 2019 הוראת השעה אשר הסתיימה בסוף שנת 2017 הקובעת להוצאות ישירות מסוימות תקרה של 0.25% מסך השווי המשוער של נכסי קופת הגמל או של מסלול בקופת גמל.**
- 3.1.1.3 ביום 7 בפברואר 2018 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל) (תיקון), התשע"ח-2018, במסגרתה מוצע הסדר לגבי ניוד כספים שהצטברו בקופת גמל של עמית גם לגבי עמיתים המקבלים קצבת זקנה או קצבת שאירים, לשם קבלת קצבה בלבד, וכן לאפשר לנייד כספים מקופת גמל להשקעה אחת לאחרת. בנוסף, מוצע לקבוע כי חברה מנהלת תעביר לקופה המקבלת את היתרה הצבורה של העמית בתוך 5 ימי עסקים (במקום 10 ימי עסקים כפי שקבוע היום) מהיום שהועברה לה בקשה מלאה, ולבטל את האפשרות לבטל את העברת הכספים לאחר שהועברה בקשה לקופה המקבלת.**
- 3.1.1.4 ביום 18 במאי 2017 פורסם ברשומות צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטחים, סוכני ביטוח וחברות מנהלות, למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"ז-2017. בצו נקבעו הוראות לעניין חובת הכרת הלקוח במקרים של התקשרות בחוזה ביטוח חיים ובפתיחת חשבון קופת גמל; הוראות לעניין רישום פרטי זיהוי של נהנה ושל תאגיד; הוראות לעניין בקרה שוטפת על התהליכים הנדרשים ואחר פעולות מקבל השירות; דיווחים נוספים על פעילות בחשבון או בחוזה ביטוח חיים או בקשר להלוואה; חובת בדיקה אל מול הרשימה המרוכזת של ארגוני טרור מוכרים; חובת גוף מוסדי לקבוע מדיניות, כלים וניהול סיכונים בעניין איסור הלבנת הון ומימון טרור, וכן הוראות לעניין ניהול רישומים ושמירתם. תחילתו של הצו ביום 18 במאי 2018, והוא יחול גם לעניין חשבונות קיימים וחוזי ביטוח חיים שבתוקף ביום התחילה, למעט הסייגים המפורטים בצו. בעקבות פרסום הצו, פורסמו במהלך השנים 2017 ו-2018 הוראות משלימות על ידי הממונה.**

3.1.2 חוזרים

- 3.1.2.1 ביום 8 בנובמבר 2017 פורסם חוזר שעניינו אופן הפקדת תשלומים לקופת גמל, הקובע הוראות לעניין אופן הפקדת התשלומים לקופת גמל, הפרטים שעל מעסיק למסור לחברה המנהלת בעת ההפקדה, מועדים להפקדת התשלומים ואישורים שעל חברה מנהלת להמציא לעמיתים, ולעניין עמיתים שכירים – גם למעסיקיהם, בקופת גמל שבניהולה. בחוזר נקבעו מועדי תחילה שונים בהתאם לגודל המעסיק.**
- ביום 24 בינואר 2019 פורסם חוזר שעניינו אופן הפקדת תשלומים לקופת גמל - תיקון, אשר משנה את מועדי התחילה של הוראות החוזר המקורי עבור מעסיקים שלהם פחות מעשרים עובדים.**
- 3.1.2.2 ביום 31 בדצמבר 2018 פורסם חוזר סך נכסי החיסכון לטווח ארוך ליום 30.9.2018. החוזר מפרט את נכסי החיסכון לטווח ארוך ומעדכן את שוויים, לצורך חישוב נתח השוק המקסימלי שרשאי אדם להחזיק בתחום החיסכון לטווח ארוך לפי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981. החוק קובע כי אדם לא יחזיק, אלא במקרים מסוימים, בהחזקה מהותית בתחום החיסכון לטווח ארוך. "החזקה מהותית" מוגדרת כשליטה בנתח שוק עולה על חמישה עשר אחוזים מסך שווי כלל נכסי החיסכון לטווח ארוך.**
- 3.1.2.3 ביום 26 באוגוסט 2018 פרסם הממונה חוזר שעניינו דירקטוריון גוף מוסדי, הקובע הוראות לעניין הרכב הדירקטוריון, מספר הדירקטורים ומומחיותם, תנאים והגבלות למינוי וכהונת יו"ר הדירקטוריון, הוראות לעניין דירקטורים בלתי תלויים, בין היתר, כאשר בעל השליטה או קרובו מכהנים כבעלי תפקיד מרכזי בגוף המוסדי, ועדת איתור לדירקטורים בלתי תלויים, והגבלה על מינוי דירקטורים שקרוביהם מכהנים כבעלי תפקיד מרכזי בגוף המוסדי (למעט כאלו שכבר מכהנים כיום) וכן הפרדה חלקית בזהות הדירקטורים בין גוף מוסדי לבין גוף מוסדי אחר הנשלט על ידי בעל השליטה. הוראות החוזר יחלו ביום 24 במרץ 2019.**

3.1.2.4 ביום 18 ביולי 2018 פרסם הממונה חוזר שעניינו מסמך הנמקה, המחליף את החוזר הקיים באותו השם, וקובע, בין היתר, כי ברירת המחדל בכל מקרה של מתן המלצה ללקוח תהיה מילוי מסמך הנמקה מלא, וכי שיחת שימור שביצע בעל רישיון או גוף מוסדי ללקוח לעניין ביטול החלטה להעביר כספים ממוצר פנסיוני אחד לאחר, תיחשב כמתן המלצה ללקוח. בנוסף, נקבע כי במתן המלצה לגבי צירוף לקופת גמל לקצבה, יערוך בעל רישיון השוואה בין קופת הגמל המומלצת לבין קופת הגמל הקיימת ולסוגי קופות הגמל לקצבה האחרות, וכי השיקולים שיפורטו במסמך הנמקה יתייחסו, בין היתר, גם למאפיינים האישיים של הלקוח ולצרכיו. כמו כן, נוסף נספח שעניינו המחשת עלויות המוצר הפנסיוני והשפעתן על היתרה והקצבה הצפויות של הלקוח, המפרט הנחות אחידות לשימוש כלל הגופים המוסדיים ובעלי הרישיון בגין כלל המוצרים הפנסיוניים.

3.1.2.5 ביום 9 ביולי 2018 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד – פרק ניהול נכסי השקעה (הלוואות לא סחירות), המשנה את שיעור המגבלה הקיימת להשקעות הכוללות הלוואות, השאלת ניירות ערך ונכסי חוב לא סחיר, מובנה או נגזר, שאינם מדורגים או שרמת הדירוג שלהם נמוכה מ-BBB מ-3% ל-5% מהיקף הנכסים שמנוהלים על ידי הגוף המוסדי.

3.1.2.6 ביום 1 במאי 2018 פרסם הממונה חוזר שעניינו שירות סוכנים ויועצים ללקוחות, אשר מחליף חוזר קיים באותו נושא ובמסגרתו נקבע, בין היתר, כי אמנת השירות תתייחס גם לזמני המענה ללקוחות. כמו כן, עודכנו פרקי זמן למתן מענה או ביצוע פעולה על ידי בעל הרישיון המפורטים בחוזר הקיים וכן נקבע כי אם הובא לידיעתו של בעל רישיון, על ידי גוף מוסדי, מעסיק או לקוח כי חל שינוי במצב הלקוח בקשר למוצר פנסיוני, יזום פגישת שירות ללקוח לבחינת התאמת המוצר הפנסיוני לצרכיו, וכי על סוכן ביטוח פנסיוני הגובה מלקוח שכר או החזר הוצאות, לערוך הסכם בינו לבין הלקוח ובו פירוט של הסכומים, דרך חישובם ואופן גבייתם.

3.1.2.7 ביום 1 במאי 2018 פרסם הממונה חוזר שעניינו מרכיבי חשבון בקופת גמל, אשר קובע הוראות לעניין רישום מרכיבי חשבון בקופת גמל, ניהול רשומות נפרדות בקופת גמל ובקרון השתלמות, רישום מרכיבי חשבון עבור עמית שכיר ועבור עמית עצמאי, והוראות לעניין רישום וייחוס תשלומים, רווחים, הפקדות, הוצאות ודמי ביטוח.

ביום 3 במרס 2019 פרסם הממונה טיוטת חוזר שעניינו מרכיבי חשבון בקופת גמל – תיקון, במסגרתה מוצע לדחות את תחילת הסעיף הקובע הוראות לעניין הסבת תשלומים פטורים לתשלומים שאינם פטורים ולהיפך, במטרה לאפשר לעמית שיש בידו יותר מקופת גמל אחת לבצע משיכה של התשלומים הפטורים בכל קופת גמל שיבחר, ליום 1 בינואר 2020.

3.1.2.8 ביום 4 במרס 2018 פרסם הממונה חוזר שעניינו קבלת מידע ואישור ממעסיקים הקובע כי גוף מוסדי לא ידרוש ממעסיק של עמית לאשר מסמכים, להעביר מידע או לתת הסכמתו בקשר למוצר הפנסיוני של העמית, לרבות בקשת העברת בעלות, אלא אם קיימת הוראת דין מפורשת המחייבת קבלת אישור, הסכמה או מידע כאמור.

3.1.3 טיוטות חוזרים

3.1.3.1 ביום 1 בפברואר 2018 פרסם הממונה טיוטת תיקון לחוזר שירות ללקוחות גופים מוסדיים, במסגרתה מוצע להוסיף הוראות פרטניות לעניין אופן מתן השירות הניתן על ידי הגופים המוסדיים, בין היתר, בשים לב, לערוצי השירות הישירים שבמסגרתם ניתן שירות ללקוחות, לרבות פרטי המידע שישללו בכל הודעה שישלח הגוף המוסדי ללקוח, חובת מתן מענה ללקוח באותו אמצעי ההתקשרות באמצעותו פנה, וכן הוראות לעניין מענה לפנייה טלפונית של לקוח.

3.1.4 הנחיות והבהרות

3.1.4.1 ביום 4 בפברואר 2018 פורסמה הבהרה בנושא הליך שיווק פנסיוני בעת צירוף למוצר פנסיוני לפיה גוף

מוסדי רשאי לשלם עמלת הפצה רק במקרה שבו הסוכן ביצע הליך שיווק פנסיוני כפי שנקבע בהוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005. בין היתר, על הסוכן לברר את צרכיו של הלקוח ולבחור עבורו את סוג המוצר הפנסיוני, את המוצר ואת הגוף המוסדי המתאימים לו ביותר וכן לנמק בכתב את המלצתו. כמו כן צוין כי אין בכוונת הממונה להפעיל את סמכויות האכיפה הנתונות לה בכל הקשור לפעולת הגופים המוסדיים וסוכני הביטוח הפנסיוני ביחס לעמלת הפצה ששולמה לסוכן ביטוח פנסיוני לפני פרסום הבהרה זו בשל ביצוע עסקה ללא הליך שיווק פנסיוני כאמור בהבהרה זו.

ביום 20 במרס 2018 הבהירה הממונה כי לא תראה כהפרה מצב שבו חברה מנהלת תשלום עמלת הפצה לסוכן ביטוח פנסיוני, עד ליום 30 בספטמבר 2018, בשל עסקה ללא הליך שיווק פנסיוני, שבוצעה לפני פרסום ההבהרה, ובלבד שלגבי מי שלא יבוצע לו הליך שיווק פנסיוני עד תום תקופת ההיערכות, תפעל החברה להחזרת עמלת ההפצה ששולמה בתקופת ההיערכות.

באותו היום הגישה לשכת סוכני הביטוח בישראל עתירה לבג"ץ בעקבות הבהרת הממונה מיום 4 בפברואר 2018, למתן צו על תנאי המורה לממונה לתת טעם מדוע לא תבטל את הוראות ההבהרה, או לחילופין, מדוע לא תחיל אותה על צירוף לרבים שיעשה לאחר מועד ההבהרה בלבד או תקבע הוראות מעבר מידתיות במסגרתן תדחה כניסת ההבהרה לתוקף בכשנה וחצי, וכן בקשה למתן צו ביניים להקפאת יישום הבהרת הממונה עד להכרעה סופית בעתירה.

ביום 23 ביולי 2018 הוגשה לבית המשפט עמדת המדינה לפיה תשלום עמלת הפצה מתוך כספי חוסך לסוכן ביטוח פנסיוני, מקום שבו סוכן הביטוח כלל לא פעל כבעל רישיון ולא ביצע הליך שיווק פנסיוני, אסור על פי הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005. יחד עם זאת, הסכימה המדינה, בכפוף למחיקת העתירה, לתקן את ההבהרה כך שהוראותיה יחולו רק על צירופי חוסכים למוצר פנסיוני שבוצעו החל מיום פרסום ההבהרה.

ביום 30 באוגוסט 2018 פורסמה הבהרה באותו נושא, לפיה ההבהרה מיום 4 בפברואר 2018 תחול על צירופי חוסכים למוצר פנסיוני שבוצעו החל מיום 4 בפברואר 2018 ואילך.

3.2 חסמי כניסה ויציאה

3.2.1 חסמי כניסה

- קבלת רישיון חברה מנהלת (בהתאם לחוק קופות הגמל ולתקנות ניהול קופות גמל) - על החברה המבקשת לעמוד בדרישות של הון עצמי, מהימנות וניסיון.
- היקף נכסים מנוהלים מינימאלי - דרוש על מנת לכסות את עלויות התפעול של החברה המנהלת.
- הון עצמי מינימאלי שנקבע בדין.
- הון אנושי בעל הכשרה, ידע, ניסיון ורישיונות מתאימים לפעילויות השונות.

3.2.2 חסמי יציאה

- קבלת אישור הממונה להעברת ניהול קופות הגמל לניהול חברות מנהלות אחרות. קבלת האישור כפוף לביצוע העברת הניהול בהתאם לנהלי המפקח ולהוראות חוק קופות הגמל.
- קבלת אישור הממונה למיזוג, פיצול, הפסקת ניהול או פירוק מרצון של חברה מנהלת.

3.3 גורמי הצלחה קריטיים

- קיימים מספר גורמי הצלחה קריטיים, ביניהם:
 - יכולות שיווק ומכירות - לפרטים ראה סעיף 3.6 להלן.
 - איכות ניהול ההשקעות- יכולת להשיג תשואות עודפות לאורך זמן ביחס למדדי השוואה וגופים מתחרים. לפרטים אודות מדיניות ההשקעות, ראה סעיף 3.4 להלן.
 - ניהול סיכונים פיננסיים והתאמתם למצב הקופות והשוק. לפרטים אודות גורמי הסיכון בחברה ראה סעיף 3.11 להלן.
 - מצב המשק, שוק ההון, תשואות ורמת התעסוקה. לפרטים ראה סעיף 3 בדוח הדירקטוריון.
 - תמהיל ומגוון מוצרים - התאמת סל המוצרים של החברה לטעמי הציבור. לפרטים ראה סעיף 2 לעיל.
 - צמיחה הנובעת מגידול בלקוחות חדשים.
 - שיפור מתמיד של איכות השירות ללקוח (מענה למגוון צרכים) ושאיפה להובלת השוק.
 - יכולת שימור לקוחות - הצלחה בשימור תיק לקוח תוך שאיפה להגדלת מספר המוצרים של כל לקוח החברה.
 - שיעור דמי ניהול. לפרטים ראה סעיף 2.9.2 לעיל.
 - מיתוג ופרסום.
 - הוראות הרגולציה בקשר עם מאפייני וסוגי המוצרים בתחום. לפרטים ראה 3 לעיל.

3.4 השקעות

דירקטוריון החברה מתווה את מדיניות ההשקעה הכללית של החברה, וקובע מדרג סמכויות בקבלת החלטות בין חטיבת ההשקעות, ועדת השקעות וועדת אשראי, והדירקטוריון.

חטיבת ההשקעות של הקבוצה מבצעת את פעילות ההשקעות עבור גופי החיסכון ארוך הטווח – ביטוח, פנסיה וגמל ועבור תיקי הנוסטרו של חברות הביטוח והחברות המנהלות בקבוצה, וזאת בהתאם להנחיות מוועדות ההשקעה השונות.

פעילות ניהול ההשקעות מבוצעת בחטיבת ההשקעות של הראל ביטוח, המרכזת את פעילות ההשקעה עבור הראל ביטוח, דקלה ביטוח, EMI, קרנות הפנסיה, וקופות הגמל וקרנות ההשתלמות המנוהלות בקבוצה. חטיבת ההשקעות כוללת כ-90 עובדים ומחולקת ליחידות משנה מתמחות, הכוללות את יחידת מניות ישראל, יחידת אג"ח סחיר ישראל, יחידת השקעות חו"ל, יחידת מחקר, יחידת נדל"ן, יחידת ניהול נכסי נדל"ן, יחידת השקעות פרטיות, יחידת אשראי עסקי, יחידת ניהול תיקים, יחידת בקרה, יחידת Middle Office, יחידה משפטית, יחידת ניהול סיכונים (אשר כפופה לחטיבת אקטואריה בחברה), ויחידת נוסטרו (אשר מנהלת את ההשקעות הסחירות בישראל של תיקי הנוסטרו).

פעילות ניהול ההשקעות בגופים השונים של הקבוצה, הכפופים לחוק הפיקוח ו/או לחוק קופות גמל, מבוצעת בהתאם לתקנות, קובץ רגולציה והחוזרים של רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, אשר מגדירים כללים, מגבלות ופרמטרים כלליים להשקעה כגון: חשיפות לתאגיד בודד ולקבוצת תאגידים, השקעה באמצעי שליטה של תאגיד, השקעה בזכות במקרקעין, השקעה בנכסים סחירים, השקעה מחוץ לישראל ועוד. עקרונות היסוד לפיהם פועלת חטיבת ההשקעות כוללים: נטילת סיכון באופן מחושב מתוך מגמה לשפר את פרופיל התשואה של התיק, גיוון הפעילות על פני מגוון תחומי השקעה על מנת לשפר את פרופיל הסיכון בתיק, פעילות על סמך ניתוח כלכלי שעשוי, במקרים מסוימים, להכתיב פעילות כנגד מגמה, הימנעות מתזמון שוק (Market Timing), הימנעות משינויים מהירים בתיק על פני זמן קצר וניצול יתרון לגודל בהשקעות לא סחירות, תוך התאמת הפרמיה על היעדר הנזילות.

במהלך תקופת הדוח העמיקו הגופים המוסדיים בקבוצת הראל (ביניהם החברה), את פעילות ההשקעה (בקשר עם כספי עמיתים) בשיטת "סלי השקעה" לפי סוגי ההשקעות. במסגרת זו נפתח סל חדש – סל אשראי לא סחיר מט"ח. בנוסף לסל החדש, הסלים הפעילים הינם: סל אג"ח מדינה צמוד, סל אג"ח מדינה שקלי, סל אג"ח חברות צמוד, סל אג"ח חברות בדירוג נמוך, סל אג"ח חברות שקלי, סל מניות ישראליות, סל מניות חו"ל, סל אג"ח ומט"ח חו"ל, סל אשראי לא סחיר צמוד מדד, סל אשראי לא סחיר שקלי וסל נזילות. הפעילות באמצעות סלי השקעה מבטיחה פיזור אופטימלי ושוויוני של ההשקעות בין הקופות והמסלולים ומאפשרת ביצוע השקעות אופטימלי גם עבור קופות ו/או מסלולים בעלי היקף נכסים קטן יחסית.

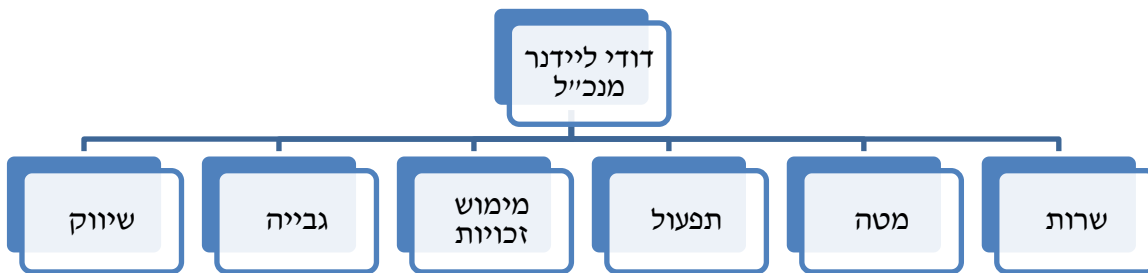
חטיבת ההשקעות פועלת לפיזור ההשקעות באפיקים השונים לחו"ל, הן מטעמי פיזור והקטנת הסיכון והן משיקולי תשואה. הפעילות מתבצעת בין השאר במניות בחו"ל (לרבות פעילות בנגזרים על מדדים גיאוגרפיים וסקטוריאליים בחו"ל), באג"ח בחו"ל, בנדל"ן בחו"ל, בהשקעות בתשתיות וקרנות השקעה בחו"ל, ובאשראי בחו"ל. למרות הגידול המתמיד בחשיפה לנכסים בחו"ל, מדיניות החברה היא לבצע גידורי מט"ח על מנת להתאים את חשיפת המט"ח נטו לרמה עליה מחליטה מעת לעת ועדת ההשקעות. גידורי המט"ח מבוצעים בעיקר בעסקאות פרוורד מול בנקים בישראל. בנוסף – מתבצעים גידורי מח"מ, גידורי אינפלציה ואחרים, בהתאם להחלטות המתקבלות בוועדות ההשקעות.

בשנת 2018 המשיכה חטיבת ההשקעות בהגדלת החשיפה להשקעות בתחומי הפעילות הלא סחירים – אשראי, השקעה ותשתיות ושמרה על גודל ההשקעות בתחום הנדל"ן. השקעות אלה מגדילות את הפיזור בתיקי ההשקעות, מקטינות את החשיפה לתנודתיות של שוקי ההון, ומשפרות את תוחלת התשואה לעמיתים בהינתן שיעורי הריביות הנמוכים הקיימים בשוקי האג"ח השונים בארץ ובחו"ל.

3.5 הון אנושי

בהתאם לפירוט בסעיף 3.12 החברה מקבלת את רוב שירותיה מהראל פנסיה וגמל ולפיכך הפירוט להלן מתייחס ברובו לחברת הראל פנסיה וגמל. עובדי החברה מועסקים במשרות על ידי הראל ביטוח או חברות אחרות בקבוצה. לכן הכוונה במונח עובדי החברה, לעיל ולהלן, הינה למעשה לעובדי החברה שמועסקים כאמור לעיל ואשר מספקים את מירב שירותיהם לחברה ולחברות המנהלות האחרות של הפנסיה והגמל בקבוצה.

תיאור המבנה הארגוני נכון ליום 31.12.2018:

הנהלות החברה והקבוצה מאמינות, כי עובדיהן הינם הנכס האסטרטגי העיקרי שלהן. למרות גודלה של הקבוצה, הנהלות החברה והקבוצה עושות כל שביכולתן על מנת להקנות בקרב עובדיהן אווירה של חברה משפחתית. החברה והקבוצה משקיעות רבות בהון האנושי שלהן ודואגות ליצירת בית חם לעובדיהן.

בסוף שנת 2018 העסיקה החברה כ-271 עובדים, לעומת 265 עובדים נכון לסוף שנת 2017. לחברה אין תלות בעובד מסוים. העובדים אינם מחולקים לפי תחומי פעילות ולא חלו שינויים מהותיים במצבת העובדים במהלך תקופת הדוח. כמו כן, נכון למועד הדוח, לא צפויים קיצוצים במצבת העובדים. כל העובדים מועסקים על בסיס הסכם עבודה אישי לתקופה בלתי קצובה ולא בהסכמי עבודה קיבוציים. משכורתו של כל עובד נקבעת בהסכם ההעסקה האישי שלו.

במידת הצורך החברה שולחת את עובדיה לקורסים מקצועיים בתחומים הנוגעים לתחומי עיסוקם. החברה מפעילה מערך הדרכה הפועל לפי תכניות הדרכה קבועות ותכניות הדרכה שנתיות.

תכניות הדרכה שנתיות - מדי שנה נקבעת על-ידי החברה תכנית הדרכה שנתית, הנגזרת מתכניות העבודה של החברה לאותה שנה. ההדרכות מתחלקות לשני סוגים: (א) הדרכות בנושאים ספציפיים, כגון הדרכות מקצועיות בתחום העיסוק של העובד, הדרכות לגבי מוצרים חדשים, רגולציה חדשה בתחומי הפעילות של החברה, הדרכות לגבי מבצעי שיווק ועוד; (ב) הדרכות בנושאים כלליים, כגון הדרכות לגבי כלי המחשוב, תוכנות מחשוב, הדרכות בנושאי שירות, הדרכות בנושא ניהול (לדרגי הביניים בחברה) ונושאים כלליים נוספים.

תכנית הדרכה קבועה - כל עובד שנקלט בחברה עובר הדרכה - "יום אוריינטציה", בה הוא מתוודע לתחומי הפעילות של החברה ושל קבוצת הראל. יום האוריינטציה נערך מעת לעת ומוזמנים אליו כל העובדים החדשים שנקלטו בקבוצה מיום האוריינטציה הקודם. בנוסף, מופעלת בנוסף לומדת "אוריינטציה" ללימוד עצמי של העובד החדש שהוקמה בפורטל הארגוני. כמו כן, עומדות לרשות העובדים תשתיות הדרכה נוספות להכרות עם הארגון ותחומי הפעילות כגון קורס להכנת עולם הביטוח המתקיים מספר פעמים בשנה.

בשנים האחרונות השקיעה החברה משאבים רבים ביישום פעילויות להדרכה ולהטמעת הוראות רגולציה. בין השאר, הופצו לכלל הארגון מספר לומדות בתחום הציות והאתיקה הארגונית, ביניהם לומדות להגברת המודעות לנושא האכיפה בתחום ניירות הערך, בתחום הפנסיה ובתחום ההגבלים העסקיים, לומדה למניעת הטרדה מינית ולומדה להטמעת הקוד האתי.

מעבר לכך, בקבוצה מונהג נוהל חניכה לפיו לכל עובד חדש שנקלט בארגון מוצמד חונך אישי מקצועי אשר תפקידו להכשיר את העובד מבחינה מקצועית, לתמוך בו מבחינה חברתית, לחשוף בפניו את המציאות הארגונית של הקבוצה, החברה וביחידה אליה העובד החדש משתייך.

תגמול עובדים

התגמול על-פי הסכמי ההעסקה הינו, בעיקרו, על בסיס משכורת קבועה ולעיתים, רכיב של תגמול על בסיס הצלחה (כמתואר להלן). בהתאם להסכמי ההעסקה העובדים זכאים לביטוח פנסיוני, במסלול שנבחר על ידם (ביטוח, קרן פנסיה, שילוב של ביטוח ופנסיה וכיוצ"ב). בנוסף, מרבית העובדים זכאים לכך שהחברה תפריש עבורם לקרן השתלמות.

החברה מתגמלת חלק מעובדיה במספר שיטות תגמול שונות, ובהן תשלום עמלות כשיעור מהכנסות עתידיות ותשלום עמלות כשיעור מהיקף הפקדות של עמיתים שגויסו או שומרו על ידי העובד.

בנוסף לתנאים המפורטים לעיל, עובדי החברה נהנים ממספר הטבות נוספות: (א) ביטוח בריאות קולקטיבי לעובדי הקבוצה, ללא תשלום פרמיה (העובד משלם רק את המס בגין שווי ההטבה). אפשרות לצרף לביטוח הבריאות הקולקטיבי את בני משפחתו של העובד; (ב) ביטוח שנייים קולקטיבי לעובדי הקבוצה (לעובד ובני משפחתו).

תגמול נושאי משרה

עובדים בכירים זכאים לשכר בסיס בתוספת תנאים נלווים כגון רכב צמוד, החזר הוצאות, אש"ל וכד'. ובנוסף זכאים לבונוס שנתי, בהתאם למדיניות שאושרה על ידי דירקטוריון החברה בנוגע לתגמול נושאי משרה בכירה ולנושאי משרה שעוסקים בתחום ניהול ההשקעות כמפורט בסעיף 4.3 להלן.

3.6 שיווק והפצה

חוק הייעוץ והשיווק הפנסיוני, מסדיר את נושא השיווק וההפצה של מוצרים פנסיוניים. בהתאם לחוק, הגופים שיעסקו בהפצה ושיווק של מוצרים פנסיוניים יהיו: (א) סוכני ביטוח פנסיוני - סוכני ביטוח בענף ביטוח פנסיוני; (ב) סוכני שיווק פנסיוני - עובדים של גופים מוסדיים לגבי מוצרים פנסיוניים של הגוף המוסדי; (ג) יועצים פנסיוניים - בעיקר התאגידים הבנקאיים.

הייעוץ והמשווק יהיו רשאים לבצע עסקה במוצר פנסיוני. ההבחנה בין יועץ למשווק הינה קיומה או היעדר קיומה של "זיקה" למוצר פנסיוני. לאור הבחנה זו נקבע, כי סוכנות ביטוח המוחזקת על-ידי גוף מוסדי אינה רשאית לעסוק בייעוץ פנסיוני אלא בשיווק פנסיוני. בהתאם לכך, על כלל סוכנויות הביטוח בקבוצה ועובדי הקבוצה, אשר יעסקו בשיווק מוצרים פנסיוניים, יחולו החובות המוטלות מכוח חוק הייעוץ והשיווק הפנסיוני על משווק פנסיוני.

הקופה משמשת כברירת המחדל של משרתי צבא הקבע ויכולים להצטרף אליה רק משרתי צבא הקבע וגמלאי צבא הקבע. בעקבות תיקון תקנון הקופה החל מחודש אוקטובר 2013 יכולים להצטרף לקופה גם בני זוג של עמיתי חבר. לאור כך ערוץ ההפצה העיקרי של החברה הינו באמצעות הפצה ישירה.

כמו כן, בהתאם להוראות הסכם רכישת מניות החברה, הראל ביטוח התחייבה שלא לחתום על הסכמי הפצה עם סוכנים פנסיוניים או עם יועצים פנסיוניים, אלא בכפוף לקבלת אישור חבר. נכון למועד הדוח, לחברה אין הסכמי הפצה עם סוכנים פנסיוניים או עם יועצים פנסיוניים כאמור.

שינויים מהותיים בדינים המתייחסים לעמלות/תשלומים לערוצי הפצה שתוארו בדו"ח

נכון למועד הדוח, לחברה אין הסכמי הפצה עם סוכנים פנסיוניים או עם יועצים פנסיוניים.

3.7 ספקים ונותני שירותים

החברות המנהלות בקבוצה קשורות ביניהן בהסכמים למתן שירותי תפעול שונים, תוך ניצול יתרון לגודל של חלק מן החברות המנהלות. בנוסף, הראל ביטוח מעניקה שירותים לחברות המנהלות, בעיקר בתחום ההשקעות, מערכות מידע, לוגיסטיקה, משאבי אנוש ועוד.

בנוסף, לצורך פעילותה השוטפת החברה קשורה בהסכמים עם ספקים שונים. ספקי השירותים הינם, בעיקר, בתחומים הבאים: עו"ד, יועצי מס, בתי דפוס ודיור לצורך משלוח דברי דואר הנדרשים על-פי דין, שירותי מחשב, באמצעות הראל המשמר מחשבים בע"מ, חברה בת בבעלות מלאה של הראל השקעות, ובאמצעות חברות נוספות עמן התקשרה הראל המשמר מחשבים בע"מ.

בנוסף, קיים לחברה הסכם בנוגע לשירותי ברוקרז' - החברה משתמשת בשירותי המסחר של מספר רב של חברי בורסה. הבחירה אצל איזה חבר בורסה לבצע את הפעילות נעשית על בסיס מספר פרמטרים ובהם: איכות הביצוע, עלות הפעולה, איכות המחקר, רעיונות ההשקעה שמציע הברוקר ואיכות ההצעה לפעולה הסטנדרטית). בכדי ליהנות מהיתרונות לגודל שיש לפעילות כלל הגופים בקבוצת הראל, הוחל בשנת 2007 בביצוע של הליך תחרותי משותף לשירותי ברוקרז' לכל גופי החיסכון ארוך הטווח בקבוצת הראל. במסגרת זאת נעשתה פניה למרבית הבנקים והברוקרים הפעילים בישראל, התקבלו מהם הצעות מחיר ונחתמו הסכמי ברוקרז' בהתאם להצעות שהתקבלו.

לחברה אין תלות בספק זה או אחר, באופן שאובדנם עשוי לגרום לחברה תוספת עלות מהותית כתוצאה מהצורך להחליפם, שכן קיימים ספקי שירותים חליפיים עימם ניתן להתקשר בהסכם לרכישת שירותים בלוח זמנים קצר, בהתחשב בסוג השירותים שנרכשים.

3.8 רכוש קבוע

משרדים ונכסי מקרקעין

אין לחברה רכוש קבוע מהותי. משרדיה הראשיים של הקבוצה ממוקמים ב"בית הראל" וב"בית מ.א.ה" הנמצאים במתחם הבורסה על גבול רמת-גן תל-אביב. כמו כן, לקבוצה משרדים (בנכסי מקרקעין אשר בבעלותה ובעלות חברות בנות בבעלות מלאה שלה) ב"בית הראל" בירושלים, בתל אביב, בחיפה, בפתח תקווה (שם גם ממוקדם מרכז לוגיסטי של החברה), ובמקומות נוספים ברחבי הארץ.

מערכות המיכון וניהול המידע

הראל המשמר מחשבים בע"מ, חברת בת של הראל השקעות, אחראית על מתן שרותי המיכון השונים לרוב חברות הקבוצה, והיא אשר מפעילה במידת הצורך, ספקים וחברות תוכנה לצורך שרותי המחשוב אותם היא מספקת לחברות הקבוצה.

הקבוצה והחברה רואות חשיבות רבה ביכולת הטכנולוגית שלה, כך שתוכל לתמוך ביעדי הקבוצה, והיא שמה לעצמה מטרה להוביל את השימוש במערכות מתקדמות בתחומי פעילותה השונים.

3.9 עונתיות

ענף ניהול קופות הגמל מתאפיין בעונתיות מסוימת, שכן חלק גדול מהפקדות העמיתים לקרנות השתלמות ולקופות גמל (עצמאים בעיקר) מתבצע לקראת סוף השנה.

להלן הצגה רבעונית של דמי הגמולים והפדיונות בקרו בשנת הדוח ובשנה שקדמה לה:

אוקטובר - דצמבר		יולי - ספטמבר		אפריל - יוני		ינואר - מרס		נתונים באלפי ש"ח
2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	
126,620	125,918	129,376	129,081	119,130	123,678	122,302	127,902	דמי גמולים
53,230	91,336	69,362	66,828	54,360	78,834	81,492	67,776	פדיונות

3.10 נכסים בלתי מוחשיים

החברה משתמשת לצורך פעילותה בלוגו, שלא נרשם כסימן מסחרי. בנוסף משתמשת החברה במוניטין שנצבר במהלך השנים.

החברה הינה בעלת רישיון שימוש (באופן ישיר או באמצעות הראל המשמר מחשבים בע"מ, שאמונה על פעילות המחשוב של החברות בקבוצת הראל) בתוכנות שונות, המשמשות לפעילותה ע"פ הפירוט הבא:

- מערכת "בנפיט" - מערכת CRM לטיפול בלקוחות החברה (שירות, שימור, שיווק).
- מערכת "סאפ" - מערכת ERP כוללת, המשמשת בעיקר לניהול הנהלת חשבונות.
- מערכת דנאל - מערכת ניהול נכסים.
- מערכת דימות - ארכיון ממוחשב וניהול תורי עבודה.
- מערכת ניוד - ניהול תהליך העברות (פנימה והחוצה).
- מערכת קופה - תהליך קליטה ופיזור כספים.
- מערכת נפטרים - מערכת שמטפלת בנושא איתור מוטבים ונפטרים.
- מערכת מיתב - מערכת לניהול תביעות.
- בנוסף החברה עושה שימוש במערכות לניהול זכויות עמיתים בשיטת "לשכת שירות" (ASP) של מתפעלים חיצוניים:
 - מערכת נגה (לאומי שרותי שוק ההון).
 - מערכת דנאל (לאומי שרותי שוק ההון).

בשל ההיקף הגדול של פעילות החברה וכמות הלקוחות הגדולה, שמהם נגזרת כמות גדולה של פניות, ולנוכח החובות הרבות המוטלות על החברה מכוח הוראות רגולטוריות, ישנה חשיבות רבה לקיומן של מערכות ותוכנות מחשוב מתקדמות לטובת מענה ללקוחות. החברה עושה שימוש במספר מאגרי מידע בהם נשמר מידע אודות עמיתי קופות הגמל השונות, שהינם בבעלותה ו/או בניהולה. כמו כן, חלקן מן המאגרים מוחזקים בנוסף על ידי צדדים שלישיים אשר נותנים לחברה שירותי תפעול וניהול זכויות עמיתים ביחס לקופות הנ"ל. מאגרים אלו מאפשרים לחברה, בין היתר, תמחור נכון יותר של המוצרים ומאפשרים טיפול טוב יותר בלקוחותיה.

בתחום ההשתלמות בינואר 2019 הוסבה מערכת ניהול העמיתים ממערכת נגה למערכת מניפה. לפירוט ראה סעיף 1.1.6.

3.11 גורמי סיכון

להלן גורמי בסיכון המשפיעים על רווחיות החברה ויציבותה וכן גורמי סיכון במוצרים שבניהולה של החברה בעלי השלכה מהותית על תוצאות החברה:

סוג הסיכון	גורם הסיכון	מידת ההשפעה של גורם הסיכון על החברה המנהלת			דרכי התמודדות
		השפעה גדולה	השפעה בינונית	השפעה קטנה	
סיכוני מאקרו	סביבת הריבית הנמוכה סיכוני שוק האטה כלכלית בישראל סיכוני אשראי	✓	✓ ✓	✓	ראה ביאור ניהול סיכונים סעיף ב' - תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים
סיכונים ענפיים	שינויים רגולטורים ניוד החיסכון הפנסיוני/ סיכון ביטולים סיכונים אסטרטגיים סיכון נזילות תקדימים משפטיים	✓ ✓	✓ ✓	✓	ראה ביאור ניהול סיכונים סעיף ב' - תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים
סיכונים מיוחדים לחברה המנהלת	סיכונים תפעוליים סיכוני סייבר ואבטחת מידע סיכוני טכנולוגיות מידע תובענות ייצוגיות והליכים משפטיים מהותיים סיכון ציות סיכון מוניטין	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓	✓	ראה ביאור ניהול סיכונים סעיף ב' - תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים
סיכונים של הקופות בעלי השפעה מהותית על החברה	סיכוני השקעות	✓			ראה ביאור ניהול סיכונים סעיף ב' - תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים

3.12 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה**הסכם בין הראל השקעות לבין החברה:**

על פי הסכם בין החברה להראל השקעות, משלמת החברה סך של 3% מדמי הניהול שגובה החברה מקופות הגמל שבניהולה, וזאת בתמורה לשירותי ניהול וייעוץ בתחומי שיווק פיננסיים, תכנון עסקי, השתתפות בדירקטוריונים ותחומי ניהול נוספים. תוקף ההסכם מיום 1 בינואר 2009, והוא ניתן לביטול בתום כל שנה קלנדרית.

הסכם בין הראל פנסיה וגמל לבין החברה:

לחברה הסכם עם הראל פנסיה וגמל (לשעבר הראל גמל והשתלמות בע"מ) בדבר קבלת שירותי תפעול וניהול. עם מיזוג "הראל גמל והשתלמות בע"מ" לתוך "הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ" (היום הראל פנסיה וגמל), קיבלה על עצמה הראל פנסיה וגמל את הזכויות וההתחייבויות של "הראל גמל והשתלמות בע"מ" על פי הסכם זה.

שירותים אלו כוללים, בין היתר, שירותי מחשוב, ניהול סיכונים ואקטואריה, ניהול השקעות וביטוח דירקטורים. מטרתו של הסכם זה הינה ליצור שיטת חיוב עבור שירותים שונים שמעניקה הראל פנסיה וגמל לחברה, תוך שהחברה מנצלת את היתרון לגודל של הראל פנסיה וגמל ובכך חוסכת בעלויות התפעול והניהול. בהתאם להוראות הסכם זה, החברה משלמת להראל פנסיה וגמל דמי תפעול וניהול בשיעור של 95% מדמי הניהול נטו שמקבלת החברה מהקופה שבניהולה. התמורה דלעיל כוללת תשלום עבור שירותים שונים שרוכשת הראל פנסיה וגמל עבור הקופה שמנוהלת על ידה והחברה לא תחויב בתשלום נוסף בקשר עם השירותים כאמור.

הסכם בין הראל גמל והשתלמות בע"מ לבין לאומי שירותי שוק ההון למתן שירותי תפעול לכל קופות הגמל המנוהלות על ידי הראל גמל והשתלמות ולחברות להן היא מעניקה שירותי ניהול

על פי הסכם בין "הראל גמל והשתלמות בע"מ" (שמוזגה לתוך הראל פנסיה וגמל) (בשמה הקודם "הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ") לבין לאומי שירותי שוק ההון בע"מ (להלן: לאומי), העמידה לאומי שירותי תפעול לחברה.

עם מיזוג כאמור לעיל, קיבלה על עצמה הראל פנסיה וגמל את הזכויות וההתחייבויות של "הראל גמל והשתלמות בע"מ" על פי הסכם זה.

ראה סעיף 1.1.6 לעיל לעניין הסבת המערכת התפעולית בתחום הגמל והשתלמות.

הסכם משנת 2008 בין הראל ביטוח לארנון חבר משרתי הקבע והגמלאים בע"מ

ביום 28 ביולי 2008 הושלמה עסקה במסגרתה רכשה הראל ביטוח, מאת חבר משרתי הקבע והגמלאים בע"מ (להלן: "חבר") תמורת סך של 10 מיליון ש"ח, את מלוא הון המניות המונפק של החברה. בהתאם להוראות ההסכם, הראל ביטוח התחייבה, כי דמי הניהול השנתיים, במשך חמש שנים מיום הרכישה, יהיו בשיעור של 0.26% מהצבירות בקרן. בהסכם נקבע, כי חבר תהיה רשאית, בתום 5 שנים ממועד חתימת ההסכם, להורות להראל ביטוח להעביר את הממכר לצד ג', ללא תמורה, למעט החזר השקעת ההון העצמי המזערי הנדרש.

ביום 25 באפריל 2013, נחתמה תוספת להסכם מיום 28 ביולי 2008, לפיה הוארכה, ללא תמורה, תקופת הזמן שלאחריה תהא חבר משרתי הקבע והגמלאים בע"מ רשאית להורות להראל ביטוח להעביר לצד ג' את מלוא הון המניות המונפק של החברה מחמש שנים לעשר שנים. בנוסף סוכם בין הצדדים כי תקנון הקרן יתוקן, בכפוף לאישור הממונה, באופן שבני זוג של עמיתי חבר יהיו רשאים להיות עמיתים בקרן ויהיו זכאים להנחה בדמי ניהול השנתיים שהם משלמים כך שהם יעמדו על שיעור של 0.55%.

3.13 תחזיות אחרות והערכות לגבי עסקי החברה

כחלק מתפיסתה בדבר חשיבות השירות ללקוחות החברה ולנוכח השינויים הרגולטוריים, כפי שפורטו לעיל, תמשיך החברה להשקיע במערכות המיכון ובמתן מענה דיגיטאלי כדי לשפר את השירות הניתן לגורמים אלה ועל מנת לעמוד בדרישות הרגולטוריות החלות עליה. לעניין הסבת המערכת התפעולית בתחום הגמל וההשתלמות ראה סעיף 1.1.6.

בכלל זה תוסיף החברה להשקיע בהרחבת מעגל המשתמשים בשירותי האינטרנט שהיא מספקת בקרב המבוטחים והמעסיקים ולפעול להעניק להם שירות טוב יותר ורחב יותר באמצעות אתר האינטרנט.

לעניין המשך ההתעצמות של התהליכים הדיגיטאליים כחלק מתפיסת השירות והשיווק של החברה ראה סעיף 2.6.

במהלך השנה הקרובה צפויה החברה להשלים את השלב הבא ביישום תקנות התשלומים לקופות גמל, כמו כן החברה עשויה להיות מושפעת מההוראות בעניין הצטרפות לקופת גמל בדרך של ברירת המחדל (ראה סעיף 2.6). בשלב זה, לא ניתן להעריך את השפעת ההוראות האמורות על החברה.

החברה ממשיכה ליישם את תכנית האכיפה שאושרה על ידי דירקטוריון החברה בהתאם להוראות חוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א - 2011.

4. חלק ד' - היבטי ממשל תאגידי

4.1 הדירקטורים של החברה המנהלת

שם:	מישל סיבוני
מספר ת.ז.:	027065697
תאריך לידה:	9.4.1959
מען להמצאת כתבי בי-דין:	רח' העבודה 23, כפר-סבא
נתינות:	ישראלית
חברות בוועדת דירקטוריון:	לא
דירקטור חיצוני:	לא
בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית:	כן
האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין:	כן. יו"ר דירקטוריון בהראל פנסיה וגמל בע"מ, מנכ"ל הראל ביטוח, מנכ"ל הראל השקעות, חבר הוועדה לניהול סיכונים של קבוצת הראל ודירקטור בחברות נוספות בקבוצת הראל.
מועד תחילת כהונה:	1.4.2005 וכיו"ר הדירקטוריון מיום 14.7.2009.
השכלה:	תואר ראשון במדעי הטבע פסיקה ואטמוספירה מהאוניברסיטה העברית ולימודי תעודה בתחום מנהל עסקים למהנדסים.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	כהונה בחברות בקבוצת הראל כמפורט לעיל.
האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא

שם:	ליאורה קבורס הדר
מספר ת.ז.:	55600159
תאריך לידה:	18.12.1958
מען להמצאת כתבי בי-דין:	האשל 8 א', הרצליה
נתינות:	ישראלית
חברות בוועדת דירקטוריון:	לא
דירקטורית חיצונית:	לא
בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית:	כן
האם עובדת של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין:	לא
מועד תחילת כהונה:	19.11.2007
השכלה:	בוגרת הפקולטה למשפטים (LLB) באוניברסיטה העברית בירושלים.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	דירקטורית בהראל ביטוח, דירקטורית בהראל פנסיה וגמל בע"מ, דירקטורית בענטל חברה לניהול וסחר בע"מ ודירקטורית בהראל השקעות (עד 2014).
האם בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא

שם :	מרים מילה
מספר ת.ז. :	3419488
תאריך לידה :	17.2.1942
מען להמצאת כתבי בי-דין :	רחוב כרמל 31, ראש העין
נתינות :	ישראלית
חברות בועדת דירקטוריון :	כן. חברת ועדת ביקורת.
דירקטורית חיצונית :	לא
בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית :	לא
האם עובדת של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או בעל עניין :	לא. דירקטורית בהראל ביטוח, דירקטורית בהראל פנסיה וגמל בע"מ, דירקטורית בלעתיד, דירקטורית בחברת אי.אם.איי - עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ, דירקטורית בקרן מ.א.ה מיסודם של מרגוט וארנסט המבורגר (חל"צ).
מועד תחילת כהונה :	19.11.2007
השכלה :	ניהול בביטוח, אוניברסיטת תל-אביב.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות :	כהונה כדירקטורית בחברות בקבוצת הראל, כמפורט לעיל.
האם בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד :	לא
שם :	דורון גינת
מספר ת.ז. :	022757231
תאריך לידה :	8.5.1967
מען להמצאת כתבי בי-דין :	מושב עין ורד
נתינות :	ישראלית
חברות בועדת דירקטוריון :	לא
דירקטור חיצוני :	לא
בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית :	כן
האם עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או בעל עניין :	כן, משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת חיסכון ארוך טווח בקבוצת הראל.
מועד תחילת כהונה :	15.7.2009
השכלה :	תואר ראשון בכלכלה, תואר שני בכלכלה התמחות משנית במימון, אוניברסיטת תל-אביב.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות :	כהונה בחברות בקבוצת הראל, כמפורט לעיל.
האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד :	לא

שם: עמוס אפשטיין
 מספר ת.ז.: 00394510
 תאריך לידה: 4.11.1942
 מען להמצאת כתבי בי-דין: קיבוץ כפר עזה
 נתינות: ישראלית
 חברות בוועדת דירקטוריון: כן. חבר ועדת ביקורת
 דירקטור חיצוני: כן
 בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית: כן

האם עובד של התאגיד, חברה בת, חברה לא. דירקטור בלעתי, בהרל פנסיה וגמל בע"מ, חבר ועדת השקעות קשורה או של בעל עניין נוסטרו של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל וחבר ועדת תגמול משותפת של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל.

בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית: כן
 מועד תחילת כהונה: 18.12.2011

השכלה: תואר ראשון בכלכלה מהפקולטה לחקלאות ברחובות, האוניברסיטה העברית

עיסוקים בחמש שנים אחרונות: דירקטור בצינורות המזרח התיכון בע"מ, דירקטור בדרך ארץ היוויז (1997) בע"מ, דירקטור בנתיבי היובל בע"מ, דירקטור ב"ויה מאריס"- מתקן המים בפלמחים, דרך הים התפלה בע"מ, דירקטור בקופת חולים לאומית בע"מ, אחזקות מעיינות עדן בע"מ. כהונה בחברות בקבוצת הראל, כמפורט לעיל.

האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד: לא

החברה רואה את מר אפשטיין כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית לצורך עמידה במספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון לפי סעיף 92 (א) לחוק החברות וכן כבעל מומחיות מוכחת ומובהקת בתחום הפנסיה והביטוח בהתאם לתקנה 2(א) לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו).

שם: גילי כהן

מספר ת.ז.: 22648786

תאריך לידה: 25.8.1966

מען להמצאת כתבי בי-דין: עמוס 10, רמת גן

נתינות: ישראלית

חברות בוועדת דירקטוריון: כן. חבר ועדת ביקורת

דירקטור חיצוני: כן

האם עובד של התאגיד, חברה בת, חברה לא, דירקטור בהראל פנסיה וגמל בע"מ, חבר ועדת השקעות עמיתים של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל.

בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית: כן

מועד תחילת כהונה: 2.1.2012

השכלה: תואר ראשון (בהצטיינות) בכלכלה וגיאוגרפיה מהאוניברסיטה העברית בירושלים. תואר שני במנהל עסקים מהאוניברסיטה העברית בירושלים.

עיסוקים בחמש שנים אחרונות: דירקטור בהכשרת היישוב בע"מ, דירקטור Bioblast Ltd (עד 2017), דירקטור בחנ"ל ים המלח בע"מ (עד 2017). כהונה בחברות בקבוצת הראל, כמפורט לעיל.

האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד: לא

החברה רואה את מר כהן כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית לצורך עמידה במספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון לפי סעיף 92 (א) לחוק החברות וכן כבעל מומחיות מוכחת

ומובהקת בתחום הפנסיה והביטוח בהתאם לתקנה 2(א) לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו).

שם: **אפרים דרור**

מספר ת.ז.: 071443444

תאריך לידה: 24.6.1946

מען להמצאת כתבי בי- דין: קדושי השואה 18 תל-אביב

נתינות: ישראלית

חברות בוועדת דירקטוריון: כן. יו"ר ועדת ביקורת

דירקטור חיצוני: כן

האם עובד של התאגיד, חברה בת, חברה לא. דירקטור בהראל פנסיה וגמל בע"מ, דירקטור בהראל ביטוח, חבר קשורה או של בעל עניין: ועדת השקעות נוסטרו של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל, חבר ועדה לניהול סיכונים של קבוצת הראל.

בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית: כן

מועד תחילת כהונה: 1.4.2013.4.2013

השכלה: בוגר לימודי תעודה בראיית חשבון מהאוניברסיטה העברית בירושלים.

עיסוקים בחמש שנים אחרונות: דירקטור בדקלה חברה לביטוח בע"מ (עד ליום 1.4.2016) דירקטור בקרדן רכב בע"מ (עד ליום 28.12.2016), יו"ר ועדת ביקורת בעמותת מכבי העולמי וכהונה בחברות בקבוצת הראל, כמפורט לעיל.

האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד: לא

החברה רואה את מר דרור כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית לצורך עמידה במספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון לפי סעיף 92 (א) לחוק החברות וכן כבעל מומחיות מוכחת ומובהקת בתחום הפנסיה והביטוח בהתאם לתקנה 2(א) לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו).

4.2 נושאי משרה

<p>דודי לייזנר 029423381 19.8.1972 17.1.2010 מנכ"ל בחברה, מנכ"ל הראל פנסיה וגמל בע"מ ומנכ"ל לעתיד. לא</p> <p>תואר ראשון ושני בכלכלה מהאוניברסיטה העברית בירושלים. מנכ"ל בהראל גמל והשתלמות (עד ליום 5.10.2016), מנכ"ל בהראל עתידית גמל (עד ליום 31.12.2015), מנכ"ל מנוף פנסיה (עד ליום 12.2015).</p>	<p>שם : מספר תעודת זהות : תאריך לידה : תאריך תחילת כהונה : התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו : האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו : השכלה : עיסוקים בחמש השנים האחרונות :</p>
---	--

<p>רם גבל 024960593 12.3.1970 23.6.2008 סמנכ"ל כספים בחברה ובחברת הראל פנסיה וגמל בע"מ ובלעתיד – חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ, חבר ועדת השקעות נוסטרו של גופים המוסדיים בקבוצת הראל. לא</p> <p>תואר ראשון במנהל עסקים, בעל רישיון רואה חשבון מהמכללה למנהל. מנהל כספים בהראל גמל והשתלמות (עד ליום 5.10.2016), מנהל כספים בהראל עתידית גמל (עד ליום 31.12.2015), מנהל כספים במנוף פנסיה (עד ליום 12/2015). דח"צ ויו"ר ועדת ביקורת בסאטקום מערכות בע"מ (עד 11/2015).</p>	<p>שם : מספר תעודת זהות : תאריך לידה : תאריך תחילת כהונה : התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו : האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו : השכלה : עיסוקים בחמש השנים האחרונות :</p>
--	--

<p>אופיר רוטשילד</p> <p>31837990</p> <p>26.12.1974</p> <p>11.11.2007</p> <p>יועץ משפטי, סמנכ"ל בכיר, יועץ משפטי של חברות נוספות בחטיבת חסכון ארוך טווח בקבוצת הראל, מנהל מטה בחטיבת חיסכון ארוך טווח.</p> <p>לא</p> <p>תואר ראשון במשפטים וכלכלה באוניברסיטה העברית; תואר שני בהיסטוריה ופילוסופיה של המדעים והרעיונות באוניברסיטת תל אביב. יועץ משפטי בחברות אחרות בקבוצת הראל.</p>	<p>שם :</p> <p>מספר תעודת זהות :</p> <p>תאריך לידה :</p> <p>תאריך תחילת כהונה :</p> <p>התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו :</p> <p>האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו :</p> <p>השכלה :</p> <p>עיסוקים בחמש השנים האחרונות :</p>
<p>יונית שוויד</p> <p>025386392</p> <p>29.8.1973</p> <p>1.9.2012</p> <p>סמנכ"לית ומנהלת מטה בחברה, בהראל פנסיה וגמל ובלעתיד.</p> <p>לא</p> <p>תואר ראשון בניהול וביטוח במסלול האקדמי של המכללה לביטוח, MBA במנהל עסקים, התמחות בשיווק.</p> <p>סמנכ"לית ומנהלת מטה בהראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ, במנוף חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ ובלעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ</p>	<p>שם :</p> <p>מספר תעודת זהות :</p> <p>תאריך לידה :</p> <p>תאריך תחילת כהונה :</p> <p>התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו :</p> <p>האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו :</p> <p>השכלה :</p> <p>עיסוקים בחמש השנים האחרונות :</p>
<p>מיטל בישיץ</p> <p>28017226</p> <p>26.10.1970</p> <p>1.1.2010</p> <p>סמנכ"לית שירות ושיווק פרט בחברה, בהראל פנסיה וגמל ובלעתיד.</p> <p>לא</p> <p>תואר ראשון בכלכלה וניהול, תואר שני במנהל עסקים מאוניברסיטת בר אילן, בעלת רישיון לשיווק פנסיוני.</p>	<p>שם :</p> <p>מספר תעודת זהות :</p> <p>תאריך לידה :</p> <p>תאריך תחילת כהונה :</p> <p>התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו :</p> <p>האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו :</p> <p>השכלה :</p>

<p>מנהלת שימור וערוצי שיווק בחברה (עד פברואר 2017).</p>	<p>עיסוקים בחמש השנים האחרונות:</p>
<p>אפרת שפסר</p> <p>053052742</p> <p>12.2.1982</p> <p>1.8.2016</p> <p>סמנכ"ל ומנהלת תחום תביעות ומימוש זכויות בחברה, בהראל פנסיה וגמל בע"מ ובלעתיד – חבר ה לניהול קרנות פנסיה בע"מ.</p> <p>לא</p> <p>תואר ראשון בחשבונאות ומזרח אסיה ותואר שני במנהל עסקים.</p> <p>מנהלת בקרה בהראל חברה לביטוח אגף ביטוח חיים.</p>	<p>שם:</p> <p>מספר תעודת זהות:</p> <p>תאריך לידה:</p> <p>תאריך תחילת כהונה:</p> <p>התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו:</p> <p>האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו:</p> <p>השכלה:</p> <p>עיסוקים בחמש השנים האחרונות:</p>
<p>צחי דברת</p> <p>028833697</p> <p>1.3.1972</p> <p>1.8.2007</p> <p>סמנכ"ל תפעול בחברה, בהראל פנסיה וגמל בע"מ ובלעתיד – חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ.</p> <p>לא</p> <p>תואר ראשון בכלכלה וניהול, תואר שני במנהל עסקים באוניברסיטת תל אביב.</p>	<p>שם:</p> <p>מספר תעודת זהות:</p> <p>תאריך לידה:</p> <p>תאריך תחילת כהונה:</p> <p>התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו:</p> <p>האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו:</p> <p>השכלה:</p>
<p>סמי בבקוב</p> <p>58378985</p> <p>10.9.1963</p> <p>2007</p> <p>מנהל תחום השקעות בקבוצת הראל, משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת השקעות בהראל ביטוח (החל מיום 1.12.2016).</p> <p>לא</p> <p>מוסמך מנהל עסקים אוניברסיטת בר אילן. בוגר כלכלה אוניברסיטת תל אביב.</p> <p>מנכ"ל הראל פיננסים (עד 30.11.2016), מנכ"ל הראל פיננסים (עד 30.11.2016), יו"ר דירקטוריון הראל ניהול</p>	<p>שם:</p> <p>מספר תעודת זהות:</p> <p>תאריך לידה:</p> <p>תאריך תחילת כהונה:</p> <p>התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו:</p> <p>האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו:</p> <p>השכלה:</p> <p>עיסוקים בחמש השנים האחרונות:</p>

השקעות (עד 30.11.2016), יו"ר דירקטוריון הראל סל
 (עד 30.11.2016), יו"ר דירקטוריון הראל סל מטבעות
 (עד 30.11.2016), יו"ר דירקטוריון הראל מוצרים
 פיננסיים (עד 30.11.2016).

<p>נטלי משען - זכאי</p> <p>31781180</p> <p>8.9.1974</p> <p>20.8.2014</p> <p>ממונה על ציות ואכיפה בחברה, יועצת משפטית ומשנה למנכ"ל הראל ביטוח.</p> <p>לא</p> <p>תואר ראשון במשפטים מאוניברסיטת תל אביב תואר שני במשפט מסחרי מאוניברסיטת תל אביב, תכנית תל אביב – ברקלי. שותפה במשרד פישר בכר חן וול אוריון ושות' מינואר 2008 (עורכת דין ממאי 2000).</p>	<p>שם :</p> <p>מספר תעודת זהות :</p> <p>תאריך לידה :</p> <p>תאריך תחילת כהונה :</p> <p>התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו :</p> <p>האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו :</p> <p>השכלה :</p> <p>עיסוקים בחמש השנים האחרונות :</p>
--	---

<p>אפרת אולברג - גרטל</p> <p>28727600</p> <p>30.6.1971</p> <p>1.12.2006</p> <p>ממונה על פניות הציבור בחברה ובחברות בקבוצת הראל.</p> <p>לא</p> <p>תואר ראשון במשפטים מאוניברסיטת תל אביב ממונה על פניות הציבור, ממונה על מניעת הטרדה מינית, ממונת אכיפת הקוד האתי ומניעת מעילות והונאות בחברה ובחברות בקבוצת הראל.</p>	<p>שם :</p> <p>מספר תעודת זהות :</p> <p>תאריך לידה :</p> <p>תאריך תחילת כהונה :</p> <p>התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו :</p> <p>האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו :</p> <p>השכלה :</p> <p>עיסוקים בחמש השנים האחרונות :</p>
---	---

<p>אדזה ענבר</p> <p>22167530</p> <p>23.2.1966</p> <p>30.5.2012</p> <p>מנהלת סיכונים בחברה ובחברות אחרות בקבוצת הראל.</p> <p>לא</p>	<p>שם :</p> <p>מספר תעודת זהות :</p> <p>תאריך לידה :</p> <p>תאריך תחילת כהונה :</p> <p>התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו :</p> <p>האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו :</p>
---	---

השכלה:	תואר ראשון ושני בכלכלה מאוניברסיטת תל אביב.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	מנהלת הסיכונים בחברות בקבוצת הראל.
שם:	אייל אפרת
מספר תעודת זהות:	038459269
תאריך לידה:	7.3.1976
תאריך תחילת כהונה:	16.1.2018
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו:	מנכ"ל הראל משמר המחשבים
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו:	לא
השכלה:	תואר ראשון במנהל עסקים, התמחות המערכות מידע ושיווק בקריה האקדמית ותואר שני במימון במכללה למנהל.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	עד לחודש ינואר 2018, מנהל אגף מיכון ומידע עסקי בהנהלת החטיבה לחיסכון ארוך טווח.

נושאי משרה אשר סיימו כהונתם נכון למועד פרסום הדוח:

שם:	דודי שראק
מספר תעודת זהות:	24930034
תאריך לידה:	18.1.1970
תאריך תחילת כהונה:	1.9.2012
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו:	סמנכ"ל גבייה בחברה, בקחצ"ק ובלעתיד.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו:	לא
השכלה:	תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה באוניברסיטת בן גוריון, תואר שני במשפטים באוניברסיטת בר אילן. בעל רישיון רו"ח.
מועד סיום כהונה:	4.2018

4.3 מדיניות תגמול בחברה מנהלת

במדיניות התגמול של הראל השקעות נקבע שהיא תשמש גם כמדיניות מנחה עבור החברות הבנות של הראל השקעות, בשינויים הנדרשים.

מדיניות התגמול נועדה לשמש לצורך הנעת המנהלים הבכירים והכוונתם בהתאם ליעדי החברה ותכניתה האסטרטגית, מתוך דגש על הגברת התחרותיות בגיוס ובשימור כוח אדם איכותי בתפקידי ניהול בכירים בקבוצה. כל זאת, במטרה ליצור ערך כלכלי ארוך טווח לחברה ולבעלי מניותיה. מדיניות התגמול נערכה בהתחשב, בין היתר, בגודל החברה ואופי פעילותה, בקידום מטרות החברה, האסטרטגיה, תכנית העבודה לטווח הארוך ומדיניות ניהול הסיכונים, וכן בתנאי ההעסקה והמענקים שהיו נהוגים בחברה לנושאי המשרה בשנים קודמות, רמות שכר ותנאי כהונה והעסקה המקובלים בתאגידי ביטוח ופיננסים בישראל ובבנקים הגדולים בישראל, וכן על בסיס שיקולים ארגוניים ובכלל זה עלויות השכר של קבוצות עובדים שונות ופערי השכר הרצויים ביניהם.

מדיניות התגמול מתייחסת לסוגים שונים של נושאי משרה, ביניהם גם לאופן התגמול של הדירקטורים המכהנים בחברה.

מדיניות התגמול עוסקת במכלול תנאי ההעסקה של נושאי המשרה שאינם דירקטורים ובכלל זה ברכיבים הבאים:

(א) התגמול הקבוע שייקבע לגבי כל נושא משרה בהתאם לוותק, הידע, הניסיון, הכישורים שלו והתרומה שלו לתוצאות של הקבוצה, ובהתבסס על קבוצת ההשוואה שנקבעה; (ב) נקבע כי יישמר פער בין השכר של מנכ"ל החברה לשכר של יתר נושאי המשרה שכפופים למנכ"ל; (ג) נקבעו יחסים מינימאליים בין הרכיבים הקבועים בתנאי ההעסקה לבין סך תנאי ההעסקה; (ד) נקבע כי ניתן לשלם רכיב שכר קבוע שאינו מזכה בתנאים סוציאליים; (ה) נקבעו הוראות לעניין המענקים השנתיים מותני הביצועים, לרבות היקף מקסימאלי של מענקים לגבי המנכ"לים ולגבי נושאי המשרה הכפופים למנכ"לים; (ו) נקבעו הוראות לעניין אפשרות לתשלום של מענקים מיוחדים, שאינם קשורים למענקים השנתיים, וזאת עבור ביצועים יוצאים מן הכלל בפרויקטים ייחודיים. מענקים מיוחדים כאמור מיועדים לנושאי משרה שאינם המנכ"ל ואינם בעלי השליטה והם מוגבלים בתקציב בסכום שאינו מהותי; (ז) נקבעו הוראות לעניין מענק הוני, שיכול שיינתן אך ורק למנכ"לים; (ח) נקבעו הוראות לעניין ביטוח ושיפוי לנושאי משרה ודירקטורים; (ט) נקבעו הוראות לעניין סיום תנאי העסקה, הכוללות התייחסות לרכיבים הבאים: (i) פיצויים, שיהיו בשיעור מקסימאלי של עד 200% (מעבר למתחייב על פי דין), בכפוף להשלמת ותק ותנאים נוספים. (ii) תקופת הודעה מוקדמת שלא תעלה על 6 חודשים. (iii) מענק הסתגלות של עד 6 משכורות. (iv) תגמול עבור התחייבות לאי תחרות. נקבע, כי התקשרות בהסכם אי תחרות תיעשה במקרים חריגים בלבד ובכפוף לתנאים שנקבעו במדיניות התגמול.

פרטים לגבי המענקים השנתיים: נקבעו הוראות לפיהן תשלום מענקים מותני תוצאות ייעשה רק בשנים בהן השיגה החברה תוצאות משביעות רצון. כמו כן, על מנת למנוע נטילת סיכונים קצרי טווח, הוגבל היקף המענקים מותני התוצאות, לפי מכפלה של משכורות. בנוסף נקבע, כי המענקים יחושבו לפי עמידה ביעדים ארוכי טווח ולא חד פעמיים של השנה השוטפת בלבד. לשם כך נקבע בתכנית התגמול, כי הפרמטרים השונים יחושבו בנפרד לגבי השנה השוטפת ולגבי השנתיים שקדמו לה, כאשר משקל הפרמטרים השונים בגין השנה השוטפת, בקביעת הציון הכולל לשם חישוב המענק השנתי, יהיה 50%, משקל השנה שקדמה לה יהיה 30% ומשקל השנה שקודמת לה יהיה 20%. עוד נקבעו הוראות מעבר לגבי נושאי משרה בעת החלת תכנית התגמול לראשונה.

במסגרת המענק השנתי תלוי התוצאות קיים רכיב של שיקול דעת, שהינו מוגבל ל- 20% לגבי המנכ"ל ולגבי נושאי המשרה האחרים (למעט לגבי נושאי משרה בתפקידי בקרה ופיקוח).

במסגרת מדיניות התגמול נקבעה הוראה, לפיה ככלל החברה תכבד הסכמים קיימים, אפילו במקום שבו הם סוטים ממדיניות התגמול, אלא אם כן נקבעה הוראה מפורשת שונה במדיניות התגמול.

מדיניות התגמול המעודכנת של הראל השקעות מפורסמת באתר האינטרנט של הראל:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/investor-relations/Pages/remuneration-policy.aspx#מדיניות-תגמול---הראל-השקעות>

מדיניות תגמול של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל

הראל ביטוח והחברות הבנות שלה, שהינן גופים מוסדיים ("הגופים המוסדיים"), אימצו בנובמבר 2013 מדיניות תגמול המבוססת על מדיניות התגמול של הראל השקעות המפורטת לעיל. מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים

בקבוצה עודכנה מספר פעמים, בין היתר נוכח פרסום חוזר "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים-תיקון" ("החוזר המתוקן") וכן בעקבות הוראות חוק תגמול לנושאי משרה.

במסגרת עדכון למדיניות התגמול שבוצע בעקבות חוק תגמול נושאי משרה, בוצעו השינויים העיקריים הבאים: (א) הוספת התייחסות למגבלת עלות העסקה מקסימלית של נושאי המשרה של הגופים המוסדיים בקבוצה, בהתאם להוראות חוק תגמול לנושאי משרה; (ב) שינוי מבנה השכר של מנכ"ל הראל ביטוח, אשר שכרו יכול רכיבים קבועים בלבד; (ג) קטימת המענק למנכ"ל הראל השקעות (לשעבר) ככל שיידרש בהתאם למגבלת עלות העסקה מקסימלית כאמור.

בחודש מרץ 2017, אישרו הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה, לאחר שאישרו זאת ועדות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, עדכונים לא מהותיים למדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, ביניהם הצורך בנימוקים מיוחדים במקרה של עדכון השכר השנתי לבעל תפקיד מרכזי, מעל לשיעור ריאלי של 10%.

בחודשים אוקטובר-נובמבר 2017, אישרו הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה, לאחר שאישרה זאת ועדת התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, עדכון לשיטת החישוב של המדדים הליניאריים, המשמשים לקביעת החלק הכמותי בתגמול המשתנה של נושאי משרה בחברה.

בנוסף, בחודש ינואר 2018, אישרו הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה, לאחר שאישרו זאת ועדות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, עדכון לסעיף המענקים המיוחדים במדיניות התגמול.

מדיניות התגמול המעודכנת של הגופים המוסדיים מפורסמת באתר האינטרנט של הראל:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/investor-relations/Pages/remuneration-policy.aspx#מדיניות-תגמול---גופים-מוסדיים-בקבוצת-הראל>

בהתאם להסכם השירותים בין החברה לבין הראל פנסיה וגמל(ראה סעיף 3.12 לעיל), לפיו כלל שירותי הניהול והתפעול ניתנים לחברה על ידי הראל פנסיה וגמל, הרי שנושאי המשרה של החברה הינם נושאי המשרה הרלוונטיים בהראל פנסיה וגמל.

4.4 מבקר פנים

החל מיום 31 במרס 2006, מכהן בתפקיד מבקר הפנים מר שי לוטרבך, רו"ח.

מבקר הפנים אינו מחזיק בניירות ערך של החברה או של גוף קשור אליה וכן אינו בעל קשרים עסקיים מהותיים אחרים מלבד היותו מבקר הפנים של חברות אחרות בקבוצה.

מבקר הפנים אינו עובד החברה ומעניק שירותי ביקורת פנים חיצוניים באמצעות עובדי משרדו. מבקר הפנים של החברה משמש גם כמבקר הפנים של החברות "הראל פנסיה וגמל" ו-" לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ", חברות בתחום הפנסיה והגמל בקבוצה.

היקף הביקורת הפנימית נקבע בתחילת השנה במסגרת אישור תכנית הביקורת. בשנת 2018 בוצעו במסגרת פעילות הפנסיה והגמל בקבוצה 6,000 שעות ביקורת (בשנת 2017 בוצעו 6,101 שעות ביקורת). במסגרת שעות הביקורת שצוינו נכללות שעות ביקורת בגין נושאים רוחביים הרלוונטיים לפעילות הפנסיה והגמל והמבוצעות באופן שוטף על ידי עובדי מערך הביקורת הפנימית בהראל חברה לביטוח בע"מ. היקף שעות ביקורת אלו הסתכמו בשנת 2018 ל-1,683 שעות (בשנת 2017 ל-1,821 שעות).

היקף שעות הביקורת נקבע על בסיס תכנית ארבע שנתית שבמסגרתה אמורים להיות מבוקרים כל הנושאים הנוגעים לפעילותה של החברה. בהתאם לתכנית הרב שנתית נקבעת תכנית הביקורת השנתית ובהתאם נקבע היקף השעות הנדרשות לצורך ביצועה.

הצעת תכנית העבודה הרב שנתית של המבקר הפנימי נערכת על ידו תוך התייעצות עם הנהלת החברה, וזאת על מנת שהביקורת תקיף את כל המערך התפעולי שבאחריותם. הצעת התוכנית מוצגת גם למנכ"ל ויו"ר הדירקטוריון של החברה. התכנית כוללת את הנושאים הנבדקים ותדירות בדיקתם ובנוסף בדיקת מעקב אחר תיקון ליקויים שעלו בדוחות ביקורת בתדירות שנתית. מהתכנית הרב שנתית נגזרת הצעה לתכנית העבודה השנתית שמובאת אף היא בפני הגורמים שצוינו לעיל.

הצעת תכנית הביקורת הרב שנתית מוגשת לוועדת הביקורת של החברה, אשר הינה הגורם הדן בתכנית הביקורת ומאשר אותה, כמתחייב מסעיף 149 לחוק החברות (או מהוראות המפקח, לפי העניין).

תכנית העבודה נקבעת באופן המאפשר למבקר הפנימי לסטות ממנה, בדרך של הרחבת או הוספת ביקורות, וזאת הן באמצעות קביעת נושאי ביקורת כלליים בתכנית הביקורת, הן בבדיקות אד הוק שנערכות על ידי המבקר הפנימי, והן בהפעלת שיקול דעת תוך עדכון הגורמים הרלוונטיים, כאשר אגב עריכת ביקורת המבקר הפנימי סבור כי יש לבקר נושאים שהתגלו במהלך ביצוע הביקורת.

תגמול והתייחסות הדירקטוריון

תגמול המבקר הפנימי נעשה בדרך של תעריף המורכב מעלות לשעת עבודה, מוכפל במספר השעות שהושקעו בפועל.

לדעת הדירקטוריון, שיטת התגמול של מבקר הפנים, המבוססת על היקף שעות עבודה בפועל, מונעת חשש לפגיעה בשיקול הדעת המקצועי של מבקר הפנים או לפגיעה באי התלות. מסגרת שעות העבודה שמוקדשות לביצוע הביקורות מבוססת על תכנית הביקורת השנתית שמאושרת מראש על-ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון וכך מובטח, כי עבודת הביקורת תיעשה במלואה ובהיקף שנקבע על ידי הדירקטוריון.

4.5 רואה חשבון מבקר

4.5.1 פרטי רואה חשבון מבקר

שם המשרד : משרד סומך חייקין KPMG.

מועד תחילת כהונה : 31 בינואר 2008.

שם שותף המטפל בחברה : מר אברהם פרוכטמן, רו"ח.

4.5.2 גילוי בדבר שכר רואה חשבון מבקר

להלן פירוט השכר לו זכאי רואה החשבון המבקר, באלפי ש"ח (כולל מע"מ), עבור שירותים שניתנו על ידו בשנים 2017-2018 (מייצג חלק המיוחס לחברה משכר טרחה כולל בגין פעילות הגמל בקבוצה) :

שנת 2018				
שירותי ביקורת	שירותים לקשורים	שירותי מס מיוחדים	אחר	סה"כ
72	-	-	-	72
שנת 2017				
שירותי ביקורת	שירותים לקשורים	שירותי מס מיוחדים	אחר	סה"כ
72	-	-	-	72

חוות דעתו של רואה החשבון המבקר הינה ללא כל הסתייגות ו/או מניעה. עם זאת היא כוללת הפנית תשומת לב לביאור בנושא התחייבויות תלויות (ביאור 18 בדוחותיה הכספיים של החברה).

4.6 אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

4.6.1 בקרות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקרות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקרות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

4.6.2 בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2018 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

4.7 החלטות החברה

4.7.1 ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה

פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים חלה על נושאי משרה ודירקטורים בחברה ובחברות בקבוצת הראל, המכהנים כיום וכן שיכהנו בחברה ו/או בחברות בקבוצת הראל מעת לעת (לרבות נושאי משרה בחברות בקבוצה הנחשבים לבעלי שליטה או קרוביהם וכן לרבות נושאי משרה שבעל השליטה בחברה עשוי להיחשב כבעל עניין אישי בהענקת כתבי השיפוי להם).

ועדת התגמול והדירקטוריון אישרו, בהתאם להוראות מדיניות התגמול של החברה, את חידוש פוליסת אחריות דירקטורים ונושאי משרה החל מיום 1 באוקטובר 2018, למשך שנה, כך שסכום הביטוח יעמוד על 200 מיליוני דולר ארה"ב וסכום הפרמיה לא יעלה על 1 מיליוני דולר ארה"ב.

הנימוקים העיקריים של ועדת התגמול והדירקטוריון היו: (א) הפרמיה נקבעה לפי עלות ביטוח המשנה של הראל ביטוח, אליה מועבר הסיכון הביטוחי, ולכן בהגדרה היא משקפת תנאי שוק; (ב) רכישת הפוליסה כאמור הינה לטובת החברה, שכן היא מצמצמת את החשיפה של החברה בשל כתבי השיפוי שניתנו לדירקטורים ולנושאי המשרה והיא מאפשרת לנושאי המשרה למלא את תפקידם כראוי ולטובת החברה, בהתחשב בסיכונים הכרוכים בכך ובאחריות המוטלת עליהם על פי דין; (ג) הפוליסה, מעניקה כיסוי סביר בנסיבות העניין, בהתחשב בגודלה של החברה, היקפי ותחומי פעילותה ותכניתיה העסקיות; (ד) כיסוי ביטוחי כאמור נעשה במהלך העסקים הרגיל של החברה והינו מקובל בחברות ציבוריות בישראל בכלל ובחברות שעיסוקן בתחומי הביטוח והפיננסים בפרט; (ה) רכישת הפוליסה כאמור תואמת את מדיניות התגמול של החברה; (ו) ההתקשרות הינה בתנאי שוק ואינה עשויה להשפיע באופן מהותי על רווחיות החברה, רכושה או התחייבויותיה.

**קרון החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול
קופות גמל בע"מ**

פרק 2

דוח הדירקטוריון

תוכן עניינים

2	מצב עסקי החברה המנהלת, תוצאות פעילותה והונה העצמי	.1
2	היקף הנכסים המנוהלים על ידי החברה המנהלת	.2
4	התפתחויות בסביבה המקרו כלכלית של החברה	.3
9	מגמות, אירועים והתפתחויות בפעילות החברה	.4
9	אירועים חורגים ממהלך העסקים הרגיל של החברה	.5
9	תיאור האסטרטגיה העסקית של החברה ויעדיה העיקריים	.6

דו"ח דירקטוריון

קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ

דוח הדירקטוריון כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי ודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה שקיימת בחברה במועד הדו"ח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה, נכון למועד הדו"ח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על ידי הופעת מילים כגון: "החברה/הקבוצה מעריכה", "החברה/הקבוצה סבורה", "החברה/הקבוצה צפויה" וכדו', אך ייתכן שמידע צופה פני עתיד יופיע גם בניסוחים אחרים. החברה אינה מתחייבת למסור עדכונים לגבי שינויים שיחולו באשר למידע צופה פני עתיד.

1. מצב עסקי החברה המנהלת, תוצאות פעילותה והונה העצמי

דוח על המצב הכספי של החברה ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכם בכ - 16,694 אלפי ש"ח. לעומת כ- 16,107 אלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017, גידול של כ- 3.6% הנובע בעיקרו מגידול ביתרת נכסי חוב סחירים. ההון ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכם ב- 11,881 אלפי ש"ח בהשוואה ל- 11,420 אלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017, גידול של כ- 4%. הגידול בהון בסך של 461 אלפי ש"ח, נובע מרווח לשנה בסך 627 אלפי ש"ח, בקיזוז קיטון בקרן הון, שמקורה מנכסים פיננסיים זמינים למכירה, בסך של 166 אלפי ש"ח. בשנת 2018 הסתכמו ההכנסות מדמי ניהול בסך של 16,697 אלפי ש"ח, בהשוואה ל-15,699 אלפי ש"ח בשנת 2017, גידול של כ- 6.4%. הגידול בדמי הניהול נובע מגידול בנכסים הממוצעים של הקופה. בשנת הדוח לא חלו שינויים מבניים בחברה, ראה בנוסף סעיף 1.1.3 בפרק תיאור עסקי התאגיד בדוח התקופתי.

2. היקף הנכסים המנוהלים על ידי החברה המנהלת

2.1. להלן פירוט היקף הנכסים נטו המנוהלים על ידי החברה נכון ליום 31 בדצמבר 2018:

שם הקופה	היקף נכסים (אלפי ש"ח)
קרן החיסכון לצבא הקבע - מסלול כללי	4,921,122
קרן החיסכון לצבא הקבע - מסלול ללא מניות	112,237
קרן החיסכון לצבא הקבע - מסלול מנייתי	188,248
סה"כ	5,221,607

היקף הנכסים המנוהלים ליום 31 בדצמבר 2018 קטן בסך של 28 מיליוני ש"ח, ביחס ליום 31 בדצמבר 2017, קיטון של כ- 0.5%. הקיטון בהיקף הנכסים נבע מתשואה שלילית בקופה.

ניתוח התשואה שהשיגה קרן ההשתלמות בשנת הדוח

תשואה נומינלית ברוטו לשנת 2018 באחוזים	שם הקופה
(1.30)	קרן החיסכון לצבא הקבע - מסלול כללי
(0.31)	קרן החיסכון לצבא הקבע - מסלול ללא מניות
(6.54)	קרן החיסכון לצבא הקבע - מסלול מנייתי

התשואה בקופה נבעה בעיקר מתשואה שלילית בנכסי חוב סחירים בשוק המניות ובנכסים לא סחירים, כגון נדל"ן והשקעות פרטיות.

3. התפתחויות בסביבה המקרו כלכלית של החברה

ככלל, מתאפיין תחום חיסכון ארוך הטווח במסגרתו פועלת החברה, ברגולציה רבה, והוא מושפע מהחלטות הממונה. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.1 בפרק הראשון - תיאור עסקי החברה.

מגמות והתפתחויות במשק ובשוק ההון

תוצאות הפעילות של הקבוצה מושפעות באופן מהותי מהתנשוואות המושגות בשוק ההון ומהמצב הכלכלי, הפוליטי והביטחוני בארץ ובעולם. להלן התייחסות לגורמים המרכזיים בסביבה המקרו-כלכלית, אשר משפיעים על פעילות הקבוצה:

3.1. כללי

תמונת המקרו של הכלכלה העולמית במהלך הרבעון האחרון של 2018 שונה לגמרי מהתמונה במהלך הרבעון הראשון של השנה (שהראתה התבססות השיפור בצמיחה העולמית, בעיקר על רקע ההרחבה הפיסקלית בארה"ב והמשך הגידול בביקוש בעולם). תמונת המקרו של הכלכלה העולמית במהלך הרבעון האחרון של 2018 מצביעה על ירידה במומנטום, תנודתיות גבוהה ועלייה בחוסר הודאות.

הכלכלה האמריקאית שומרת על איתנות, אולם הסיכונים שיוצרת ההחרפה ב"מלחמת הסחר", וההאטה באירופה, ממשיכים להעיב על המומנטום. במרבית השווקים הפיננסיים נרשמו ירידות שערים ותנודתיות זהה. קרבן המטבע הבינלאומית עדכנה כלפי מטה את תחזית הצמיחה למרבית הגושים, ונמשכת ההתמתנות בסחר העולמי בעיקר בקרב המשקים המפותחים.

בשנת 2018 הצמיחה העולמית עמדה על 3.7%, קצב נאה אך ירידה קלה לעומת 3.8% ב-2017. יחד עם זאת תמונת המקרו של הכלכלה העולמית במהלך סוף 2018 מצביעה על ירידה במומנטום, תנודתיות גבוהה ועלייה בחוסר הודאות לגבי הצמיחה העתידית.

ארה"ב: הצמיחה ב-2018 האיצה ל-2.9% לעומת 2.2% ב-2017 בתמיכת ההרחבה הפיסקלית המשמעותית (הפחתת מסים) שהממשל ביצע בתחילת השנה. שיעור האבטלה עמד על 3.9% בסוף 2018 והבנק המרכזי העלה את הריבית 4 פעמים עד ל-2.5%-2.25% בסוף 2018.

גוש האירו: הצמיחה ב-2018 התמתנה ל-1.8% לעומת 2.4% ב-2017, עם ירידה בקצבי הצמיחה של כל הכלכלות הגדולות; גרמניה (1.5%), צרפת (1.5%), איטליה (1.0%) וספרד (2.5%). שיעור האבטלה המשיך לרדת לרמתו הנמוכה ביותר מאז 2008. הבנק המרכזי הותיר את ריבית ההלוואות על אפס וריבית הפיקדונות על מינוס 0.4%, אך הודיע שיסיים את ההרחבה הכמותית בסוף 2018.

במדינות מתפתחות ובשווקים המתעוררים הצמיחה בשנת 2018 התמתנה קלות ל-4.6% לעומת 4.7% כאשר הצמיחה בסין התמתנה ל-6.6% ב-2018 לעומת 6.9% ב-2017, אך הצמיחה בהודו עלתה ל-7.3% ב-2018 לעומת 6.7% ב-2017.

3.2. התפתחויות במשק הישראלי

על פי האומדנים האחרונים הצמיחה במהלך הרבעון האחרון של 2018 עמדה על 3.1% בשיעור שנתי. הצמיחה השנתית ב-2018 עמדה על 3.3%, לעומת 3.5% ב-2017 ו-4.0% ב-2016. הצריכה הפרטית המשיכה להוביל את הצמיחה ב-2018 עם גידול מהיר של 3.9% לצד עלייה של 4.5% ביצוא הסחורות והשירותים ו-4.3% בצריכה הציבורית.

גם הנתונים משוק העבודה מוסיפים להצביע על רמת פעילות גבוהה וממשיכים לתמוך בהערכה שהוא קרוב לתעסוקה מלאה (קרוב לשפל בשיעור האבטלה ורמות שיא של שיעור התעסוקה). שיעור האבטלה ירד ל-4.0% ב-2018, לעומת 4.2% ב-2017 ו-4.8% ב-2016.

3.3. שוק המניות

ברבעון האחרון של שנת 2018 נרשמו ירידות שערים משמעותיות במדדי המניות המרכזיים בעולם; מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים), ירד ב-13.3% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים ירד ב-7.4%. בישראל מדד ת"א 35 ירד ב-10.9% ומדד ת"א 125 ירד ב-10.2%.

בעיקר בשל הירידות החדות במהלך הרבעון הרביעי, שנת 2018 כולה הסתיימה בתשואה שלילית; מדד

MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים), ירד ב-8.2% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים ירד ב-14.2%. בישראל מדד ת"א 35 ירד ב-3% ומדד ת"א 125 ירד ב-2.3%.

מחזור המסחר היומי הממוצע במניות והמירים עמד על כ-2.2 מיליארד ₪ במהלך הרבעון הרביעי, כמעט כפול בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד (1.2 מיליארד ₪). שחלק ניכר מהעלייה במחזור הממוצע ברבעון הרביעי (וב-2018 בכלל) היה בשל עסקאות חריגות מחוץ לבורסה במוצרים מדדים, במסגרת הרפורמה בשוק תעודות הסל והפיכתן לקרנות סל. ב-2018 מחזור המסחר היומי הממוצע עמד על כ-1.6 מיליארד ₪, עלייה של כ-13.5% בהשוואה למחזור הממוצע ב-2017.

3.4 שוק איגרות החוב

ברבעון האחרון של שנת 2018 מדד האג"ח הכללי ירד ב-1.6%; ירידה של 0.9% באג"ח הממשלתיות בתמיכת העלאת הריבית של בנק ישראל, וירידה של 2.7% במדד אג"ח הקונצרני, בשל העלייה במרווחים בין התשואות על האג"ח התאגידיות לתשואות המקבילות על האג"ח הממשלתיות.

בסיכום שנת 2018 מדד אג"ח הכללי ירד ב-1.5%; מדד אג"ח הממשלתיות ירד ב-1.3% ומדד אג"ח הקונצרניות ירד ב-1.8%.

מחזור המסחר היומי הממוצע באג"ח עמד על כ-3.8 מיליארד ₪ במהלך הרבעון הרביעי, עלייה של כ-9% בהשוואה למחזור ברבעון המקביל אשתקד. ב-2018 מחזור המסחר היומי הממוצע עמד על 3.7 מיליארד ₪, עלייה של כ-2% בהשוואה למחזור הממוצע ב-2017.

3.5 קרנות נאמנות

ברבעון האחרון של שנת 2018 נרשמו פדיונות של כ-9.5 מיליארד ₪ בקרנות הנאמנות, הפדיונות הגבוהים ביותר מאז הרבעון הראשון של 2016. ירידות השערים החדות בשווקים הפיננסיים, לצד העלייה במרווחי תשואות אג"ח התאגידיות בישראל ובעולם תרמו לכך.

בסיכום 2018 נרשמו פדיונות של כ-11.6 מיליארד ₪, לעומת גיוסים של כ-19.1 מיליארד ב-2017. בלטו לשלילה הגיוסים בקרנות הנאמנות המתמחות באג"ח (מינוס 15.5 מיליארד ₪). מנגד, בלטו לחיוב הקרנות המתמחות בחו"ל (3.8 מיליארד ₪) והקרנות הכספיות (6.1 ₪).

3.6 מוצרי מדדים

בתחילת הרבעון האחרון של 2018 החלה רפורמת קרנות הסל. במהלכה (עד לסוף 2018), הוסבו במספר פעימות תעודות הסל לקרנות סל, קרנות מחקות וחלקן יפדו. על פי הערכות הרשות לניירות ערך, בסוף 2018 שווי הנכסים של הקרנות המחקות וקרנות הסל עמד על 113 מיליארד ₪.

3.7 שוק המט"ח

ברבעון האחרון של שנת 2018 השקל נחלש ב-3.3% מול סל המטבעות של בנק ישראל; 3.3% פיחות מול הדולר ו-1.8% פיחות מול האירו.

בסיכום שנת 2018 השקל נחלש ב-2.8% מול סל המטבעות של בנק ישראל; 8.1% פיחות מול הדולר ו-3.3% פיחות מול האירו. מנגד, השקל התחזק מול מרבית מטבעות השווקים המתעוררים שחלקם רשמו פיחות חריג במהלך 2018.

הקיסון בעודף בחשבון השוואה של מאזן התשלומים של ישראל, התנוודתיות בשווקים הפיננסיים והקיסון ברכישות הישירות של בנק ישראל תרמו לכך.

3.8. אינפלציה

על פי המדד האחרון הידוע בסוף הרבעון הרביעי של 2018, מדד המחירים לצרכן עלה ב-0.1% (ספטמבר-נובמבר), והאינפלציה ב-12 החודשים האחרונים (עד נובמבר 2018) הסתכמה ב-1.2%.
על פי המדד האחרון הידוע בסוף 2018, מדד המחירים לצרכן עלה ב-1.2%. גם השנה סעיף הדיור היה התורם העיקרי לעלייה במחירים לצד עלייה במחירי המזון והפירות-ירקות.

3.9. ריבית בנק ישראל

ריבית בנק ישראל עלתה ל-0.25% במהלך הרבעון האחרון של 2018 (מ-0.1%), עלייה ראשונה בריבית מאז שהופחתה בפברואר 2015. הנימוקים העיקריים להעלאת הריבית היו שהאינפלציה התייצבה מעט מעל הגבול התחתון של היעד, הציפיות לאינפלציה נותרו בתחום היעד, ולהערכת הועדה המוניתרית עליית השכר במשק והמדיניות הפיסקלית המרחיבה יתמכו בהמשך התבססות האינפלציה ביעד.

לאור ההתפתחויות הכלכליות במשק ננקטו מצד החברה הפעולות הבאות:

תיאור פעולות החברה	נושא
<p>על פי המדד האחרון הידוע בסוף הרבעון הרביעי של 2018, מדד המחירים לצרכן עלה ב-0.1% (ספטמבר-נובמבר), והאינפלציה ב-12 החודשים האחרונים (עד נובמבר 2018) הסתכמה ב-1.2%. על פי המדד האחרון הידוע בסוף 2018, מדד המחירים לצרכן עלה ב-1.2%. גם השנה סעיף הדיור היה התורם העיקרי לעלייה במחירים לצד עלייה במחירי המזון והפירות-ירקות.</p> <p>בסיכום 2018, נרשמה עלייה חדה בציפיות לאינפלציה בטווחים של עד 10 שנים, בשל הפתעה כלפי מעלה של חלק מהמדדים, חזרת האינפלציה ליעדה לאחר קרוב ל-4 שנים והצפי שהאינפלציה לא תחזור לרדת (בשל הפיחות בשקל, לצד העלייה בגירעון התקציבי שהקטין את יכולת התמרון של הממשלה). בטווחים הארוכים יותר הציפיות לאינפלציה נותרו יציבים. בשנת 2018 פעלה חטיבת ההשקעות לגידול מתון בחשיפה לצמודי מדד במסלולים המנוהלים.</p>	<p>השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד</p>
<p>בסיכום שנת 2018 השקל נחלש ב-2.8% מול סל המטבעות של בנק ישראל; 8.1% פיחות מול הדולר ו-3.3% פיחות מול האירו. מנגד, השקל התחזק מול מרבית מטבעות השווקים המתעוררים שחלקם רשמו פיחות חריג במהלך 2018. הקיטון בעודף בחשבון השוטף של מאזן התשלומים של ישראל, התנודתיות בשווקים הפיננסיים והקיטון ברכישות הישירות של בנק ישראל תרמו לכך. חטיבת ההשקעות המשיכה בגידול החשיפה למט"ח בנטרול גידורים לאור פערי הריבית השליליים בין ארה"ב לישראל.</p>	<p>שער החליפין של השקל</p>
<p>ריבית בנק ישראל עלתה ל-0.25% במהלך הרבעון האחרון של 2018 (מ-0.1%), עלייה ראשונה בריבית מאז שהופחתה בפברואר 2015. הנימוקים העיקריים להעלאת הריבית היו שהאינפלציה התייצבה מעט מעל הגבול התחתון של היעד, הציפיות לאינפלציה נותרו בתחום היעד, ולהערכת הוועדה המוניתרית עליית השכר במשק והמדיניות הפיסקלית המרחיבה יתמכו בהמשך התבססות האינפלציה ביעד.</p> <p>בסיכום שנת 2018, עקום התשואות הממשלתי עלה לכל אורכו בתמיכת העלייה המקבילה בתשואות אג"ח של ארה"ב. התשואות הושפעו גם מעליית ריבית בנק ישראל, לראשונה מזה 7 שנים. לאורך השנה שמרה חטיבת ההשקעות במסלולים המנוהלים על מח"מ יחסית קצר לאור הצפי לעליית ריבית בארץ ובעולם.</p>	<p>התפתחות שעורי ריבית</p>
<p>הגירעון המצטבר בסיכום 2018 עלה ל-38 מיליארד ₪, הגבוה ביותר מאז 2012 אשר מהווה כ-2.9 אחוזים מהתוצר (על פי האומדן הראשוני), בדיוק ביעד הגירעון.</p>	<p>ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו</p>

<p>ברבעון האחרון של שנת 2018 נרשמו ירידות שערים משמעותיות במדדי המניות המרכזיים בעולם; מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים), ירד ב-13.3% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים ירד ב-7.4%. בישראל מדד ת"א 35 ירד ב-10.9% ומדד ת"א 125 ירד ב-10.2%.</p> <p>בעיקר בשל הירידות החדות במהלך הרבעון הרביעי, שנת 2018 כולה הסתיימה בתשואה שלילית; מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים), ירד ב-8.2% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים ירד ב-14.2%. בישראל מדד ת"א 35 ירד ב-3% ומדד ת"א 125 ירד ב-2.3%. חטיבת ההשקעות הגדילה ברבעון הרביעי של השנה את החשיפה למניות לאור ההערכה כי הירידות בשלהי ברבעון הרביעי היו גבוהות מדי למול ההערכה של החטיבה להאטה ולא מיתון בארה"ב.</p>	<p>שוק המניות</p>
<p>מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות מול אג"ח הממשלתיים בארץ עלו במהלך 2018. עיקר העלייה המהירה נרשמה במהלך הרבעון האחרון של שנה, ובמיוחד נרשמה עלייה חריגה במרווחים מול מדד תל-בונד גלובל. לאור פתיחת במרווחים נבלמה ההאטה בחישה לאג"ח קונצרני בשווקים הן בחו"ל והן בישראל כאשר בשלהי השנה היה אף מעבר לגידול בחשיפה, תוך הקפדה על בחינת הסיכון והתשואה, מגבלות החשיפה לתאגיד, לקבוצת תאגידים לקבוצות דירוג ומגבלות נוספות אשר אושרו בדירקטוריון החברה.</p>	<p>אג"ח קונצרני ומוצרי חוב</p>
<p>החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידי החברה וניירות ערך שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.</p>	<p>מוצרי מדדים</p>
<p>החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות השקעה, לניהול יעיל של החשיפות לחו"ל ללא חשפה למטבע.</p>	<p>נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים</p>
<p>במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים למציאת השקעות ישירות באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.</p>	<p>השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות</p>

4. מגמות, אירועים והתפתחויות בפעילות החברה המנהלת ובסביבתה עסקית

4.1. הסבת המערכת התפעולית בתחום הגמל וההשתלמות

לעניין זה ראה סעיף 1.1.6 בדוח תיאור עסקי התאגיד.

4.2. שינויים בנושאי משרה

בחודש אפריל 2018 סיים מר דודי שראק את תפקידו כסמנכ"ל גבייה בחברה. החל מאותו מועד, שולב תחום הגבייה כחלק מהמערך התפעולי תחת מר צחי דברת, סמנכ"ל התפעול בחברה.

5. אירועים החורגים ממהלך העסקים הרגיל של החברה

בתקופת הדוח לא היו אירועים החורגים ממהלך העסקים הרגיל של החברה.

6. תיאור האסטרטגיה העסקית של החברה ויעדיה העיקריים

לעניין זה, ראה סעיף 3.13 לדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה.

דירקטוריון החברה מודה לעובדי החברה והנהלתה על המסירות והתרומה לפעילותה של החברה.

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

דודי לייזנר
מנכ"ל

תאריך: 25 במרס, 2019

הצהרה (Certification)

אני, דודי ליידנר, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של קרן החסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן: "החברה המנהלת") לשנת 2018 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של החברה המנהלת למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של החברה המנהלת; וכך-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברה המנהלת, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של החברה המנהלת והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכך-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי; וכך-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של החברה המנהלת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכך-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לענין בקרה פנימית על דיווח כספי - הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (Certification)

אני, רם גבל, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של קרו החסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן: "החברה המנהלת") לשנת 2018 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של החברה המנהלת למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של החברה המנהלת; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברה המנהלת, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של החברה המנהלת והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של החברה המנהלת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

25 במרס, 2019

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לענין בקרה פנימית על דיווח כספי - הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

הנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של קרן החסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן: "החברה המנהלת") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של החברה המנהלת תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

הנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות הנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, הנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

נהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2018, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, הנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2018, הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יו"ר הדירקטוריון : מישל סיבוני

מנכ"ל : דודי לייזנר

סמנכ"ל כספים : רם גבל

תאריך אישור הדוח : 25 במרס, 2019

**קרן החיסכון לצבא הקבע -
חברה לניהול קופות גמל בע"מ**

**דוחות כספיים
ליום 31 בדצמבר 2018**

תוכן העניינים

2 דוח רואי החשבון המבקרים
4 דוחות על המצב הכספי
5 דוחות רווח והפסד
6 דוחות על הרווח הכולל
7 דוחות על השינויים בהון
9 דוחות על תזרימי המזומנים
10 ביאורים לדוחות הכספיים
10 ביאור 1 - כללי
11 ביאור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים
12 ביאור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית
15 ביאור 4 - קביעת שווי הוגן
16 ביאור 5 - מגזרי פעילות
16 ביאור 6 - חייבים ויתרות חובה
16 ביאור 7 - פירוט השקעות פיננסיות
17 ביאור 8 - מזומנים ושווי מזומנים
18 ביאור 9 - הון עצמי ודרישות הון
19 ביאור 10 - מסים על הכנסה
21 ביאור 11 - זכאים ויתרות זכות
22 ביאור 12 - הכנסות דמי ניהול מקופת גמל
22 ביאור 13 - נתונים אודות קופת הגמל שבניהול החברה
23 ביאור 14 - רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
23 ביאור 15 - הנהלה וכלליות
24 ביאור 16 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים
25 ביאור 17 - ניהול סיכונים
35 ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות
37 ביאור 19 - אירועים לאחר מועד הדיווח

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של קרן החסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של קרן החסכון לצבא הקבע-חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן – "החברה") לימים 31 בדצמבר 2018 ו-2017 ואת הדוחות רווח והפסד, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות על השינויים בהון והדוחות על תזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשלי"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישומו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של החברה לימים 31 בדצמבר 2018 ו-2017 ואת תוצאות פעולותיה, השינויים בהון ותזרימי המזומנים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018 בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) כפי שאומצו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון, בהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידו ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה ליום 31 בדצמבר 2018, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 25 במרס 2019 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בביאור 18 לדוחות הכספיים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

סומך חייקין
רואי חשבון

25 במרס 2019

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של קרן החסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן החסכון לצבא הקבע-חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן "החברה") ליום 31 בדצמבר 2018, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של החברה אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של החברה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה שהיא גוף מוסדי הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיזונית בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (International Financial Reporting Standards), כפי שאומצו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, בהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידו ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה שהיא גוף מוסדי כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי החברה (לרבות הוצאתם מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (International Financial Reporting Standards), כפי שאומצו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, בהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידו ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של החברה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי החברה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורת תהפוכה בלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2018, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של החברה לימים 31 בדצמבר 2018 ו-2017 ולכל אחת משלוש השנים האחרונות שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018 והדוח שלנו, מיום 25 במרס 2019, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים וכן הפניית תשומת לב לאמור בביאור 18 לדוחות הכספיים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

סומך חייקין
רואי חשבון
25 במרס 2019

2017	2018	ביאור	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
-	95	10	נכסים
471	-		נכסי מיסים נדחים
1,355	1,460	6	נכסי מיסים שוטפים
			חייבים ויתרות חובה
		7	השקעות פיננסיות
9,701	11,998		נכסי חוב סחירים
4,580	3,141	8	מזומנים ושווי מזומנים
<u>16,107</u>	<u>16,694</u>		סך כל הנכסים
		9	הון
*-	*-		הון מניות
8,100	8,100		פרמיה על מניות
299	133		קרנות הון
3,021	3,648		עודפים
<u>11,420</u>	<u>11,881</u>		סך כל ההון
		10	התחייבויות
23	-		התחייבויות בגין מיסים נדחים
4,664	4,813	11	זכאים ויתרות זכות
4,687	4,813		סך כל ההתחייבויות
<u>16,107</u>	<u>16,694</u>		סך כל ההון וההתחייבויות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח.

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לידנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 25 במרס 2019.

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

2016	2017	2018	ביאור	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
14,538	15,699	16,697	12 (ב)	הכנסות
43	178	223	14	דמי ניהול מקופת גמל
173	-	-		רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
14,754	15,877	16,920		דמי טיפול - הקמת הלוואות
				סך כל ההכנסות
13,956	15,930	15,982	15	הוצאות
3	-	4		הנהלה וכלליות
13,959	15,930	15,986		מימון
				סך כל ההוצאות
795	(53)	934		רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
(272)	1	(307)	10	מסים על הכנסה
523	(52)	627		רווח (הפסד) לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

2016	2017	2018	ביאור
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
523	(52)	627	רווח (הפסד) לשנה
			פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
60	264	(255)	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
(4)	(36)	3	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(16)	(76)	86	10 מסים על הכנסה בגין פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
40	152	(166)	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל האחר לשנה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממש
563	100	461	סך כל הרווח הכולל לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

סך הכל הון אלפי ש"ח	יתרת עודפים אלפי ש"ח	קרן הון בגין נכסים זמינים	פרמיה על מניות אלפי ש"ח	הון מניות אלפי ש"ח	
		למכירה אלפי ש"ח			
11,420	3,021	299	8,100	*-	יתרה ליום 1 בינואר 2018
627	627	-	-	-	רווח לשנה
(255)	-	(255)	-	-	רכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר לשנה: שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
3	-	3	-	-	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
86	-	86	-	-	מסים על הכנסה המתייחסים לרכיבים של רווח כולל אחר
(166)	-	(166)	-	-	סה"כ הפסד כולל אחר לשנה, נטו ממס
11,881	3,648	133	8,100	*-	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018

* פחות מ-1 אלפי ש"ח.

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

סך הכל הון אלפי ש"ח	יתרת עודפים אלפי ש"ח	קרן הון בגין נכסים זמינים		הון מניות אלפי ש"ח	פרמיה על מניות אלפי ש"ח	
		למכירה אלפי ש"ח	למכירה אלפי ש"ח			
10,757	2,550	107		8,100	*-	יתרה ליום 1 בינואר 2016
523	523	-		-	-	רווח לשנה
						רכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר לשנה:
60	-	60		-	-	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
(4)	-	(4)		-	-	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(16)	-	(16)		-	-	מסים על הכנסה המתייחסים לרכיבים של רווח כולל אחר
40	-	40		-	-	סה"כ רווח כולל אחר לשנה, נטו ממס
11,320	3,073	147		8,100	*-	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016
(52)	(52)	-		-	-	הפסד לשנה
						רכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר לשנה:
264	-	264		-	-	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
(36)	-	(36)		-	-	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(76)	-	(76)		-	-	מסים על הכנסה המתייחסים לרכיבים של רווח כולל אחר
152	-	152		-	-	סה"כ רווח כולל אחר לשנה, נטו ממס
11,420	3,021	299		8,100	*-	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017

* פחות מ-1 אלפי ש"ח.

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

2016	2017	2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
523	(52)	627	תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת רווח (הפסד) לשנה
			פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:
(38)	(177)	(196)	רווחים נטו מהשקעות פיננסיות:
(1)	-	-	נכסי חוב סחירים
272	(1)	307	הכנסות מריבית והפרשי הצמדה
233	(178)	111	הוצאות (הכנסות) מיסים על הכנסה
			שינויים בסעיפים מאזניים אחרים:
16	(95)	(104)	שינוי בחייבים ויתרות חובה
231	1,267	149	שינוי בזכאים ויתרות זכות
247	1,172	45	
			מזומנים ששולמו והתקבלו במהלך התקופה:
(416)	(380)	(338)	מסים ששולמו
46	-	470	מסים שהתקבלו
(370)	(380)	132	
633	562	915	מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת
			תזרימי מזומנים מפעילות השקעה
233	287	293	ריבית שהתקבלה
1,195	(653)	(2,647)	תמורה ממכירות (רכישות), נטו של השקעות פיננסיות
1,428	(366)	(2,354)	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) השקעה
2,061	196	(1,439)	עלייה (ירידה) נטו במזומנים ושווי מזומנים
2,323	4,384	4,580	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
4,384	4,580	3,141	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. היישות המדווחת

(1) קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן - "החברה") הינה חברה תושבת ישראל אשר התאגדה ביום 11 ביולי 1984, כחברה פרטית בישראל, בהתאם לפקודת החברות (נוסח חדש), התשמ"ג - 1983, בשם קרן החיסכון לצבא הקבע בע"מ ואשר פעלה כ"קופת גמל תאגידית". ביום 31 במרס 2008, במסגרת רה ארגון שנדרש בהתאם להוראות הדין, הפכה החברה לחברה מנהלת של קרן ההשתלמות - קרן החיסכון לצבא קבע (להלן: "הקרן" או "הקופה"), ושינתה את שמה לשמה הנוכחי. כתובתה הרשמית היא אבא הלל סילבר 3, רמת גן.

ביום 28 ביולי 2008 הושלמה עסקה במסגרתה רכשה הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח"), מחבר משרתי הקבע והגמלאים בע"מ את מלוא הון המניות בחברה.

החל ממועד זה, החברה הינה חברה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - "הראל השקעות" או "החברה האם הסופית"), בהיותה מוחזקת ב- 100% בידי הראל ביטוח, שהינה בבעלות מלאה של הראל השקעות.

ביום 25 באפריל 2013, נחתמה תוספת להסכם מיום 28 ביולי 2008, לפיה הוארכה, ללא תמורה, תקופת הזמן שלאחריה תהא חבר משרתי הקבע והגמלאים בע"מ רשאית להורות להראל ביטוח להעביר לצד ג' ללא תמורה את מלוא הון המניות המונפק של החברה מחמש שנים לעשר שנים. בנוסף סוכם בין הצדדים במסגרת התוספת להסכם כי תקנון הקרן יתוקן, בכפוף לאישור הממונה, באופן שבני זוג של עמיתי חבר יהיו רשאים להיות עמיתים בקרן ויהיו זכאים לדמי ניהול שנתיים בשיעור של 0.55% מיתרתם הצבורה בקרן. בהתאם לתוספת להסכם האמורה לעיל התקבל ביום 15 באוקטובר 2013 אישור הממונה לתיקון התקנון והתאמתו להוראות התוספת להסכם.

(2) החברה מנהלת את הקרן, במסגרתה שלושת המסלולים הבאים:

- קרן החיסכון לצבא הקבע כללי (להלן - "מסלול כללי").
- קרן החיסכון לצבא הקבע מסלול אג"ח ללא מניות (להלן - "מסלול אג"ח ללא מניות").
- קרן החיסכון לצבא הקבע מניות (להלן - "מסלול מניות").

(3) לנכסי קופת הגמל (להלן - "הנכסים") ולהכנסות מאותם נכסים לא ניתן ביטוי בדוחות הכספיים של החברה מאחר ולחברה אין חלק בנכסים, בהכנסות ובהוצאות של קופת הגמל.

ב. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) החברה או החברה המנהלת - קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ.
- (2) החברה האם - הראל חברה לביטוח בע"מ.
- (3) החברה האם הסופית - הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.
- (4) קבוצת הראל או הקבוצה - הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ והחברות המוחזקות על ידה.
- (5) צד קשור - כמשמעותו בתקן חשבונאות בינלאומי (2009) 24 בדבר צדדים קשורים.
- (6) בעלי עניין - כמשמעותם בפסקה (1) להגדרת "בעל עניין" בתאגיד בסעיף 1 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968.
- (7) תקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - IFRS) - תקנים ופרשנויות שאומצו על ידי הועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) והם כוללים תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ותקני חשבונאות בינלאומיים (IAS) לרבות פרשנויות לתקנים אלה שנקבעו על ידי הועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) או פרשנויות שנקבעו על ידי הועדה המתמדת לפרשנויות (SIC), בהתאמה.
- (8) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (9) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (10) מדד - מדד המחירים לצרכן כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים

א. הצהרה על עמידה בתקני דיווח כספי בינלאומיים

הדוחות הכספיים הוכנו על ידי החברה בהתאם להנחיות הממונה ובהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - "IFRS").

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון החברה ביום 25 במרס 2019.

ב. מטבע פעילות ומטבע הצגה

הדוחות הכספיים מוצגים בש"ח, שהינו מטבע הפעילות של החברה, ומעוגלים לאלף הקרוב. השקל הינו המטבע המייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועלת החברה.

ג. בסיס המדידה

הדוחות הוכנו על בסיס העלות ההיסטורית למעט הנכסים וההתחייבויות הבאים:

- מכשירים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה;
- נכסי והתחייבויות מסים נדחים;
- הפרשות;

למידע נוסף בדבר אופן המדידה של נכסים והתחייבויות אלו ראה ביאור 3, בדבר עיקרי המדיניות החשבונאית.

ד. שימוש באומדנים ושיקול דעת

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם ל-IFRS, נדרשת הנהלת החברה להשתמש בשיקול דעת בהערכות, אומדנים והנחות אשר משפיעים על יישום המדיניות החשבונאית ועל סכומים של נכסים והתחייבויות, הכנסות והוצאות. יובהר שהתוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של החברה, נדרשה הנהלת החברה להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת החברה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיזוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן. האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

ה. יישום לראשונה של תקנים חדשים, תיקונים לתקנים ופרשנויות תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 15, הכנסות מחוזים עם לקוחות

החל מיום 1 בינואר 2018, החברה מיישמת את תקן דיווח כספי בינלאומי 15 ("IFRS 15" או "התקן") אשר קובע הנחיות חדשות לעניין ההכרה בהכנסה.

התקן מציג מודל חדש להכרה בהכנסה מחוזים עם לקוחות הכולל חמישה שלבים:

- (1) זיהוי החוזה עם הלקוח.
- (2) זיהוי מחויבויות ביצוע נפרדות בחוזה.
- (3) קביעת מחיר העסקה.
- (4) הקצאת מחיר העסקה למחויבויות ביצוע נפרדות.
- (5) הכרה בהכנסה עם קיום מחויבויות הביצוע.

כמו כן, התקן קובע דרישות גילוי חדשות ונרחבות יותר מאלה שהיו קיימות לפני כן. ליישום התקן אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים של החברה.

ו. ניהול הון - מטרות, נהלים ותהליכים

מדיניות הנהלה היא להחזיק בסיס הון איתן במטרה לשמר את יכולת החברה להמשיך את פעילותה כדי שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה, עמידה בכל התחייבויותיה לגורמים אחרים, כגון: נותני אשראי ועובדי החברה, וכן על מנת לתמוך בהתפתחות עסקית עתידית. הדירקטוריון מפקח על קיום הון עצמי מזערי הנדרש על פי הנחיות הממונה (ראה ביאור 9 בדבר דרישות ההון של החברה), הנדרש לפעילותה השוטפת של החברה, לרבות רווחיות החברה. לצורך כך, קבע הדירקטוריון כללים לאופן השקעת הנכסים הנזילים של ההון העצמי של החברה ומפקח על פעילותה השוטפת של ההנהלה.

ביאור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית

כללי המדיניות החשבונאית המופרטים להלן יושמו בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות אלה.

א. מכשירים פיננסיים

(1) נכסים פיננסיים שאינם נגזרים

הכרה לראשונה בנכסים פיננסיים

החברה מכירה לראשונה בחיבים במועד היווצרותם. יתר הנכסים הפיננסיים הנרכשים בדרך הרגילה (regular way purchase), מוכרים לראשונה במועד קשירת העסקה (trade date) בו החברה הופכת לצד לתנאים החוזיים של המכשיר, משמע, המועד בו התחייבה החברה לקנות או למכור את הנכס. נכסים פיננסיים שאינם נגזרים כוללים השקעות במכשירי חוב, חיבים אחרים ומזומנים ושווי מזומנים.

גריעת נכסים פיננסיים

נכסים פיננסיים נגרעים כאשר הזכויות החוזיות של החברה לתזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי פוקעות, או כאשר החברה מעבירה את הזכויות לקבל את תזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי בעסקה בה כל הסיכונים וההטבות מהבעלות על הנכס הפיננסי עוברים למעשה. כל זכות בנכסים פיננסיים שהועברו אשר נוצרה או נשמרה על ידי החברה מוכרת בנפרד כנכס או התחייבות. מכירות נכסים פיננסיים הנעשות בדרך הרגילה (regular way sale), מוכרות במועד קשירת העסקה (date trade), משמע, במועד בו התחייבה החברה למכור את הנכס.

לעניין קיזוז נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות ראה 3)להלן.

החברה מסווגת נכסים פיננסיים בקבוצות כלהלן:

הלוואות וחיבים

הלוואות וחיבים הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים בעלי תשלומים קבועים או הניתנים לקביעה שאינם נסחרים בשוק פעיל. נכסים אלו מוכרים לראשונה בשווי הוגן בתוספת עלויות עסקה הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה לראשונה, נמדדים בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית, בניכוי הפסדים לירידת ערך.

הלוואות וחיבים כוללים מזומנים ושווי מזומנים וחיבים אחרים. מזומנים ושווי מזומנים כוללים יתרות מזומנים הניתנים לשימוש מידי ופיקדונות לפי דרישה. שווי מזומנים כוללים השקעות לזמן קצר אשר משך הזמן ממועד ההפקדה המקורי ועד למועד הפדיון הינו עד 3 חודשים, ברמת נזילות גבוהה אשר ניתנת להמרה בנקל לסכומים ידועים של מזומנים ואשר חשופות לסיכון בלתי משמעותי של שינויים בשווי.

נכסים פיננסיים זמינים למכירה

נכסים פיננסיים זמינים למכירה הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים אשר יועדו כנכסים פיננסיים זמינים למכירה או אשר לא סווגו לאף אחת מהקטגוריות האחרות. השקעות החברה במכשירי חוב, מסווגות כנכסים פיננסיים זמינים למכירה. במועד ההכרה לראשונה נכסים פיננסיים זמינים למכירה מוכרים בשווי הוגן בתוספת כל עלויות העסקה הניתנות לייחוס. בתקופות עוקבות נמדדות השקעות אלה בשווי הוגן, כאשר השינויים בהן, פרט להפסדים מירידת ערך, לרווחים או הפסדים משינויים בשער החליפין ולצבירת הריבית האפקטיבית של מכשירי חוב המסווגים כזמינים למכירה, נזקפים ישירות לרווח כולל אחר ומוצגים בקרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה. כאשר ההשקעה נגרעת, הרווחים או ההפסדים שנצברו בקרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה מועברים לרווח והפסד.

(2) התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים

התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים כוללות זכאים אחרים. התחייבויות פיננסיות מוכרות לראשונה במועד קשירת העסקה (trade date) בו החברה הופכת לצד לתנאים החוזיים של המכשיר. התחייבויות פיננסיות מוכרות לראשונה בשווי הוגן בתוספת כל עלויות העסקה הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה לראשונה, התחייבויות פיננסיות נמדדות בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית. התחייבויות פיננסיות נגרעות כאשר מחויבות החברה, כמפורט בהסכם, פוקעת, או כאשר היא סולקה או בוטלה.

(3) קיזוז מכשירים פיננסיים

נכס פיננסי והתחייבות פיננסית מקוזזים והסכומים מוצגים בנטו בדוח על המצב הכספי כאשר לחברה קיימת באופן מיידי (currently) זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקזז את הסכומים שהוכרו וכן כוונה לסלק את הנכס והתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו-זמנית.

ביאור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. הון מניות

מניות רגילות מסווגות כהון. עלויות תוספתיות המתייחסות ישירות להנפקת מניות רגילות מוצגות כהפחתה מההון.

ג. ירידת ערך

ראיות לירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה

הפסד מירידת ערך של נכס פיננסי המסווג כזמין למכירה מחושב בהתבסס על השווי ההוגן הנוכחי שלו. ירידה משמעותית או מתמשכת בשווי ההוגן מתחת לעלות המקורית הינה ראיה אובייקטיבית לירידת ערך.

בהתאם למדיניות החברה, ירידת ערך של למעלה מ- 20% מתחת לעלות המקורית של המכשיר, או ירידת ערך מתחת לעלות המקורית הנמשכת למעלה מתשעה חודשים, נחשבת ירידה משמעותית או מתמשכת בהתאמה.

טיפול בהפסדים מירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה

הפסדים מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה מוכרים על ידי העברת ההפסד המצטבר שנזקף לקרן הון בגין נכסים זמינים למכירה, לרווח והפסד. ההפסד המצטבר אשר נגרע מהרווח הכולל האחר והוכר ברווח והפסד הינו ההפרש בין עלות הרכישה בניכוי החזרי קרן והפחתות, לבין השווי ההוגן הנוכחי בניכוי ירידות ערך אשר הוכרו בעבר דרך רווח והפסד. שינויים בהפרשה לירידת ערך כתוצאה מיישום שיטת הריבית האפקטיבית מוצגים כמרכיב של רווחים מהשקעות נטו והכנסות מימון.

ביטול הפסד מירידת ערך

הפסד מירידת ערך מבוטל כאשר ניתן לייחסו באופן אובייקטיבי לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד מירידת הערך. ביטול הפסד מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים הנמדדים לפי עלות מופחתת ובגין נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהינם מכשירי חוב, נזקף לרווח והפסד. בנוסף, בגין נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהינם מכשירי חוב, במידה ולא קיימת עוד ראיה אובייקטיבית לירידת ערך, ההפסד מירידת ערך מבוטל במלואו ונזקף לרווח והפסד וההפרש המצטבר הנוכחי (ההפרש שבין השווי ההוגן והעלות) מוכר בהון ברווח כולל אחר.

ד. הפרשות

הפרשה מוכרת כאשר יש מחויבות נוכחית, משפטית או משתמעת, כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, הניתנת לאמידה בצורה מהימנה, וכאשר צפוי כי יידרש תזרים שלילי של הטבות כלכליות לסילוק המחויבות. ההפרשות נקבעות על ידי היוון תזרימי המזומנים העתידיים בשיעור ריבית לפני מס, המשקף את הערכות השוק השוטפות לערך הזמן של הכסף ואת הסיכונים הספציפיים להתחייבות וללא שקלול סיכון האשראי של החברה. הערך בספרים של ההפרשה מותאם בכל תקופה על מנת לשקף את חלוף הזמן ומוכר כהוצאות מימון.

ה. הכנסות

הכנסות מוכרות בדוח רווח והפסד כאשר הן ניתנות למדידה באופן מהימן, צפוי שההטבות הכלכליות הקשורות לעסקה יזרמו לחברה וכן העלויות שהתהוו או שיתהוו בגין העסקה ניתנות למדידה באופן מהימן. הכנסות דמי ניהול מקופות גמל מחושבות בשיעור מערך נכסיהן של הקופות לתום כל חודש, ומוכרות כהכנסה על בסיס צבירה.

ו. רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו והכנסות מימון

רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו והכנסות מימון כוללים הכנסות ריבית בגין סכומים שהושקעו (לרבות נכסים פיננסיים זמינים למכירה), רווחים (הפסדים) ממכירת נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה ורווחים (הפסדים) מהפרשי הצמדה המוכרים ברווח והפסד. הכנסות ריבית מוכרות עם צבירתן, באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית.

בדוחות על תזרימי מזומנים, ריבית שהתקבלה מוצגת במסגרת תזרימי מזומנים מפעילות השקעה.

ז. הוצאות מימון

הוצאות מימון כוללות הפסדים ממימוש נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה והפסדים מירידת ערך של נכסים פיננסיים.

ביאור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ח. הוצאת מסים על הכנסה

מסים על הכנסה כוללים מסים שוטפים ונדחים. מסים שוטפים ונדחים נזקפים לדוח רווח והפסד, אלא אם המס נובע מעסקה או אירוע אשר מוכרים ישירות בהון או ברווח כולל אחר. במקרים אלו, השפעת המס אף היא נזקפת ישירות להון או לרווח הכולל האחר.

מסים שוטפים

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה, כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו או נחקקו למעשה למועד הדיווח, והכולל שינויים בתשלומי המס המתחייבים לשנים קודמות.

החברה מקזזת נכסי והתחייבויות מסים שוטפים במידה וקיימת זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקיזוז נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, וכן קיימת כוונה לסלק נכסי והתחייבויות מסים שוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות המסים השוטפים מיושבים בו זמנית.

מסים נדחים

ההכרה במסים נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים. המדידה של מסים נדחים משקפת את השלכות המס שינבעו מהאופן בו החברה צופה, בתום תקופת הדיווח, להשיב או לסלק את הערך בספרים של נכסים והתחייבויות.

המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על חוקים שנחקקו או שנחקקו למעשה למועד הדיווח.

נכס מס נדחה מוכר בספרים בגין הפסדים מועברים, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי כאשר צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה ניתן יהיה לנצל אותם. נכסי המסים הנדחים נבדקים בכל מועד דיווח, ובמידה ולא צפוי כי הטבות המס המתחייבות יתממשו, הם מופחתים.

נכסי מסים נדחים שלא הוכרו מוערכים מחדש בכל מועד דיווח ומוכרים במידה והשתנה הצפי כך שצפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.

החברה מקזזת נכסי והתחייבויות מסים נדחים במידה וקיימת זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקיזוז נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, והם מיוחסים לאותה הכנסה חייבת במס הממוסה על ידי אותה רשות מס באותה חברה נישומה, או שנכסי והתחייבויות המסים השוטפים מיושבים בו זמנית.

ט. עסקאות עם בעל שליטה

נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה נמדדים לפי שווי הוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זוקפת החברה את ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה להון.

ביאור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י. תקנים חדשים ופרשנויות שטרם אומצו

1. תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 16 (להלן - "התקן")

התקן מחליף את תקן בינלאומי מספר 17 חכירות (IAS17) ואת הפרשנויות הקשורות לתקן. הוראות התקן מבטלות את הדרישה הקיימת מחוכרים לסיווג החכירה כתפעולית או מימונית. חלף זאת, לעניין חוכרים מציג התקן מודל אחר לטיפול החשבונאי בכל החכירות, לפיו על החוכר להכיר בנכס זכות שימוש ובהתחייבות בגין חכירה בדוחותיו הכספיים.

התקן ייושם החל מיום 1 בינואר 2019. ליישום התקן לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים של החברה.

2. תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 9 (2014), מכשירים פיננסיים (להלן - "התקן")

התקן מחליף את ההוראות הקיימות היום ב-39 IAS מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה. התקן כולל הוראות מעודכנות לסיווג ומדידה של מכשירים פיננסיים והוא חל על כל הנכסים הפיננסיים שבתחולת IAS 39. התקן קובע כי בעת ההכרה לראשונה כל הנכסים הפיננסיים ימדדו בשווי הוגן. בתקופות עוקבות יש למדוד מכשירי חוב בעלות מופחתת רק אם מתקיימים שני התנאים המצטברים הבאים:

- הנכס מוחזק במסגרת מודל עסקי שמטרתו להחזיק בנכסים על מנת לגבות את תזרימי המזומנים החזויים הנובעים מהם (להלן: "מבחן הקרן והחבות בלבד").
- על פי התנאים החזויים של הנכס הפיננסי, החברה זכאית, במועדים מסוימים, לקבל תזרימי מזומנים המהווים אך ורק תשלומי קרן ותשלומי ריבית על יתרת קרן.

המדידה העוקבת של כל יתר מכשירי החוב והנכסים הפיננסיים האחרים תהיה על פי שווי הוגן. התקן קובע הבחנה בין מכשירי חוב אשר ימדדו בשווי הוגן דרך רווח או הפסד ומכשירי חוב שימדדו בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר. נכסים פיננסיים שהינם מכשירים הוניים יימדדו בתקופות עוקבות בשווי הוגן, וההפרשים ייזקפו לרווח והפסד או לרווח (הפסד) כולל אחר, על פי בחירת החברה לגבי כל מכשיר ומכשיר. אם מדובר במכשירים הוניים המוחזקים למטרות מסחר, חובה למדוד אותם בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

כמו כן, התקן כולל, מודל חדש להכרה בהפסדי אשראי צפויים ('expected credit loss model') עבור מרבית נכסי החוב הפיננסיים, וכן הוראות ודרישות חדשות בנושא חשבונאות גידור.

התקן ייושם לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2018, עם אפשרות לאימוץ מוקדם.

החברה בחרה לדחות את יישום התקן וזאת בהתאם לתיקון הוראות החוזר המאוחד לענייני מדידה שפורסם על ידי רשות שוק ההון ביום 1 בפברואר 2018 המאפשר לחברות מנהלות לדחות את יישום התקן עד למועד תחילתו של יישום תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 17 לעניין חוזי ביטוח בשנת 2022. החברה צופה כי ליישום התקן החדש לא תהיה השפעה מהותית על דוחותיה הכספיים.

ביאור 4 - קביעת שווי הוגן

לצורך הכנת הדוחות הכספיים, נדרשת החברה לקבוע את השווי ההוגן של נכסים מסוימים. מידע נוסף אודות ההנחות ששימשו בקביעת שווי הוגן נכלל בביאור 7, בדבר פרוט השקעות פיננסיות.

ביאור 5 - מגזרי פעילות

החברה מורכבת ממגזר אחד שהינו מגזר פעילות הגמל. בהתאם לכך המידע על מגזר פעילות האמור זהה למידע המוצג בדוחותיה הכספיים של החברה.

המדיניות החשבונאית של מגזר הפעילות האמור זהה לזו המוצגת בביאור 3, בדבר עיקרי המדיניות החשבונאית.

ביאור 6 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר		
2017	2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1	2	ריבית ודיבידנד לקבל
1,353	1,458	קופות גמל
1	-	חייבים - כספים במעבר
1,355	1,460	סה"כ חייבים ויתרות חובה

ראה פירוט חייבים ויתרות חובה בחלוקה לבסיסי הצמדה במסגרת ביאור 17, בדבר ניהול סיכונים.

ביאור 7 - פירוט השקעות פיננסיות

א. נכסי חוב סחירים

הרכב:

ליום 31 בדצמבר		
2017	2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
		אגרות חוב ממשלתיות
7,321	8,737	זמינות למכירה
		נכסי חוב אחרים:
2,380	3,261	זמינים למכירה
9,701	11,998	סך הכל נכסי חוב סחירים

ב. פרטים בדבר ריבית והצמדה בגין נכסי חוב

ריבית אפקטיבית		
ליום 31 בדצמבר		
2017	2018	
אחוזים	אחוזים	
0.08	0.29	נכסי חוב סחירים
0.74	1.48	צמוד למדד המחירים לצרכן
		שקלי

ביאור 7 - פירוט השקעות פיננסיות (המשך)

- ג. להלן ניתוח מכשירים פיננסיים המוצגים על פי שווים ההוגן. הרמות השונות לשווי הוגן הוגדרו באופן הבא:
- רמה 1 - מחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.
 - רמה 2 - נתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
 - רמה 3 - נתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.
- היתרה בדוחות הכספיים של מזומנים ושווי מזומנים, נכסי מיסים שוטפים וחייבים ויתרות חובה תואמת או קרובה לשווי ההוגן שלהם.

ליום 31 בדצמבר	
2017	2018
רמה 1	רמה 1
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
9,701	11,998

נכסי חוב סחירים

ביאור 8 - מזומנים ושווי מזומנים

ליום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4,580	3,141

מזומנים למשיכה מיידית

המזומנים בתאגידים הבנקאיים ליום 31 בדצמבר 2018 וליום 31 בדצמבר 2017 נושאים ריבית שוטפת המבוססת על שיעורי ריבית בגין הפקדות בנקאיות יומיות בשיעור שנתי של 0.2% ושל 0.08%, בהתאמה.

באשר לתנאי ההצמדה של המזומנים, ראה ביאור 17, בדבר ניהול סיכונים.

ביאור 9 - הון עצמי ודרישות הון

א. הרכב הון מניות

31 בדצמבר 2018 ו-2017	
מונפק ונפרע	רשום
ש"ח	ש"ח
44.283	600

0.001 ש"ח ע.נ. כ"א

ב. התנועה בהון המניות

במהלך השנים 2018 ו-2017, לא חל שינוי בהון המניות של החברה.

ג. זכויות הנלוות למניות

זכויות הצבעה באסיפה הכללית, זכות לדיבידנד, זכויות בפירוק החברה וזכות למינוי הדירקטורים בחברה.

ד. קרנות הון

קרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה

קרן ההון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה כוללת את השינוי הנצבר נטו בשווי ההון של נכסים פיננסיים זמינים למכירה, עד למועד גריעת ההשקעה או ירידת ערך קבועה של ההשקעה.

ה. ניהול ודרישות הון

- מדיניות ההנהלה היא להחזיק בסיס הון איתן במטרה לשמר את יכולת החברה להמשיך את פעילותה כדי שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה וכן על מנת לתמוך בפעילות עסקית עתידית. החברה כפופה לדרישות הון הנקבעות על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של החברה בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת של קופת גמל או קרן פנסיה) התשע"ב-2012 (להלן - "תקנות ההון") והנחיות הממונה.

ליום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
10,000	10,000
11,420	11,881
1,420	1,881
-	-

הסכום הנדרש למועד הדיווח על פי תקנות ההון
הון עצמי קיים
עודף

מלבד הדרישות הכלליות בחוק החברות, חלוקת דיבידנד מעודפי הון בחברה מנהלת כפופה גם לדרישות נזילות ועמידה בכללי תקנות השקעה.
סכום ההון העצמי הנדרש שאין כנגדו נכסים העומדים בכללי הנזילות וההשקעה

בחודש פברואר 2012 פורסמו תקנות ההון הקובעות כללים לחישוב ההון המזערי הנדרש מחברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה בשל סיכונים תפעוליים.
בתקנות נקבע, כי ההון העצמי ההתחלתי הנדרש מחברה מנהלת יהיה 10 מיליוני ש"ח וההון העצמי המזערי הנדרש מחברה מנהלת בתאריך הדוח (שנתי ורבעוני) לא יפחת מהגבוה מבין הסכומים שלהלן: (א) ההון ההתחלתי הנדרש כאמור - 10 מיליוני ש"ח; (ב) הסכום המצטבר של: 0.1% מהנכסים המנוהלים עד לתקרת נכסים מנוהלים של 15 מיליארדי ש"ח, 0.05% מהנכסים המנוהלים מעל לתקרה האמורה ו- 25% מההוצאות השנתיות המנוהלות.
בנוסף לכך, נקבעו במסגרת התקנות כללי השקעה של ההון העצמי המזערי הנדרש. הוראות אלו הורחבו במסגרת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012 שפורסמו בחודש אפריל 2012.

יחד עם תקנות ההון, פורסם חוזר שעניינו מתן הקלות בדרישות הון של חברות מנהלות, במסגרת החוזר ניתנו הקלות בהון הנדרש בשל ניהול קרן פנסיה ותיקה, קופת גמל המבטיחה תשואה, קופת גמל מרכזית לקצבה וכן בשל עריכת ביטוח בסכום עודף על הנדרש בהוראות הדין.

ליום 31 בדצמבר 2018, החברה עומדת בהוראות התקנות כאמור, לרבות עמידה בכללי השקעת הון.

ביאור 10 - מסים על הכנסה

א. שיעורי המס החלים על הכנסות החברה

(1) החברה הינה "מוסד כספי" כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975. המס החל על הכנסות של מוסדות כספיים מורכב ממס חברות וממס רווח, כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף.

(2) מס חברות ומס רווח

ביום 29 בדצמבר 2016 פורסם ברשומות חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו-2018) התשע"ז-2016, אשר קבע, בין היתר, את הורדת שיעור מס חברות משיעור של 25% ל-23% בשתי פעימות. הפעימה הראשונה לשיעור של 24%, החל מינואר 2017 והפעימה השנייה לשיעור של 23% החל מינואר 2018 ואילך.

המסים השוטפים לתקופות המדווחות מחושבים בהתאם לשיעורי המס המוצגים בטבלה להלן.

להלן שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים ובכללם החברה:

שנה	שיעור מס חברות	שיעור מס רווח %	שיעור מס כולל במוסדות כספיים
2016	25.0	17	35.90
2017	24.0	17	35.04
2018 ואילך	23.0	17	34.19

(*) שיעור משוקלל.

המסים השוטפים לתקופות המדווחות חושבו בהתאם לשיעורי המס המוצגים בטבלה לעיל.

ב. אי החלת תקני IFRS

ביום 12 בינואר 2012, פורסם ברשומות חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 188), התשע"ב-2012, בעניין הארכת הוראת השעה הקיימת בדבר אי תחולת תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) בקביעת ההכנסה החייבת של הנישומים גם לגבי שנות המס 2010 ו-2011.

ביום 30 ביולי 2014 פורסם תיקון 202 לפקודה במסגרתו הוארך תוקף הוראת השעה לגבי שנות המס 2012 ו-2013.

ג. שומות מס

שומות מס עצמאיות אשר הוגשו על ידי החברה עד לשנת 2013 נחשבות כסופיות.

ביאור 10 - מסים על הכנסה (המשך)

ד. מסים על הכנסה הכלולים בדוחות רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
325	-	338
(1)	-	1
324	-	339
(57)	(4)	(32)
5	3	-
(52)	(1)	(32)
272	(1)	307

הוצאות (הכנסות) מסים שוטפים
בגין השנה השוטפת
התאמות בגין שנים קודמות, נטו

הוצאות (הכנסות) מסים נדחים
יצירה והיפוך של הפרשים זמניים, ראה גם ה' להלן
שינוי בשיעורי המס

ה. מסים נדחים

הרכב:

מכשירים פיננסיים	
52	יתרת נכס מס נדחה ליום 1 בינואר 2017
4	שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד
(78)	שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר
(1)	השפעת השינוי בשיעור המס
(23)	יתרת התחייבות מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2017
32	שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד
86	שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר
95	יתרת נכס מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2018

המסים הנדחים מוצגים בדוח על המצב הכספי כדלקמן:

ליום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	95
(23)	-

נכסי מסים נדחים

התחייבויות בגין מסים נדחים

ביאור 10 - מסים על הכנסה (המשך)

1. מס תיאורטי

להלן מובאת התאמה בין סכום המס, שהיה חל אילו כל ההכנסות וההוצאות, הרווחים וההפסדים בדוח רווח והפסד היו מתחייבים במס לפי שיעור המס הסטטוטורי, לבין סכום מסים על הכנסה שנוקף בדוח רווח והפסד:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2016	2017	2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
795	(53)	934	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
35.90%	35.04%	34.19%	שיעור המס הסטטוטורי הכולל החל על מוסדות כספיים (ראה סעיף א' לעיל)
285	-	319	מס מחושב לפי שיעור המס הסטטוטורי
			עלייה (ירידה) במסים על ההכנסה הנובעת מהגורמים הבאים:
5	3	-	עדכון יתרות מסים נדחים בגין שינויים בשיעורי המס
(1)	-	1	מסים בגין שנים קודמות
(17)	(4)	(13)	הפרשים זמניים בגינם לא נוצרו מסים נדחים
272	(1)	307	מסים על ההכנסה
34.21%	1.89%	32.87%	שיעור מס אפקטיבי ממוצע

ביאור 11 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר		
2017	2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,057	1,006	הוצאות לשלם
3,607	3,807	צדדים קשורים (*)
4,664	4,813	סך הכל זכאים ויתרות זכות

(*) למידע נוסף בדבר זכאים ויתרות זכות המהווים צדדים קשורים ובעלי עניין, ראה ביאור 16, בדבר יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.

ראה פירוט זכאים ויתרות זכות בחלוקה לבסיסי הצמדה במסגרת ביאור 17, בדבר ניהול סיכונים.

ביאור 12 - הכנסות דמי ניהול מקופת גמל

א. שיעור דמי הניהול

בהתאם לתקנון הקופה החברה המנהלת רשאית לגבות דמי ניהול בשיעור של עד 2% מהנכסים.

ב. הכנסות דמי ניהול מקופת גמל:

שיעור ממוצע של דמי ניהול			דמי ניהול		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	2018	2016	2017	2018
אחוזים	אחוזים	אחוזים	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
דמי ניהול מצבירה					
קרן החיסכון לצבא הקבע -					
0.32	0.31	0.31	13,999	15,051	15,871
מסלול כללי					
0.28	0.28	0.27	321	311	289
מסלול אג"ח ללא מניות					
0.31	0.30	0.29	218	337	537
מסלול מניות					
			<u>14,538</u>	<u>15,699</u>	<u>16,697</u>

ביאור 13 - נתונים אודות קופת הגמל שבניהול החברה

א. היקף נכסים מנוהלים, תקבולים ותשלומים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018		ליום 31 בדצמבר 2018	
תשלומים	תקבולים	סך נכסים מנוהלים	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
290,396	479,095	4,921,122	קרן החיסכון לצבא הקבע -
9,357	6,052	112,237	מסלול כללי
5,021	21,432	188,248	מסלול אג"ח ללא מניות
<u>304,774</u>	<u>506,579</u>	<u>5,221,607</u>	מסלול מניות
סך הכל			
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017		ליום 31 בדצמבר 2017	
תשלומים	תקבולים	סך נכסים מנוהלים	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
248,598	481,050	4,999,094	קרן החיסכון לצבא הקבע -
6,729	5,904	108,356	מסלול כללי
3,117	10,498	142,628	מסלול אג"ח ללא מניות
<u>258,444</u>	<u>497,452</u>	<u>5,250,078</u>	מסלול מניות
סך הכל			
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		ליום 31 בדצמבר 2016	
תשלומים	תקבולים	סך נכסים מנוהלים	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
262,341	477,041	4,569,140	קרן החיסכון לצבא הקבע -
6,595	6,951	115,856	מסלול כללי
2,820	7,286	81,104	מסלול אג"ח ללא מניות
<u>271,756</u>	<u>491,278</u>	<u>4,766,100</u>	מסלול מניות
סך הכל			

ביאור 13 - נתונים אודות קופת הגמל שבניהול החברה (המשך)

ג. העברות כספיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
75,063	51,940	59,655
138,757	194,678	193,216
(63,694)	(142,738)	(133,561)

העברות לחברה מגופים אחרים
העברות מקופות גמל

העברות מהחברה לגופים אחרים
העברות לקופות גמל

העברות, נטו

ביאור 14 - רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4	35	(4)
38	143	203
1	-	24
43	178	223

רווחים (הפסדים) מהשקעות פיננסיות, למעט ריבית, הפרשי הצמדה, הפרשי שער ודיבידנד בגין:
נכסים זמינים למכירה (*)
הכנסות ריבית והפרשי הצמדה מנכסים פיננסיים שאינם בשווי הוגן דרך רווח והפסד

הכנסות ריבית והצמדה אחרות

סך הכל רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

(*) רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו בגין נכסים זמינים למכירה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4	35	(4)

רווחים (הפסדים) נטו מניירות ערך שמומשו

ביאור 15 - הנהלה וכלליות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
307	178	118
510	551	586
11,138	12,477	13,584
1,618	1,361	1,235
257	283	295
137	172	185
-	885	-
(11)	23	(21)
13,956	15,930	15,982

אחזקת משרדים ותקשורת
דמי ניהול לחברה האם הסופית - ראה ביאור 16
דמי ניהול לחברה בשליטה משותפת - ראה ביאור 16
תשלום לגורם מתפעל (*)
ייעוץ משפטי ומקצועי
שכר דירקטורים
דמי טיפול הקמת הלוואות
אחרות

סה"כ הוצאות הנהלה וכלליות

(*) השירותים המסופקים על ידי הגורם המתפעל כוללים בעיקר, ניהול חשבונות עמיתי הקופות ועריכת המידע הנמסר לעמיתי הקופות.

ביאור 16 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

ההרכב:

חברה בשליטה משותפת	חברות בעלות שליטה	בדבר תנאים ראה ביאור	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
3,573	234	ב18	ליום 31 בדצמבר, 2018 זכאים ויתרות זכות
3,414	193	ב18	ליום 31 בדצמבר, 2017 זכאים ויתרות זכות

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים	חברה בשליטה משותפת	בעל שליטה (החברה האם הסופית)	בדבר תנאים ראה ביאור	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
-	13,584	586	ב18	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2018 הוצאות דמי ניהול לצדדים קשורים
185	-	-	ב18	הוצאות הנהלה וכלליות - שכר דירקטורים
-	12,477	551	ב18	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2017 הוצאות דמי ניהול לצדדים קשורים
172	-	-	ב18	הוצאות הנהלה וכלליות - שכר דירקטורים
-	11,138	510	ב18	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2016 הוצאות דמי ניהול לצדדים קשורים
137	-	-	ב18	הוצאות הנהלה וכלליות - שכר דירקטורים

ביאור 17 - ניהול סיכונים

א. כללי

החברה פועלת בתחומים שונים של שוקי ההון בארץ ובעולם. פעילויות אלה חושפות אותה לסיכונים פיננסיים שונים, כגון סיכונים שוק (סיכון מניות, סיכון מטבע חוץ, סיכון מדד מחירים לצרכן, סיכון ריבית, וסיכון מרווח אש"א), סיכון אש"א וסיכון נזילות. לסיכונים אלה נלווים סיכונים תפעוליים, סיכונים משפטיים, סיכונים מוניטין וסיכונים עסקיים.

שינויים בגורמי סיכון שוק עלולים לגרום להפסדים, באופן ישיר עקב ירידת שווי ההשקעות העצמיות של החברה, ובאופן עקיף לאור מנגנון גביית דמי הניהול. ירידות בשוק ההון גורמות לתשואות נמוכות עבור עמיתי הקרנות ועשויות להביא לעליה במספר הפדיונות והעזיבות.

ביאור זה כולל בין היתר תיאור תמציתי של מדיניות ניהול הסיכונים, תהליכי העבודה לזיהוי הסיכונים, למדידתם ולניהולם והבקורות הקיימות בקשר לסיכונים אליהם חשופה החברה.

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים

מדיניות החברה בתחום ניהול הסיכונים מבטיחה קיומם של תהליכים לזיהוי, הערכה, מדידה, ניהול וניטור של הסיכונים באופן יזום ומתוכנן מבעוד מועד על מנת להבטיח חשיפה מבוקרת לסיכונים אלה, תוך עמידה בדרישות הרגולטוריות ושמירה על יעדיה העסקיים של החברה, על המוניטין שלה ועל איתנותה הפיננסית.

מדיניות ניהול הסיכונים בחברה מושתתת על:

- ממשל תאגידי הבנוי על שלושה קווי הגנה המנהלים תקשורת טובה: הנהלות התחומים העסקיים, גורמי ניהול סיכונים וביקורת פנימית.
- הגדרה ברורה של חלוקת אחריות והאצלת סמכויות בנוגע לפעולות הכרוכות בנטילת סיכונים על הגורמים העסקיים בחברה.
- קביעת מגבלות ותקרות חשיפה לסיכונים.
- יישום מסגרת ניהול סיכונים הכוללת פעולות לזיהוי, מדידה, הערכה וניטור סיכונים ומוקדי סיכון חדשים.
- קיום סביבת בקרה פנימית נאותה שתעגון בנהלים ברורים והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה על הסיכונים, המאפשרים פיזור, קיזוז ו/או העברת הסיכונים לגורם אחר והגבלתם לרמה שנקבעה מראש.
- פעולות גילוי ודיווח בנוגע לפרופיל הסיכונים לגורמים הרלוונטיים.

החל מסוף שנת 2012 ניהול הסיכונים נעשה הן בראייה קבוצתית והן ברמת החברה הבודדת ומנוהל על ידי מנהלת הסיכונים הראשית של הקבוצה. מנהלת הסיכונים פועלת באופן עצמאי מהיחידות העסקיות, תוך ראייה אובייקטיבית של הסיכונים, ועובדת בשיתוף עם יחידות תומכות אחרות.

אגף ניהול סיכונים כפוף למנהלת הסיכונים הראשית ומסייע בידה ביישום תפקידיה, הכוללים בין היתר, תהליכי עבודה לזיהוי, הערכה, מדידה ודיווח של סיכונים ומתן סיוע מקצועי בפיתוח מתודולוגיות, כלים ושיטות עבודה לניהול הסיכונים השונים להם חשופה החברה.

דירקטוריון החברה מפקח על פעולות עסקיות המערבות נטילת סיכונים וכן על תהליכי ניהול הסיכונים באמצעות הגדרת מדיניות ואסטרטגיות בתחום ניהול הסיכונים, כולל, בין היתר, נהלים בעניין ניהול סיכונים ומגבלות חשיפה לסיכונים, וכן אופן הציות לנהלים ולגבולות החשיפה שנקבעו.

בקבוצה פועלת ועדת דירקטוריון לניהול סיכונים, המהווה כלי של הדירקטוריון, המאפשר לייעל את עבודתו באמצעות דיונים מקדימים ומעמיקים בנושאים הקשורים לניהול סיכונים במסגרת מצומצמת יותר של דירקטורים בעלי מומחיות לנושא. במסגרת תפקידיה דנה הוועדה בנושאים הקשורים לניהול סיכונים וגבישה המלצות לדירקטוריון.

מנכ"ל החברה אחראי על פעולות עסקיות הכרוכות בנטילת סיכונים ועל יישום מדיניות ניהול הסיכונים, ומדווח עליהם ישירות לדירקטוריון. פעילות המנכ"ל נתמכת על ידי מנהל הסיכונים וחברי הנהלה בכירים נוספים. גורמים ומנהלים נוספים בחברה אחראים על ניהול סיכונים ספציפיים, כגון: מנהל הכספים האחראי על ניהול סיכונים הקשורים לדיווח הכספי, כולל יישום הוראות SOX, אשר הוחלו על גופים מוסדיים (ראה לעיל), היועצת המשפטית הממונה על האכיפה והציות, מנהל אבטחת מידע, מנהל אגף לוגיסטיקה האחראי על ניהול סיכונים המשכיות עסקית ומבקר הפנים האחראי על ביצוע הערכה עצמאית ובלתי תלויה של סיכונים תפעוליים ושל יעילות מערך ניהול הסיכונים בחברה.

ביאור 17 - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

בחברה בוצעו סקרים לזיהוי והערכת הסיכונים המהותיים והערכת הבקורות והכלים לניהולם. בחברה קיים תהליך דיווח רבעוני מבעלי תפקידים בתחומי הפעילות השונים בדבר שינויים מהותיים בפרופיל הסיכונים של החברה אל מנהלת הסיכונים וממנה להנהלה ולדירקטוריונים. השיטות ונהלי העבודה בתחום ניהול הסיכונים נבחנים ומתעדכנים באופן שוטף, תוך התחשבות במדיניות ניהול הסיכונים בחברה, בשינויים החלים בסביבה העסקית בארץ ובעולם ובהנחיות ודרישות הממונה והרגולציה.

החברה משקיעה באמצעים לשיפור כלי הבקרה בתחומי הסיכון השונים ותהליכי עבודה רבים בחברה הוסדרו באמצעות נהלים מפורטים. כמו כן, החברה משקיעה משאבים נכבדים בהקצאת והכשרת כוח אדם, במחשוב ובתהליכי עבודה בתחום ניהול הסיכונים, תוך ציות לרגולציה שפורסמה והינה מחייבת ויישום מטרות ומדיניות החברה בתחום ניהול הסיכונים.

להלן יתוארו מדיניות ותהליכי עבודה המתייחסים לזיהוי, מדידה והערכה, בקרה והפחתה, ניטור ודיווח של הסיכונים השונים להם חשופה החברה.

סיכוני שוק

הסיכונים הפיננסיים מנוהלים באמצעות פיזור בין אפיקי השקעה, ענפים, מנפיקים ובין נכסים בארץ לנכסים בחו"ל, בחינה וניתוח של הנכסים טרום קבלת החלטת ההשקעה ובמהלך חיי ההשקעה ועמידה במגבלות חשיפה.

מגבלות שונות לחשיפות לסיכוני שוק, אשר נועדו לצמצם את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה משינויים לא צפויים בשווקים, מתייחסות, בין היתר, לתקרות השקעה במניות, קרנות ונדל"ן, לחשיפה מרבית לאגרות חוב קונצרניות בהתאם לדירוג, לחשיפה מרבית להשקעה בודדת, לחשיפה למגזרי הצמדה ולחשיפה לריבית. מדיניות ניהול סיכוני השוק כפופה גם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012 (להלן: תקנות ההשקעה).

כימות ובחינת סיכוני שוק נעשים באמצעות מערכת ממוכנת באגף ניהול סיכונים. לאור לקחי המשבר הפיננסי, ניתן משקל כבד יותר לתרחישי קיצון ככלי ניהול סיכונים מרכזי.

בתיקי עמיתים, נבחנים תיקי ההשקעות השונים ביחס לתיקי סמן, באמצעות מדדי סיכון שונים.

הבקרה על ניהול סיכוני שוק מבוצעת באמצעות דיווחים ניהוליים תקופתיים המוצגים בוועדות ההשקעה השונות ובפני ההנהלה והדירקטוריון ומידי שנה נכללים גם בדוח מנהל הסיכונים לדירקטוריון.

יחידת הבקרה בחטיבת ההשקעות אחראית לביצוע בקרה שוטפת של עמידה במגבלות השקעה ובמגבלות הדירקטוריון. ונעזרת, בין היתר, במערכת ממוחשבת ובדוחות המתריעים על חריגות.

לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני שוק ראה סעיף ד' להלן.

סיכוני אשראי

מדיניות ניהול סיכוני האשראי של החברה מתבססת על פיזור וגיוון תיק האשראי וניהול סיכונים מבוקר, באופן שיתרום להשגת תשואה הולמת עבור הסיכון הניטל, בהתאם למגבלות שהוגדרו, תוך הבנת פרופיל סיכון האשראי של החברה ופירוט תחומי אחריותם של הגורמים המעורבים בתהליכי זיהוי, מדידה, ניטור ובקרה של סיכון האשראי. המסגרת למתן וניהול אשראי כוללת גם נהלים ומתודולוגיות, על פיהם יש לפעול.

פעילות האשראי של חטיבת ההשקעות נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי הממונה בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לווים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי הממונה בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה החברה. בהתאם לחוזרי הממונה בנושא ניהול סיכוני אשראי מונה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר זה אושרו בוועדות ההשקעה דרישות, תהליכים ונהלי השקעה.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לווים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריון.

ביאור 17 - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

סיכוני אשראי (המשך)

הערכה ספציפית של סיכון האשראי לגבי חוב לא סחיר מבוצעת במערך האשראי בחטיבת ההשקעות באמצעות מודל דירוג שהינו מודל מונחה מומחה המבוסס על פלטפורמה ומתודולוגיה דומה לזאת הנמצאת בשימוש חברות הדירוג. המודל אושר על ידי דירקטוריון החברה ועל ידי רשות שוק ההון והוא מתוקף תקופתית על ידי אגף ניהול סיכונים. בנוסף, מחושבת החשיפה ללווים גדולים וקבוצות לוויים, התפלגות נכסי חוב לפי דירוגים והחשיפה לסיכון ריכוזיות ענפית וגיאוגרפית.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא סחיר בתיקים האמורים והערכת והצגת התפתחות ההפסד הצפוי (EL) וההפסד הלא-צפוי (UL) בגין סיכוני האשראי בנכסי ההשקעה. ברמת עסקה פרטנית- מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

קיימת הפרדה בחטיבת ההשקעות בין יחידת ניהול האשראי הלא סחיר אשר נוטלת את הסיכון ובין יחידה עצמאית המנהלת בקרה על הפעילות.

דיווח מפורט על החשיפות לסיכוני אשראי מוצג לוועדות ההשקעה, ההנהלה והדירקטוריון. מתנהלים תהליכי מעקב אחר יכולת הפירעון של לוויים ואיכות הבטוחות במסגרת נהלי עבודה למתן אשראי שאושרו בדירקטוריון. לגבי אשראי סחיר, מתנהל מעקב אחר יכולת הפירעון ואחר חובות בעייתיים. לגבי אשראי לא סחיר, מערך אשראי לא סחיר עוקב אחר יכולת הפירעון, איכות הבטוחות וחובות בעייתיים.

לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני אשראי ראה סעיף ו' להלן.

האטה כלכלית בישראל

למצב המשק הישראלי השפעה מהותית על החברה. האטה כלכלית עשויה להקטין את חיסכון העמיתים בקופות שבניהול החברה, הן כתוצאה מהקטנת ההפקדות והן מגידול בפדיונות שינבעו מעליה בשיעור האבטלה וירידה בשכר. כמו כן, כתוצאה מהאטה עלול לגדול הסיכון שבחשיפה להשקעות. בקבוצה אגף כלכלה ומחקר המפרסם סקירות כלכליות שבועיות וחודשיות על מצב המשק המקומי והבינ"ל וכן מבצע מעקב אחר אינדיקטורים כלכליים מרכזיים מתוך מטרה להתריע על התפתחויות כלכליות שליליות בארץ ובעולם.

שינויים רגולטורים

החברה חשופה לשינויים ברגולציה הנוגעים לתחומי פעילותה. בחברה מתבצע מעקב שוטף אחר כלל החוזרים, טיטות, ניירות עמדה והכרעות עקרוניות של הממונה וכן מבוצע ניתוח של השלכות השינויים על פעילות החברה והשוק והסיכונים אליהם חשופה החברה.

ניוד החיסכון הפנסיוני, כניסת הבנקים ליעוץ בתחום החיסכון ארוך הטווח וביטולים

התקנות בעניין ניוד החיסכון הפנסיוני, אשר נועדו לאפשר לצרכן לנייד את החיסכון הפנסיוני בכל עת בין הגופים המנהלים ולהגביר את התחרות בין הגופים הני"ל מגדילות את חשיפת הקבוצה לגידול בשיעור ביטולים. להתממשות סיכון זה עלולה להיות השלכה על פעילות החברה ותוצאותיה וכן על הערך הגלום שלה.

למודל דירוג קופות הגמל של הבנקים עשויה להיות השפעה מהותית על עסקי החברה. על כן בחברה מתבצע מעקב שוטף אחר דירוג הקופות בבנקים השונים.

החברה חשופה לרמת תחרות גבוהה הן מצד קופות גמל וקרנות פנסיה מתחרות והן ממוצרי חסכון ארוך טווח אחרים דוגמת פוליסות חסכון ביטוח חיים. העליה בתחרות מושפעת גם מהשינויים ברגולציה. בחברה מתבצע מעקב שוטף אחר רמות המחירים בשוק וכן מתבצעות פעולות לשימור לקוחות קיימים וגיוס לקוחות חדשים.

סיכוני נזילות

קיים סיכון הנובע מאי וודאות לגבי המועד בו תידרש החברה המנהלת לשלם או לנייד צבירות ביחס להיקף הנכסים הסחירים והמזומנים אשר יהיו זמינים לכך באותה עת. בנוסף, היעדר נזילות בשווקים עלול לגרום לקשיים במימוש נכסים ו/או בהקטנת חשיפות. קיימות מגבלות השקעה על שיעור הנכסים הלא נזילים וכמו כן נבחנת תקופתית ההשפעה של תרחישי משבר על מצב הנזילות. לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני נזילות ראה סעיף ה' להלן.

ביאור 17 - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

סיכונים תפעוליים

הסיכון התפעולי שלוב בכלל הפעילויות, המוצרים, המערכות ותהליכי העבודה המבוצעים בחברה. לפיכך, קיימת חשיבות למודעות ולניהול הסיכון התפעולי בכל הרמות.

האחריות על הניהול השוטף של הסיכון התפעולי וביצוע הפעילויות למזעור הסיכון חלה על מנהלים בדרגות הניהול השונות בחברה, בתמיכה מקצועית של אגף ניהול סיכונים המופקד על הכוונה מתודולוגית ויישום המדיניות בראיית על. חלק מהסיכונים התפעוליים מנוהלים על-ידי גורמי בקרה נוספים, כגון מנהל אגף SOX, אכיפה וציות, אחראי אבטחת מידע ואחראי היערכות לשעת משבר. בנוסף, מבקר הפנים משלב בתוכנית הביקורת נושאים שהוערכו בסקרי סיכונים כנושאים המחייבים בקרה מקיפה.

רצונה של החברה למנוע סיכונים תפעוליים ובהתאם פועלת ליישום בקרות למזעור החשיפה לסיכונים אלה, תוך התחשבות בשיקולי מהותיות וכדאיות.

אגף ניהול סיכונים מבצע הערכה עצמאית ובלתי תלויה של סיכונים תפעוליים, תוך שימת דגש מיוחד על סיכונים מעילות והונאות, סיכונים טכנולוגיים מידע וסייבר וסיכונים המשכיות עסקית.

מסגרת ניהול הסיכון התפעולי מבוססת, בין היתר, על סטנדרטים גבוהים של יושרה ואתיקה, מחויבות לממשל ארגוני יעיל, כולל בין היתר הפרדת תפקידים, מניעת ניגודי עניינים, הגדרת סמכויות ואחריות והגדרת נהלי עבודה לתהליכים השונים.

על מנת להעמיק את המודעות לציות ולתהליכי בקרה נוספים, גיבשה ואימצה החברה קוד אתי, המהווה מצפן לעבודה השוטפת, ונועד להנחות ולכוון את התנהגות העובד במצבים של דילמות ושאלות לגבי ההתנהגות הראויה והנכונה מבחינה ערכית ומקצועית.

מעבר לפעילויות בקרה שוטפות בתהליכי העבודה, פועלת בחברה יחידת בקרה ייעודית, אשר בודקת עמידת הגורמים השונים בנהלים, במגבלות שהוגדרו ובהוראות הדין ומסייעות למנהלי הפעילויות למלא אחריותם בהקשר לסיכונים תפעוליים. קיימות גם בקרות ממוכנות במערכות תפעוליות שמטרתן להגביל חשיפה לסיכון תפעולי.

סיכונים מעילות והונאות

אופי הפעילות, המבנה הארגוני ומדרג הסמכויות המייחדים את החברה וכן היקף הכספים המנוהלים על ידה, חושפים אותה גם לאפשרות של הונאות ומעילות מצד גורמים בתוך החברה וגורמים מחוץ לחברה. בנושא ניהול סיכונים מעילות והונאות פועלת החברה בהתאם להוראות חוזר הממונה בעניין הונאות ומעילות ובהתאם למדיניות, אשר אושרה על ידי הדירקטוריון וכוללת מסגרת עבודה שיטתית למניעה, איתור, דיווח ותגובה מצמצמת נזקים לאירועי מעילות והונאות. עיקרי המדיניות באים לידי ביטוי בנהלי העבודה של החברה, בתהליכי העבודה בפועל ובקוד האתי, שמטרתו להנחות את עובדי החברה בנושאי התנהגות, משמעת ואתיקה בעבודה.

סיכונים טכנולוגיים מידע

מערך טכנולוגיית המידע הוא מרכיב מרכזי בתפעול וניהול התקין של החברה. דירקטוריון החברה אישר מסמך מדיניות קבוצתי בנושא ניהול טכנולוגיות המידע. בחינת סיכונים ה-IT מתבצעת באופן שוטף, הן ברמת תהליכי ה-IT המהותיים המנוהלים בחברה והן ברמת מערכות המידע והתשתיות. הטיפול בסיכונים הנובעים מתהליכי ה-IT מהותיים מבוצע כחלק מתפישת הבקרה המיושמת בהראל המשמר מחשבים, בהתאם לחוזר גופים מוסדיים 2010-9-4 בנושא "ניהול טכנולוגיות מידע בגופים מוסדיים".

סיכונים סייבר ואבטחת מידע

החברה חשופה בפעילותה לסיכון סייבר אשר עלול לנבוע משימוש לא מורשה בזהות, הפרעה לפעילות על ידי פגיעה בפעילות הרשת או השבתת שירותים, פגיעה במערכות, גניבה של נכסים דיגיטליים, החדרה של קודים או תוכנות זדוניות, חדירה למערכת או חשיפת מידע. תפיסת ההגנה של הראל בניהול סיכונים סייבר ואבטחת מידע בנויה על 3 שכבות: שכבת הגנה טכנולוגית, שכבת טיפול באירועים ושכבת רגולציה, ארגון ושיטות. בנוסף להיערכות תפעולית, החברה רכשה כיסוי ביטוחי כנגד פשעי מחשב, בכללם אירועי סייבר.

ב-31 באוגוסט 2016 פורסם חוזר בנושא "ניהול סיכונים סייבר בגופים מוסדיים". החוזר מגדיר עקרונות לניהול סיכונים סייבר בגוף מוסדי ומחייב לנהל סיכונים אלו. ההוראה מתייחסת, בין היתר, לנושאים הבאים: ממשל תאגידי- תפקידים ותחומי אחריות, הערכת סיכונים, הגנת סייבר, ניטור ובקרה, אבטחת

ביאור 17 - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

סיכוני סייבר ואבטחת מידע (המשך)

מערכות, תקשורת ותפעול, ניהול משתמשים והרשאות, מיקור חוץ, שירותי מחשב בענן, אבטחה פיסית וסביבתית, אבטחת ערוצי קשר עם לקוחות וגורמים חיצוניים.

בהתייחס לסיכוני אבטחת מידע וסייבר, ובהתאמה לחוזר בנושא "ניהול סיכוני סייבר בגופים מוסדיים", הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה אימצו ואישרו מדיניות בנושא ניהול סיכוני סייבר. אגף ניהול סיכונים בשיתוף עם הראל המשמר מחשבים מבצעים סקר סיכונים תקופתי על חשיפות החברה לסיכוני סייבר.

החברה מייחסת חשיבות רבה לנושא ניהול סיכוני סייבר ומצויה בתהליך שוטף של ביצוע סקרי סיכונים, הערכת סיכונים ומבדקי חדירה. בנוסף, מתקיימות פגישות תקופתיות של ועדת היגוי לניהול סיכוני סייבר.

סיכוני המשכיות עסקית

היערכות החברה להמשך פעילות בעת משבר (DRP) והמשכיות עסקית מתבצעת בשני מישורים: הערכות לנפילת מערכות המחשב והערכות לאירוע קטסטרופה במשרדים הראשיים ברמת-גן.

מערכות המחשב נמצאות באתר חיצוני ומערכות חלופיות נמצאות באתר נפרד. במקרה של נפילה של מערכות המחשב תוכל הקבוצה תוך זמן קצר יחסית לחדש את כל שירותי המחשב הקריטיים דרך המערכות החלופיות באמצעות קווי תקשורת מאובטחים חלופיים.

בהתייחס להערכות לאירוע קטסטרופה במשרדים הראשיים ברמת-גן, הגופים המוסדיים בקבוצה נערכים להתארגנות של עובדים באתרים אחרים של הקבוצה, לגיבוי וביצוע עבודה במשמרות. כל תת-יחידה תיערך להתרחשות אירוע כאמור באמצעות תהליכי גיבוי לוגיסטי וכתובת נהלי יחידה להסדרת ההתנהלות עם קרות אירוע כאמור.

בחברה קיים ספר נהלים המסדיר אופן ההתנהלות עם קרות כל אחד מן האירועים הנ"ל. בנוסף, מתבצעים תרגולים במסגרת הקבוצה לאירוע משבית (קטסטרופלי), בו מתורגלים תהליכים לוגיסטיים נבחרים ומופעלות תוכנות ומערכות מרכזיות מהאתר החלופי.

תקדימים משפטיים מהותיים ותובענות ייצוגיות

הקבוצה חשופה להחלטות שיפוטיות המהוות תקדים משפטי מחייב ביחס לפעילות החברה ולגרום לעלויות לא צפויות.

לתובענות ייצוגיות ולתביעות משפטיות מהותיות אחרות כנגד החברה, עלולה להיות השפעה מהותית על עסקיה. הליכים כאמור יכול שינבעו גם מפעולות של צדדים שלישיים (כגון סוכנים), מבלי שלחברה תהיה יכולת חזרה מעשית לאותם צדדים שלישיים.

היועץ המשפטי של החברה אחראי לניהול הסיכון המשפטי, מסתייע במידת הצורך ביועץ משפטי חיצוני ומעניק תמיכה ומענה לכלל ההיבטים המשפטיים של פעילות החברה. במסגרת זו, ניהולו השוטף של הסיכון המשפטי מתבטא בעיקר במתן ייעוץ משפטי שוטף לאורגנים המוסמכים בחברה בנושאים השונים הכרוכים בפעילות החברה, בהכנת מסמכי התקשורת, בניהול הידע המשפטי בחברה, ובכלל זה עדכון הגורמים הרלבנטיים בשינוי הוראות דין ורגולציה לסוגיהם, אשר יש להם השלכה על עבודת החברה, בהתאמת מערך ההסכמים והנהלים לשינויים אלה ובעדכונים שוטפים של מערכות ההסכמים והמסמכים שבשימוש החברה, ובריכוז התביעות הייצוגיות נגד החברה והפיקוח על הגורמים המקצועיים המטפלים בהן מטעם החברה.

על מנת לקיים את אחריות החברה למלא אחר דרישות החוק פועלת בחברה ממונה על ציות ואכיפה, המסייעת לעובדי החברה לקיים את אחריותם לציית להוראות הרלבנטיות להם. בינואר 2012 החברה אימצה תכנית אכיפה, במסגרת יישום הוראות חוק הגברת האכיפה בשוק ההון, המתקן את חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981 וחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, ומינתה את הגורמים שיהיו אחראים על יישומה ופיקוחו על ביצועה.

ביאור 17 - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

סיכון ציות והלבנת הון

פעילויות מהותיות בחברה כפופות להוראות רגולטוריות שונות. אי עמידה בדרישות רגולטוריות עלולה לגרום סנקציות ועיצומים כספיים כלפי החברה ועשויה להוות בסיס לתביעות נגדה. החברה חותרת לעמידה בכל הדרישות הרגולטוריות המוטלות עליה, מתוך שאיפה שלא להיחשף לסיכוני ציות.

על מנת לקיים את אחריות החברה למלא אחר דרישות החוק, פועלת בחברה ממונה על ציות ואכיפה המסייעת לעובדי החברה לקיים את אחריותם לציית להוראות הרלבנטיות להם. החברה אימצה תכנית אכיפה ומינתה את הגורמים שיהיו אחראים על יישומה ויפקחו על ביצועה.

בהתאם להוראות צו איסור הלבנת הון שנכנס לתוקפו במרץ 2018 וחוזר גופים מוסדיים 2018-9-2 בנושא ניהול סיכוני הלבנת הון מפברואר 2018, החברה קבעה מדיניות ניהול סיכונים בנושא ומינתה אחראי למילוי חובות, בהתאם לדרישות הרגולציה, באופן ושיבטיח קיומה של תשתית ארגונית מתאימה ואמצעים להפחתת הסיכון. כמו כן, החברה גיבשה נהלים ליישום מדיניות ניהול סיכוני הלבנת הון ומימון טרור, ועדכנה נהלים רלבנטיים, כך שיתייחסו, בין היתר, להליך של זיהוי והכרת הלקוח, לסיווג של חשבון בסיכון גבוה להלבנת הון ומימון טרור, לקיום בקרה שוטפת, לניהול רישומים ולדיווח. בנוסף, החברה אימצה גישה מבוססת סיכון, על מנת לזהות, להעריך ולהתמודד באפקטיביות עם סיכוני הלבנת הון ומימון טרור, במסגרתה בוצע סקר לזיהוי והערכה של סיכוני הלבנת הון ומימון הטרור בפעילויותיה השונות.

סיכון מוניטין

המוניטין של החברה הינו אחד הנכסים היקרים ביותר שלה והגנתו הינה חיונית לפעילות החברה. בשל כך, החברה עושה כל מאמץ לשמר את המוניטין החיובי הקיים. ניהול סיכון המוניטין מסתמך על תרבות אתית חזקה שבה מופעל שיקול דעת בסביבה מובנית ומודעת סיכונים. הערכת סיכון המוניטין מהווה שיקול עיקרי בהערכת כל פעילות עסקית, התקשרות ושיתוף פעולה. כל יחידה עסקית אחראית לביצוע הפעולות הנדרשות על מנת להבטיח מזעור החשיפה לסיכון המוניטין בממשקי עבודה אל מול שותפים עסקיים וצדדים שלישיים.

ג. דרישות חוקיות

המסגרות הרגולטוריות קובעות הסדרים שונים ומציבות דרישות רבות ביחס לסיכונים הייחודיים להם חשופים גופים מוסדיים וגופים שעיסוקם בשוק ההון והפיננסים. ניהול הסיכונים בחברה מונחה על ידי הסדרי חקיקה רבים אשר פורסמו במהלך השנים האחרונות, הכוללים דרישות שונות, שהעיקריות בהן:

- דרישה למינוי מנהל סיכונים.
- דרישות, מתוקף החוזר המאוחד פרק 10 - ניהול סיכונים, המתייחסות לתפקידי מנהל הסיכונים ומארג היחסים שלו עם בעלי תפקידים אחרים.
- דרישה לקביעת מדיניות חשיפה לסיכונים, תקרות חשיפה, נהלים וכלים למדידה ולבקרת הסיכונים.
- דרישות, מתוקף החוזר המאוחד פרק 4 - ניהול נכסי השקעה, המתייחס לניהול סיכוני אשראי.
- הוראות לעניין טיפול בקטגוריות ספציפיות של סיכונים תפעוליים: מעילות והונאות, סייבר, ניהול המשכיות עסקית, סיכוני טכנולוגיות מידע, סיכוני ציות ובקרה על דיווח כספי (sox).

החברה מיישמת את דרישות החוקים והחוזרים.

ביאור 17 - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכוני שוק

(1) סיכון שוק הוא הסיכון שהשווי ההוגן או תזרימי המזומנים העתידיים של נכסים פיננסיים ושל התחייבויות פיננסיות ישתנו כתוצאה משינויים במחירי שוק. סיכוני שוק כוללים, בין היתר, סיכונים הנובעים משינויים בשערי הריבית, בשערי מניות, במדד מחירים לצרכן ובמטבע חוץ.

(2) מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי במשתנים אלה על הרווח לשנה ועל הרווח הכולל (הון עצמי). ניתוח הרגישות הינו ביחס לנכסים הפיננסיים ולהתחייבויות הפיננסיות בגין משתנה הסיכון הרלבנטי נכון לכל מועד דיווח, ובהנחה שכל שאר המשתנים האחרים קבועים. כך, למשל, השינוי בריבית הינו בהנחה, שכל הפרמטרים האחרים לא השתנו. כמו כן, הונח שהשינויים האמורים אינם משקפים ירידת ערך פרמנטית של נכסים המוצגים בעלות מופחתת או של נכסים זמינים למכירה ולפיכך, בניתוח הרגישות לעיל, לא נכללו בגין נכסים אלו הפסדים מירידת ערך. ניתוח הרגישות, מביא לידי ביטוי השפעות ישירות בלבד ללא השפעות משניות. יצוין גם כי הרגישויות אינן ליניאריות, כך ששינויים גדולים או קטנים יותר ביחס לשינויים שמתוארים להלן אינם בהכרח אקסטרפולציה פשוטה של השפעת אותם שינויים.

ליום 31 בדצמבר, 2018

שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		שיעורי הריבית (א)		
-1%	+1%	-1%	+1%	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(46)	46	-	-	רווח
(46)	46	334	(315)	רווח כולל (הון עצמי) (ב)

ליום 31 בדצמבר, 2017

שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		שיעורי הריבית (א)		
-1%	+1%	-1%	+1%	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(42)	42	-	-	רווח
(42)	42	308	(289)	רווח כולל (הון עצמי) (ב)

ליום 31 בדצמבר, 2016

שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		שיעורי הריבית (א)		
-1%	+1%	-1%	+1%	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(40)	40	-	-	רווח
(40)	40	217	(204)	רווח כולל (הון עצמי) (ב)

ביאור 17 - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכוני שוק (המשך)

(2) מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק (המשך)

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים עם ריבית משתנה החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוחי הרגישות ביחס לרווח הכולל מביאים לידי ביטוי גם את ההשפעה על הרווח (הפסד) לשנה.

(ג) ניתוחי הרגישות מבוססים על הערך בספרים ולא על שווי כלכלי.

(3) פירוט הנכסים והתחייבויות של החברה בחלוקה לבסיסי הצמדה:

ליום 31 בדצמבר 2018			
סך הכל	פריטים לא פיננסיים ואחרים	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	לא צמוד
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
95	95	-	-
1,460	-	-	1,460
1,555	95	-	1,460
11,998	-	5,939	6,059
3,141	-	-	3,141
16,694	95	5,939	10,660
11,881	11,881	-	-
4,813	-	-	4,813
16,694	11,881	-	4,813
-	(11,786)	5,939	5,847

נכסים:

נכסי מיסים נדחים

חייבים ויתרות חובה

השקעות פיננסיות:

נכסי חוב סחירים

מזומנים ושווי מזומנים

סך הכל נכסים

סך כל הון

התחייבויות:

זכאים ויתרות זכות

סך הכל הון והתחייבויות

סך הכל חשיפה

ביאור 17 - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכוני שוק (המשך)

(3) פירוט הנכסים וההתחייבויות של החברה בחלוקה לבסיסי הצמדה (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	פריטים לא פיננסיים ואחרים	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
נכסים:			
-	471	-	471
נכסי מיסים שוטפים			
1,355	-	-	1,355
חייבים ויתרות חובה			
1,355	471	-	1,826
השקעות פיננסיות:			
4,706	4,995	-	9,701
נכסי חוב סחירים			
4,580	-	-	4,580
מזומנים ושווי מזומנים			
10,641	5,466	-	16,107
סך הכל נכסים			
-	-	11,420	11,420
סך כל הון			
התחייבויות:			
-	-	23	23
התחייבויות מסים נדחים			
4,664	-	-	4,664
זכאים ויתרות זכות			
-	-	-	-
התחייבויות פיננסיות			
4,664	-	23	4,687
סך הכל התחייבויות			
4,664	-	11,443	16,107
סך הכל הון והתחייבויות			
5,977	5,466	(11,443)	-
סך הכל חשיפה			

ה. סיכוני נזילות

סיכון נזילות הינו הסיכון שהחברה תידרש לממש את נכסיה במחיר נחות על מנת לעמוד בהתחייבויותיה. צורך אפשרי לגיוס מקורות באופן בלתי צפוי ובזמן קצר עשוי לחייב מימוש נכסים משמעותי באופן מהיר ומכירתם במחירים שלא בהכרח ישקפו את שווי השוק שלהם. מתוך יתרת הנכסים של החברה, סך של כ- 15,139 אלפי ש"ח הינם מזומנים ושווי מזומנים ונכסים סחירים הניתנים למימוש מיידי. על פי תקנות דרכי ההשקעה על החברה להחזיק בנכסים נזילים בסכום שלא יפחת מ-50% מההון הנדרש.

ו. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא סיכון להפסד כספי שיגרם לחברה באם לקוח או צד שכנגד למכשיר פיננסי לא יעמוד בהתחייבויותיו החוזיות, והוא נובע בעיקר מחובות של חייבים אחרים וכן מהשקעות בניירות ערך.

מזומנים ושווי מזומנים

החברה מחזיקה במזומנים בבנקים המדורגים AA- עד AA+ בהתבסס על הדירוג של חברות מעלות ומדרוג.

חייבים - הכנסות לקבל מדמי ניהול

הכנסות החברה נובעות מזכאות לקבל דמי ניהול מקופות שבניהולה ועל-כן לחברה חשיפה שולית בגין סיכון אשראי הנובעת מחייבים - הכנסות לקבל מדמי ניהול.

ביאור 17 - ניהול סיכונים (המשך)

1. סיכוני אשראי (המשך)

השקעות פיננסיות

החברה מגבילה את החשיפה לסיכון אשראי על ידי השקעה בעיקר באגרות חוב ממשלתיות סחירות ובאגרות חוב קונצרניות סחירות בדרוג גבוה. נכון ליום 31 בדצמבר 2018, ההנהלה אינה צופה שהצדדים שכנגד לא יעמדו בהחייבויותיהם.

1. חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם:

ליום 31 בדצמבר		
2017	2018	
סחירים	סחירים	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
9,701	11,998	בארץ

נכסי חוב סחירים מסווגים לקטגוריית זמינים למכירה ומוצגים בשווי הוגן. ראה גם ביאור פירוט הנכסים בחלוקה לדירוגים להלן.

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים:

(א) נכסי חוב

דירוג מקומי (*)				
ליום 31 בדצמבר				
2017	2018			
AA ומעלה	AA ומעלה	BBB עד A	סך הכל	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
7,321	8,737	-	8,737	נכסי חוב בארץ
2,380	3,261	130	3,131	נכסי חוב סחירים:
				אגרות חוב ממשלתיות
				אגרות חוב קונצרניות
9,701	11,998	130	11,868	סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(ב) סיכוני אשראי בגין נכסים אחרים (בארץ)

דירוג מקומי (*)						
ליום 31 בדצמבר 2017			ליום 31 בדצמבר 2018			
סך הכל	לא מדורג	AA ומעלה	סך הכל	לא מדורג	AA ומעלה	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
471	471	-				נכסי מיסים שוטפים
1,355	1,355	-	1,460	1,460	-	חייבים ויתרות חובה
-	-	-	95	95	-	נכסי מיסים נדחים
4,580	-	4,580	3,141	-	3,141	מזומנים ושווי מזומנים

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

ביאור 17 - ניהול סיכונים (המשך)

1. סיכוני אשראי (המשך)

3. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב פיננסיים סחירים:

ליום 31 בדצמבר				
2017		2018		
סיכון אשראי מאזני		סיכון אשראי מאזני		
%	סכום	%	סכום	
מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	
7.22	700	6.53	783	ענף משק
5.70	553	4.35	522	בינוי ונדל"ן
5.07	492	3.25	390	חשמל ומים
5.1	498	9.79	1,175	תקשורת ושרותי מחשב
-	-	2.18	261	בנקים
1.4	137	1.08	130	שירותים פיננסיים
24.5	2,380	27.18	3,261	שירותים עסקיים אחרים
75.5	7,321	72.82	8,737	אג"ח מדינה
100.0	9,701	100.00	11,998	סך הכל

2. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גיאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הונניים (נדל"ן, מניות וכד').

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. התחייבויות תלויות

(1) קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה ו/או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי החברה לעמיתי הקרן שבניהולה. מורכבות הסדרים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות פרשניות ואחרות, עקב פערי מידע בין החברה לבין עמיתי קופות הגמל, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטוריים. לא ניתן לצפות מראש את סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם מוצרים פנסיוניים ארוכי טווח המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות התשס"ו-2006. פרשנות חדשה לאמור במוצרים פנסיוניים ארוכי טווח עלולה לעיתים להשפיע על הרווחיות העתידית של החברה בגין המוצרים הקיימים, זאת בנוסף לחשיפה הגלומה בדרישות לפיצוי ללקוחות בגין פעילות העבר. כמו כן, קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטוריים והנחיות של הממונה, בחוזרים שהינם בתוקף ובטיטות חוזרים שעדיין מתקיימים דיונים לגביהן, וכן ב"עמדות ממונה" ו"הכרעות עקרוניות" בנושאים שונים שחלקם בעלי השלכות תפעוליות ומשפטיות נרחבות. חשיפה זו מוגברת בתחום החסכון הפנסיוני בו פועלת החברה. בתחום זה, התקשרויות עם העמיתים הינן לאורך שנים רבות במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. זכויות העמיתים מנוהלות באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומיכונית מוגברת בתחום זה.

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

- (2) ביום 18 באוקטובר 2016 התקבלה בחברה תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית אשר הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה כי קחצ"ק גובה, כביכול, מהעמיתים בקרן ההשתלמות שבניהולה, הוצאות ניהול השקעות אשר גבייתן מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתקנון הקרן המתירה לה לגבות. בכך, פועלת קחצ"ק, לטענת התובע, בניגוד להוראות הדין ולחובת הנאמנות המיוחדת החלה עליה.
- ביום 9 בנובמבר 2017 הוגשה תגובה (התנגדות) מטעם החברה. ביום 11 בינואר 2018 התקיים דיון קדם משפט במסגרתו ניתנה החלטה לאחד את הדיון עם בקשות נוספות לאישור תובענה ייצוגית תלויות ועומדות שעניינן הוצאות ישירות בקופות גמל וקרנות השתלמות. ביום 12 בפברואר 2018 ניתנה החלטה אשר במסגרתה נקבע, בין היתר, כי תבצע פנייה לרשות שוק ההון ביטוח וחסכון לקבלת עמדתה.
- ביום 13 במאי 2018 הוגשה לבית הדין עמדת הממונה התומכת בעמדת הנתבעות ולפיה גופים מוסדיים רשאים לגבות הוצאות ישירות מאת העמיתים או המבוטחים, גם אם הדבר אינו מצוין באופן מפורש בתקנון הגוף המוסדי, ובלבד שהדבר נעשה בהתאם להוראות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), התשס"ח-2008. ביום 23 בדצמבר 2018 הגישו המבקשים את סיכומיהם. על המשיבות להגיש סיכומים עד ליום 21 במרס 2019.
- להערכת יועציה המשפטית של החברה, חרף הקושי להעריך את סיכויי התיק דן בשלב מוקדם זה, ככל שהעובדות והנסיבות שנמסרו להם על ידי החברה יוכחו בבית המשפט, טענות ההגנה הן בעלות סיכוי ממשי להדוף את בקשת האישור והערכתם היא כי הסיכויים להדיפת בקשת האישור גבוהים מהסיכויים שתתקבל.
- (3) חוק הגנת השכר, התשי"ח - 1958 והתקנות שהותקנו על פיו, מטילים התחייבות על הקופות, בנסיבות שפורטו בחוק, בגין חובות של מעבידים לעובדיהם אשר לא סולקו במועדם על ידי העברת כספים לקופות. קיימת אי ודאות בכל הקשור לגובה הסכומים שבפיגור, כמו גם לעצם מחוייבות המעבידים בנושא, וזאת בין היתר, בשל סיבות שונות לאי העברת כספים לקופות האופייניות לסקטור קופות הגמל (כגון: הפסקת יחסי עובד-מעביד, העברת כספים לקופה אחרת וכיוצא"ב). להערכת החברה הסכומים הנים בהיקפים שאינם מהותיים.
- על מנת לגבות את החובות, כאמור, שולחת החברה מכתבי התראה למעבידים ולעמיתים ובמידת הצורך מגישה תביעות כנגד המעבידים החייבים.
- (4) משיכות והעברות - במסגרת הנחיות הממונה, החברה המנהלת נדרשת לבצע משיכות והעברות כספים תוך פרקי זמן קצרים כפי שנקבע בתקנות. אי עמידה במועדים כאמור שעלולה לנבוע בתקופות מסוימות מאירועים שלחברה אין שליטה עליהם חושפת את החברה להתחייבות פיננסית בגין פערי תשואה עד למועד העברת הכספים בפועל לחשבון העמית.

ב. התקשרויות

- (1) עד ליום 5 באוקטובר 2016 לחברה הסכם עם חברת הראל גמל והשתלמות בע"מ (חברה אחות) (להלן - "הראל גמל") בדבר קבלת שרותי תפעול וניהול לחברה. עם מיזוגה של הראל גמל לתוך חברת הראל פנסייה וגמל בע"מ (להלן - "הראל פנסייה וגמל") ביום 5 אוקטובר 2016, קיבלה על עצמה הראל פנסייה וגמל את כל ההתחייבויות של החברה לפי הסכם זה.
- שרותים אלו כוללים בין היתר, שירותי מחשב, ניהול סיכונים ואקטואריה ניהול השקעות וביטוח דירקטורים. מטרתו של ההסכם הינה ליצור שיטת חיוב עבור שרותים שונים אותן מקבלת החברה מחברת הראל פנסייה וגמל, תוך שהיא מנצלת את היתרון לגודל של חברת הראל פנסייה וגמל ובכך חוסכת בעלויות התפעול והניהול.
- בהתאם להוראת הסכם זה, משלמת החברה דמי תפעול וניהול בשיעור של 95% מדמי הניהול נטו שמקבלת החברה מקרן ההשתלמות שבניהולה.
- (2) החברה התקשרה בהסכם ניהול ויעוץ עם הראל השקעות, מטרת ההסכם לעגן את הפעולות שמבצעת הראל השקעות עבור החברה, במסגרת תפקידה של הראל השקעות כחברה השולטת, בעקיפין, בחברה ובגופים מוסדיים נוספים בקבוצת הראל ביטוח ופיננסים וכחברה המכווינה את פעילותם של הגופים המוסדיים שבשליטתה, מקדמת את עסקיהם, מסייעת בהרחבת חוג לקוחותיהם, פועלת להרחבת עסקיהם ומתקשרת בשמם בעסקאות שונות.
- בהתאם להסכם זה הראל השקעות תעניק לחברה שירותי ניהול ויעוץ בכל הקשור לפעילותה השוטפת של החברה.
- בתמורה למתן שירותי הניהול, תהיה הראל השקעות זכאית לדמי ניהול בשיעור של 3% מדמי הניהול השנתיים שיתקבלו אצל החברה מקופת הגמל שבניהולה.
- תקופת ההסכם היא מיום 1 בינואר 2009 והינה לתקופה בלתי מוגבלת בכפוף לאפשרות ביטול, בתום כל שנה קלנדרית, על ידי כל אחד מהצדדים, בהודעה שתימסר 60 יום לפני תום השנה הקלנדרית.

ביאור 19 - אירועים לאחר מועד הדיווח

הסבת המערכת התפעולית בתחום הגמל וההשתלמות

בינואר 2019 הסבה החברה את פעילותה בתחום ההשתלמות ממערכת תפעולית של לאומי שירותי שוק ההון בע"מ (להלן - לאומי גמל) למערכת תפעולית פנימית. עד למועד כאמור, קיבלה החברה שירותי תפעול, לרבות שירותי מערכת תפעול בתחום ההשתלמות, מלאומי גמל.

קרן החיסכון לצבא הקבע-

קרן השתלמות

בניהול

קרן החיסכון לצבא הקבע

חברה לניהול קופות גמל בע"מ

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2018**

תוכן עניינים

3	1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל
3	א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה
3	ב. מועד הקמת קופת הגמל
3	ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם
3	ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות
4	ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן
4	ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו
4	2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל
4	א. יחס נזילות
4	ב. משך חיים ממוצע של החיסכון
4	ג. שינוי במספר העמיתים
5	ד. ניתוח זכויות העמיתים בקרן
5	3. מידע אודות דמי ניהול
5	א. שיעור דמי הניהול
6	ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה*
7	4. ניתוח מדיניות השקעה
7	א. מדיניות ההשקעה
7	ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת
9	5. ניהול סיכונים
9	א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת
9	ב. סיכוני נזילות
10	ג. סיכוני שוק
14	ד. סיכוני אשראי
19	ה. סיכונים גיאוגרפיים
22	ו. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה
23	ז. גורמי סיכון על פי טיבם
24	6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו
24	7. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל

א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה

קופת הגמל:

- שם קופת הגמל: קרן החיסכון לצבא הקבע (להלן "הקופה" או "הקרן").
- סוג קופת הגמל: קרן השתלמות.
- קוד הקופה: 511033060-00000000000438-0000-000
- סוג העמיתים: עצמאיים ושכירים המפקידים כספי השתלמות.

הקופה מנוהלת בנאמנות בידי חברה מנהלת שהינה משקיע מוסדי. הקופה נועדה לחיסכון לטווח בינוני וקצר. פעילות הקופה כפופה לרישוי המתקבל מרשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לדינים הרלוונטיים החלים על פעילותה המפוקחת על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - "הממונה על שוק ההון, או "הממונה").

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: קרן החיסכון לצבא הקבע-חברה לניהול קופות גמל בע"מ בע"מ (להלן - "החברה המנהלת" או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ, בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל חברה לביטוח בע"מ, חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות.
- בשנת הדיווח לא חלו שינויים במבנה האחזקות של החברה המנהלת. לפרוט מבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף 1.1.2 בדוח תאור עסקי החברה של החברה המנהלת.

ב. מועד הקמת קופת הגמל

הקופה הוקמה בשנת 1984.

בחודש מרס 2009 הפכה הקופה לקופה מסלולית עקב הוספת שני מסלולי השקעה, מסלול אג"ח ללא מניות אשר החל לפעול בחודש מרס 2009 ומסלול מניות אשר החל לפעול בחודש אפריל 2009.

ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

להלן מספרי המסלולים הכלולים באישור:

שם המסלול	קוד המסלול	מועד תחילת פעילות
מסלול כללי	511033060-00000000000438-0438-000	1984
מסלול אג"ח ללא מניות	511033060-00000000000438-1410-000	2009
מסלול מנייתי	511033060-00000000000438-1411-000	2009

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

בשנת הדוח לא חל שינוי.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן

בקרן השתלמות לעובדים - בשיעורים מהמשכורת, (כהגדרתה בסעיף 3 לפקודה):
 הפרשות מעביד : עד 7.5%.
 הפרשות עובד : עד 2.5%.
 ובלבד שהשיעורים לא יעלו על השיעורים הנקובים בהסכם הקיבוצי כמשמעותו בחוק הסכמים קיבוציים תשי"ז - 1957, והפרשות העובד לא יפחתו משליש מהפרשות המעביד.
 בקרן השתלמות לעצמאים - הפקדות עצמאי עד לתקרה שנתית של 7% מהכנסתו הקובעת, מזה יותר ניכוי בגין הפקדות בשיעור של עד 4.5% מהכנסתו הקובעת.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

אין שינוי.

2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל**א. יחס נזילות**

שיעור הסכומים שהעמיתים בקופת הגמל רשאים למשוך ממנה מתוך כלל נכסי קופת הגמל, לתאריך הדוח:

2018	
%	
81.68	מסלול כללי
90.67	מסלול אג"ח ללא מניות
77.59	מסלול מנייתי

ב. משך חיים ממוצע של החיסכון

משך החיים הממוצע של זכויות העמיתים, עבור אותם עמיתים שחשכוונותיהם טרם הבשילו:

2018	
שנים	
1.84	מסלול כללי
1.95	מסלול אג"ח ללא מניות
1.91	מסלול מנייתי

ג. שינוי במספר העמיתים

המידע על מספר העמיתים בקרן חסוי.

ד. ניתוח זכויות העמיתים בקרן

2017		2018		
סך נכסים, נטו באלפי ש"ח	מספר חשבונות*	סך נכסים, נטו באלפי ש"ח	מספר חשבונות*	
2,592,962	-	2,560,635	-	חשבונות פעילים
2,657,116	-	2,660,972	-	חשבונות לא פעילים
5,250,078	-	5,221,607	-	סה"כ

* המידע על מספר חשבונות העמיתים בקרן חסוי.

3. מידע אודות דמי ניהול

א. שיעור דמי הניהול

2018		2018		מסלול כללי	דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים		
סך נכסים, נטו באלפי ש"ח	מספר חשבונות*	סך נכסים, נטו באלפי ש"ח	מספר חשבונות*		
2,064,106	-	2,397,354	-		0%-0.5%
410,539	-	7,987	-		0.5%-1%
36,434	-	2,867	-		1%-1.5%
1,005	-	830	-		1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 6,837 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

2018		2018		מסלול אג"ח ללא מניות	דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים		
סך נכסים, נטו באלפי ש"ח	מספר חשבונות*	סך נכסים, נטו באלפי ש"ח	מספר חשבונות*		
66,565	-	42,188	-		0%-0.5%
3,351	-	97	-		0.5%-1%
35	-	-	-		1%-1.5%
1	-	-	-		1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 105 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

* המידע על מספר חשבונות העמיתים בקרן חסוי.

ליום 31 בדצמבר 2018				מסלול מניות	דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים			
סך נכסים, נטו	מספר חשבונות*	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות*		
באלפי ש"ח		באלפי ש"ח			
66,358	-	108,547	-		0%-0.5%
12,129	-	634	-		0.5%-1%
451	-	30	-		1%-1.5%
5	-	94	-		1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 195 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.
* המידע על מספר חשבונות העמיתים בקרן חסוי.

ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה*

לשנה שהסתיימה	ביום 31 בדצמבר	2018	
0.26			שיעור דמי ניהול מנכסים ממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)
5,043,884			סך היקף נכסים מנוהל עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באלפי ש"ח)
96.60			שיעור הנכסים המנוהלים עבור חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך הנכסים נטו (באחוזים)

* המידע על מספר חשבונות העמיתים בקרן חסוי.

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מידע בדבר מדיניות ההשקעה של מסלולי ההשקעה לשנת הדוח, פורט באתר האינטרנט של החברה המנהלת בכתובת:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/harel-pensia-and-gemel/Pages/investment-policy.aspx?isfromsearch=1>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי בממד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	לאחר שבשנת 2017 הייתה אינפלציה ממותנת ולאחר 3 שנים קודמות של אינפלציה שלילית, בשנת 2018 הגיעה אינפלציה חיובית של כ-1% ובעצם לראשונה מזה שנים הגיעה ליעד התחנות של בנק ישראל. סעיף הדיור אמנם התמתן השנה אולם שער החליפין של השקל שנחלש יחד עם עליית מחירי נפט בתחילת השנה גרם להמשך עלייה במחירי הדיור אם כי בצורה מתונה יותר ועלייה במחירי הפירות והירקות תרמו לאינפלציה חיובית. למרות עליות המחירים לאור ירידת מחירי הנפט בחודשים האחרונים ציפיות האינפלציה לעשר שנים ירדו בחדות לדוגמא ציפיות האינפלציה לעשר שנים בארה"ב ירדו משיעור של 2% שנתי בתחילת שנת 2018 לשיעור של 1.62% בסוף השנה. חטיבת ההשקעות בהראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: חטיבת ההשקעות) הגדילה והקטינה את שיעור החשיפה למדד במהלך השנה בהתאם לציפיות בשוק, עם ירידה בציפיות והערכה כי האינפלציה תהיה גבוהה יותר הגדילה חטיבת ההשקעות את החשיפה והפוך כשהיה נראה לעומת התחזיות שלנו שציפיות האינפלציה גבוהות מדי. סה"כ שיעור החשיפה לנכסים צמודים למדד המחירים לצרכן לא השתנה מהותית השנה.
שער החליפין של השקל	במהלך שנת 2018 השקל השלים פיחות של 2.72% מול סל המטבעות, וזאת לאחר ייסוף של 4.1% במהלך שנת 2017. השקל נחלש מול כל המטבעות המרכזיים בשנת 2018 והתחזק מול רוב המטבעות של שווקים מתעוררים. החלשות השקל מול סל המטבעות בשנת 2018 לראשונה זה 3 שנים נתמכה בירידה בעודף בחשבון השוטף במאזן התשלומים, ירידה במחירי המניות בעולם, וגידול בפער בין הריבית בישראל לריבית בארה"ב לרמות שיא של שנים. כתוצאה מכך גדלה החשיפה למט"ח בתיקים, להערכתנו בשנת 2019 החשיפה תלך ותקטן לאור החלשות הכוחות שתמכו בפיחות השקל (פער ריביות ובעליה בעודף בחשבון השוטף לקראת החצי השני של שנה).
התפתחות שעורי ריבית	ריבית בנק ישראל עלתה בשיעור של 0.15% לרמה של 0.25% לראשונה מאז פברואר 2015 ראינו שינוי בריבית בנק ישראל. הנימוקים להעלאת הריבית היו עלייה בציפיות האינפלציה, צמיחה חזקה של המשק ועלייה בשכר במשק בשילוב של אבטלה נמוכה. בסיכום שנת 2018, נרשמה עלייה בעקום התשואות הממשלתי השקלי לאורך כל אורכו ובעקום הצמוד בטווחים הארוכים. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ כולל קצר-בינוני. לנוכח הערכה להמשך מגמת העלאות ריבית בחו"ל אם כי באופן ממותן, והערכה שעקום התשואות המקומי עדיין בשיפוע יחסית גבוה קיימת העדפה למח"מ קצר בחו"ל ומח"מ בינוני בארץ.

תיאור פעולות החברה	נושא
<p>הגירעון התקציבי במהלך שנת 2018 עמד על כ-2.9% תוצר (על פי האומדן הראשוני), בדומה ליעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הגבוה יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות בהתאם לצפי והוצאות בהתאם לצפי בניגוד למגמה של שנה שעברה בה ההכנסות היו הרבה מעבר לצפי. במבט קדימה תוואי הגרעון נראה במגמת עלייה מעבר ליעד. מה שיצריך או העלאת מיסים או צמצום הוצאות בשנת 2019 להערכת חטיבת ההשקעות גם לגרעון הנוכחי אין השפעה מהותית על עקום התשואות הממשלתי לאור הגרעון האבסולוטי של ישראל כאחוז מהתוצר הממשלתי הגולמי אשר נמצא בשיעורים מאד נמוכים הן אבסולוטית והן בהשוואה בינלאומית למדינות מפותחות אחרות.</p>	<p>ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו</p>
<p>שווקי המניות העולמיים רשמו ירידות בשנת 2018 לאחר עליות חזקות בשנת 2017, מי שהוביל את הירידות היו אירופה ושווקים מתעוררים וזאת לאחר העליות החזקות שהיו בשנת 2017. הירידות החזקות היו תולדה של עליות ריבית חזקות בארה"ב מה שחזק את הדולר ופגע בעיקר בשווקים מתעוררים שרוב החוב החיצוני שלהם נקוב בדולר והתייקר לאור התחזקות הדולר ועליית הריבית על הדולר, ציפיות אופטימיות באשר להמשך צמיחת הרווחים של הפירמות, בעיות פוליטיות באירופה ומלחמת סחר בין ארה"ב לסין. השוק הישראלי תפקד טוב יותר מאשר השווקים הבינלאומיים כאשר מדד ת"א 125 ירד בשיעור שנתי של כ-3.3% לעומת ירידה מעל 9% אשר במדד MSCI העולמי. חטיבת ההשקעות הגדילה במהלך השנה את החשיפה לשווקי חו"ל ועצרה לאור פערי המחירים אשר נפתחו בין השווקים.</p>	<p>שוק המניות</p>
<p>מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ גדלו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל). לאור הפסקת שחיקת המרווחים ואף גידול מסוים בכל רמות הדרוג לאחר שצומצמה החשיפה לאג"ח קונצרני סחיר בארץ ובחו"ל, אך הוגדלה החשיפה לאשראי לא סחיר איכותי, אשר ברובו מגובה בטחונות ו/או התניות פיננסיות, אשר מקטינים את סיכון ההשקעה באפיק, הגדילה חטיבת ההשקעות בשלהי השנה את שיעור החשיפה לאג"ח קונצרני סחיר בארץ.</p>	<p>אג"ח קונצרני ומוצרי חוב</p>
<p>החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על חטיבת ההשקעות וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.</p>	<p>מוצרי מדדים</p>
<p>החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיקי ההשקעות בהתאם להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע וללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.</p>	<p>נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים</p>
<p>במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים להשקעה באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.</p>	<p>השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות</p>

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, שער 5, חלק 1, פרק 10 - ניהול סיכונים, מסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי וניזילות הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכונות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערך ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכונות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקופה נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הניזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת השקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. בכל התכנסות של ועדת השקעות ובהתבסס על מערכת BI, מציגה חטיבת השקעות חתכי חשיפה שונים של תיק ההשקעות, בכלל זה חשיפה לענפים, גיאוגרפי, מטבעות.

הוועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשוקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקופה ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קופת הגמל ראה ביאור 17 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכוני ניזילות

סיכון ניזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון ניזילות ברמת קופת גמל, וסיכון ניזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקופה, העשויים להביא למצב בו הקופה תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקופות אחרות. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקופה וניזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קופות גמל.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קופות הגמל. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הניזילות קופות הגמל מחזיקות בנכסים ניזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניהול הקופות בשיטת סלי השקעה, מקטין חשיפה לסיכון ניזילות בכלל ובקופות הקטנות בפרט.

ניתוח נזילות הקופה

ליום 31 בדצמבר 2018			נזילות (בשנים)
נכסים נטו (באלפי ש"ח)			
מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול כללי	
180,518	79,213	3,178,871	נכסים נזילים וסחירים
-	2,082	48,237	מח"מ של עד שנה
8,217	26,780	1,125,719	מח"מ מעל שנה
(487)	4,162	568,295	אחרים
<u>188,248</u>	<u>112,237</u>	<u>4,921,122</u>	סה"כ

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקופה. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקופות כולל העברות בין קופות ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחנת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקופה על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

הקופה אינה נתקלת בקשיי נזילות ובקשיים למימון תשלומים לעמיתים מושכים או המניידים החוצה, והיא שומרת על רמת נזילות מספקת. על פי ניסיון העבר, לאור היקף נכסיה של הקופה, הפיזור הרחב של עמיתיה והעובדה כי מרבית נכסיה הינם סחירים ובני מימוש מהיר ולמרות ששיעור הסכומים שעמיתים רשאים למשוך מהקופה עמד על כ-81.68% במסלול הכללי, כ-90.67% במסלול ללא מניות, כ-77.59% במסלול מנייתי, הקופה אינה צופה בעיות נזילות בשנים הקרובות היות ונכון לסוף שנת 2018 הושקעו בנכסים נזילים וסחירים, כ-65% מנכסי המסלול הכללי, כ-71% מנכסי המסלול ללא מניות וכ-96% מנכסי מסלול מניות.

מבחינת הרכב נכסי הקופה והערכות ההנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קופת הגמל נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קופות הגמל כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקופה הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקופה מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקופה חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקופה ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקופה. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקופה. הקופה מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקופה כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להיגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפוזר המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקופות מפוזרים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכלל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. מדדי סיכונים המוצגים לוועדת השקעות כוללים תרחישי קיצון והשוואת מדדי ביצועים וסיכונים לתיקי סמן. ועדת השקעות מקבלת מדי ועדה דיווח בדבר חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע

מסלול כללי

ליום 31 בדצמבר 2018			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,125,793	1,197,747	1,597,582	4,921,122
554,159	(5,144)	(549,015)	-
2,679,952	1,192,603	1,048,567	4,921,122

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
במונחי דלתא
סך הכל

מסלול אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2018			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
54,250	38,324	19,663	112,237
11,009	(249)	(10,760)	-
65,259	38,075	8,903	112,237

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
במונחי דלתא
סך הכל

מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2018			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
114,109	30	74,109	188,248
28,701	-	(28,701)	-
142,810	30	45,408	188,248

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
במונחי דלתא
סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קופת הגמל:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)	
-1%	+1%
אחוזים	
2.38	(2.18)
3.40	(3.10)
0.26	(0.25)

ליום 31 בדצמבר 2018

מסלול כללי
מסלול אג"ח ללא מניות
מסלול מנייתי

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

%	ליום 31 בדצמבר 2018				מסלול כללי
	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות במדד מניות היתר	
מסה"כ				ת"א 125	
15.75	119,584	15,691	-	1,107	102,786
2.42	18,378	-	-	-	18,378
1.42	10,790	3,663	-	404	6,723
8.04	61,060	39,879	-	1,653	19,528
14.26	108,283	12,000	8,146	5,923	82,214
32.25	244,888	138,120	11,259	12,703	82,806
15.17	115,153	27,926	15	4,882	82,330
6.95	52,735	2,453	-	5,585	44,697
3.74	28,391	7,105	-	2,223	19,063
100.00	759,262	246,837	19,420	34,480	458,525

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

מסלול אג"ח ללא מניות

%	ליום 31 בדצמבר 2018		
	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר אלפי ש"ח
מסה"כ			
0.29	5	-	5
99.71	1,736	1,736	-
100.00	1,741	1,736	5

ענף משק

מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2018						מסלול מניות
% מסה"כ	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות במדד מניות היתר	נסחרות במדד ת"א 100	
						ענף משק
19.61	15,241	1,635	-	145	13,461	בנקים
3.10	2,406	-	-	-	2,406	ביטוח
1.82	1,413	480	-	53	880	ביומד
9.87	7,664	4,890	-	216	2,558	טכנולוגיה
16.64	12,926	1,384	-	776	10,766	מסחר ושרותים
16.45	12,777	930	-	1,003	10,844	נדל"ן ובינוי
19.41	15,079	3,657	2	639	10,781	תעשייה
8.48	6,584	-	-	731	5,853	השקעה ואחזקות
4.62	3,589	802	-	291	2,496	נפט וגז
100.00	77,679	13,778	2	3,854	60,045	סך הכל

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

מדיניות ניהול סיכוני האשראי של החברה מתבססת על פיזור וגיוון תיק האשראי וניהול סיכונים מבוקר, באופן שיתרום להשגת תשואה הולמת עבור הסיכון הניטל, בהתאם למגבלות שהוגדרו, תוך הבנת פרופיל סיכון האשראי של החברה ופירוט תחומי אחריותם של הגורמים המעורבים בתהליכי זיהוי, מדידה, ניטור ובקרה של סיכון האשראי. המסגרת למתן וניהול אשראי כוללת גם נהלים ומתודולוגיות, על פיהם יש לפעול.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לווים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומסרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לווים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית - מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2018									
מסלול מנייתי			מסלול אג"ח ללא מניות			מסלול כללי			
שאינם			שאינם			שאינם			
סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	
אלפי ש"ח									
36,061	8,217	27,844	85,662	26,726	58,936	2,582,604	1,083,852	1,498,752	בארץ
-	-	-	9,641	2,136	7,505	338,017	90,104	247,913	בחו"ל
<u>36,061</u>	<u>8,217</u>	<u>27,844</u>	<u>95,303</u>	<u>28,862</u>	<u>66,441</u>	<u>2,920,621</u>	<u>1,173,956</u>	<u>1,746,665</u>	סך הכל נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2018		
דירוג מקומי (*)		
מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות אלפי ש"ח	מסלול כללי
27,204	45,750	1,048,941
229	7,062	263,199
353	5,672	171,684
1	13	714
57	439	14,214
<u>27,844</u>	<u>58,936</u>	<u>1,498,752</u>
-	1,534	61,874
-	80	1,649
-	40	2,101
2	2	644
8,215	8,316	475,004
-	588	17,238
-	16,166	525,342
<u>8,217</u>	<u>26,726</u>	<u>1,083,852</u>
<u>36,061</u>	<u>85,662</u>	<u>2,582,604</u>
<u>8,214</u>	<u>12,558</u>	<u>593,023</u>

נכסי חוב סחירים בארץ

אגרות חוב ממשלתיות
אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:
AA ומעלה
BBB עד A
נמוך מ-BBB
לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בארץנכסי חוב שאינם סחירים בארץ

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:
AA ומעלה
BBB עד A
נמוך מ-BBB
לא מדורג
הלוואות לעמיתים
הלוואות בשיעבוד מניות המקנות שליטה
הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץסך הכל נכסי חוב בארץ

מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - הממונה). נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2018	
דירוג בינלאומי (*)	
מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול כללי אלפי ש"ח
52	42,283
990	27,650
5,627	154,891
836	22,203
-	886
<u>7,505</u>	<u>247,913</u>
<u>2,136</u>	<u>90,104</u>
<u>9,641</u>	<u>338,017</u>
<u>962</u>	<u>53,487</u>

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות
אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:
A ומעלה
BBB
נמוך מ-BBB
לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"לנכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:
נכסי חוב אחרים

סך הכל נכסי חוב בחו"ל

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו- *Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו- 16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2018			נכסי חוב שאינם סחירים לפי דירוג (*):
מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות באחוזים	מסלול כללי	
0.11	1.12	0.98	AA ומעלה
-	3.81	3.84	A
-	3.25	3.23	BBB
-	10.61	13.77	נמוך מ-BBB
1.36	4.92	5.56	לא מדורג

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדרוג". נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד +A.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *S & P, Mood's* ו- *Fitch*.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2018						ענף משק
מסלול כללי		מסלול אג"ח ללא מניות		מסלול מנייתי		
סכום	%	סכום	%	סכום	%	
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	
185,372	6.35	5,361	5.63	84	0.23	בנקים
39,775	1.36	1,632	1.71	118	0.33	ביטוח
5,358	0.18	192	0.20	-	-	ביומד
21,093	0.72	754	0.79	23	0.06	טכנולוגיה
857,505	29.36	20,754	21.78	8,275	22.95	מסחר ושרותים
568,649	19.47	15,497	16.26	211	0.59	נדל"ן ובינוי
62,059	2.12	2,141	2.25	50	0.14	תעשייה
63,328	2.17	2,265	2.38	89	0.25	השקעה ואחזקות
26,258	0.90	905	0.95	7	0.02	נפט וגז
1,091,224	37.37	45,802	48.05	27,204	75.43	אג"ח ממשלתי
2,920,621	100.00	95,303	100.00	36,061	100.00	סך הכל

- (5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה על שוק ההון (להלן - הממונה) להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח) שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה ישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:
- א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרוייקטים.
- ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון גאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גיאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הונניים (נדל"ן, מניות וכדומה).

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

מסלול כללי

ליום 31 בדצמבר 2018

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות		קרנות נאמנות	קרנות ותעודות של	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
			אחרות	נדל"ן להשקעה						
אלפי ש"ח										
122,636	9,541	113,095	27,681	18,115	2,281	22,836	22,343	19,839	-	בריטניה
63,104	-	63,104	262	-	2,764	41,845	12,500	5,733	-	סין
82,481	5,402	77,079	3,430	-	3,559	33,423	152	36,515	-	צרפת
81,882	4,458	77,424	17,641	-	2,769	14,546	31,932	10,536	-	גרמניה
75,396	30,095	45,301	2,767	-	12,100	30,360	74	-	-	יפן
61,778	-	61,778	-	-	61,421	-	357	-	-	לוקסמבורג
1,099,302	430,256	669,046	204,611	-	53,925	88,539	230,128	91,843	-	ארצות הברית
131,373	22,893	108,480	46,876	-	5,992	21,887	33,724	1	-	אירופה
3,434,940	15,956	3,418,984	1,370,836	57,759	1,659	33,974	375,637	487,895	1,091,224	ישראל
82,761	-	82,761	5,066	-	4,392	55,449	17,853	1	-	שווקים מתעוררים
229,221	25,151	204,070	61,141	-	11,363	36,325	34,562	60,679	-	אחר
<u>5,464,874</u>	<u>543,752</u>	<u>4,921,122</u>	<u>1,740,311</u>	<u>75,874</u>	<u>162,225</u>	<u>379,184</u>	<u>759,262</u>	<u>713,042</u>	<u>1,091,224</u>	סך הכל

מסלול אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2018									
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	קרנות ותעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
1,272	-	1,272	553	-	-	35	684	-	בריטניה
1,333	-	1,333	24	-	-	-	1,309	-	צרפת
2,199	-	2,199	-	2,199	-	-	-	-	לוקסמבורג
7,965	-	7,965	2,273	914	-	1,306	3,472	-	ארצות הברית
1,340	-	1,340	1,340	-	-	-	-	-	אירופה
93,486	-	93,486	33,568	9	110	5	13,992	45,802	ישראל
4,642	-	4,642	1,302	300	-	395	2,645	-	אחר
<u>112,237</u>	<u>-</u>	<u>112,237</u>	<u>39,060</u>	<u>3,422</u>	<u>110</u>	<u>1,741</u>	<u>22,102</u>	<u>45,802</u>	סך הכל

מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2018

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות		מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
				קרנות נאמנות אלפי ש"ח	קרנות ותעודות סל				
3,836	994	2,842	190	238	2,380	34	-	-	בריטניה
2,331	1,848	483	32	43	-	408	-	-	קנדה
6,228	-	6,228	10	288	4,361	1,568	1	-	סין
4,556	563	3,993	119	371	3,483	20	-	-	צרפת
4,522	465	4,057	1,055	289	1,516	1,197	-	-	גרמניה
7,859	3,136	4,723	288	1,261	3,164	10	-	-	יפן
2,153	-	2,153	-	100	2,007	46	-	-	קוריאה
77,643	44,835	32,808	2,138	3,184	9,226	18,190	70	-	ארצות הברית
8,972	2,386	6,586	(595)	624	2,281	4,276	-	-	אירופה
111,797	1,703	110,094	31,213	490	4,694	45,932	561	27,204	ישראל
8,578	-	8,578	4	458	5,778	2,338	-	-	שווקים מתעוררים
6,476	773	5,703	84	171	1,778	3,660	10	-	אחר
244,951	56,703	188,248	34,538	7,517	40,668	77,679	642	27,204	סך הכל

1. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה

הפעלת קופת גמל דורשת עמידה בכללי פעילות ודווח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקופה פועלת בתחום שוק ההון והחיסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקופה לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקופה. אי לכך פועלת הקופה בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקופה, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן מלווה את פעילות הקופה יועץ משפטי ומנהל סיכונים.

הסיכון התפעולי שלוב בכלל הפעילויות, המוצרים, המערכות ותהליכי העבודה המבוצעים בחברה. לפיכך, קיימת חשיבות למודעות ולניהול הסיכון התפעולי בכל הרמות.

האחריות על הניהול השוטף של הסיכון התפעולי וביצוע הפעילויות למזעור הסיכון חלה על מנהלים בדרגות הניהול השונות בחברה, בתמיכה מקצועית של אגף ניהול סיכונים המופקד על הכוונה מתודולוגית ויישום המדיניות בראיית על. חלק מהסיכונים התפעוליים מנהלים על-ידי גורמי בקרה נוספים, כגון מנהל אגף SOX, אכיפה וציות, אחראי אבטחת מידע ואחראי הערכות לשעת משבר.

החברה בוחנת באופן שוטף את החשיפה לסיכונים תפעוליים ונוקטת באמצעים להפחתת רמתם. אגף ניהול סיכונים מבצע הערכה עצמאית ובלתי תלויה של סיכונים תפעוליים, תוך שימת דגש מיוחד על סיכונים מעילות והונאות, סיכונים טכנולוגיות מידע וסייבר וסיכונים המשכיות עסקית.

אופי הפעילות, המבנה הארגוני ומדרג הסמכויות המייחדים את החברה וכן היקף הכספים המנוהלים על ידה, חושפים אותה גם לאפשרות של הונאות ומעילות מצד גורמים בתוך החברה וגורמים מחוץ לחברה. החברה הגדירה מדיניות הכוללת מסגרת עבודה שיטתית למניעה, איתור, דיווח ותגובה מצמצמת נזקים לאירועי מעילות והונאות. עיקרי המדיניות באים לידי ביטוי בנהלי העבודה של החברה, בתהליכי העבודה בפועל ובקוד האתי, שמטרתו להנחות את עובדי החברה בנושאי התנהגות, משמעת ואתיקה בעבודה.

בהתייחס לסיכונים משפטיים, כולל סיכונים ציות, היועץ המשפטי של החברה אחראי לניהול הסיכון המשפטי, מסתייע במידת הצורך ביועץ משפטי חיצוני ומעניקה תמיכה ומענה לכלל ההיבטים המשפטיים של פעילות החברה. במסגרת זו, ניהולו השוטף של הסיכון המשפטי מתבטא בעיקר במתן ייעוץ משפטי שוטף לאורגנים המוסמכים בחברה בנושאים השונים הכרוכים בפעילות החברה, בהכנת מסמכי התקשרות ופוליסות ביטוח, בניהול הידע המשפטי בחברה, ובכלל זה עדכון הגורמים הרלבנטיים בשינוי הוראות דין ורגולציה לסוגיהם, אשר יש להם השלכה על עבודת החברה, בהתאמת מערך ההסכמים והנהלים לשינויים אלה ובעדכוני שוטפים של מערכות ההסכמים והמסמכים שבשימוש החברה, ובריכוז התביעות הייצוגיות נגד החברה והפיקוח על הגורמים המקצועיים המטפלים בהן מטעם החברה.

על מנת לקיים את אחריות החברה למלא אחר דרישות החוק פועלת בחברה ממונה על ציות ואכיפה, המסייעת לעובדי החברה לקיים את אחריותם לציית להוראות הרלבנטיות להם. בינואר 2012 החברה אימצה תכנית אכיפה, במסגרת יישום הוראות חוק הגברת האכיפה בשוק ההון, המתקן את חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981 וחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, ומינתה את הגורמים שיהיו אחראים על יישומה ויפקחו על ביצועה.

בהתאם להוראות צו איסור הלבנת הון שנכנס לתוקפו במרס 2018 וחוזר גופים מוסדיים 2-9-2018 בנושא ניהול סיכונים הלבנת הון מפברואר 2018, החברה קבעה מדיניות ניהול סיכונים בנושא ומינתה אחראי למילוי חובות, בהתאם לדרישות הרגולציה, באופן שיבטיח קיומה של תשתית ארגונית מתאימה ואמצעים להפחתת הסיכון. כמו כן, החברה גיבשה נהלים ליישום מדיניות ניהול סיכונים הלבנת הון ומימון טרור, ועדכנה נהלים רלבנטיים, כך שיתייחסו, בין היתר, להליך של זיהוי והכרת הלקוח, לסיווג של חשבון בסיכון גבוה להלבנת הון ומימון טרור, לקיום בקרה שוטפת, לניהול רישומים ולדיווח. בנוסף, החברה אימצה גישה מבוססת סיכון, על מנת לזהות, להעריך ולהתמודד באפקטיביות עם סיכונים הלבנת הון ומימון טרור, במסגרתה בוצע סקר לזיהוי והערכה של סיכונים הלבנת הון ומימון הטרור בפעילויותיה השונות.

מערך טכנולוגיית המידע הוא מרכיב מרכזי בתפעול ובניהול התקין של החברה. דירקטוריון החברה אישר מסמך מדיניות בנושא ניהול טכנולוגיות המידע.

בחינת סיכוני ה-IT מתבצעת באופן שוטף, הן ברמת תהליכי ה-IT המהותיים המנוהלים בחברה והן ברמת מערכות המידע והתשתיות. הטיפול בסיכונים הנובעים מתהליכי IT מהותיים מבוצע כחלק מתפישת הבקרה המיושמת בהראל המשמר מחשבים, בהתאם לחוזר גופים מוסדיים 4-9-2010 בנושא "ניהול טכנולוגיות מידע בגופים מוסדיים". אגף ניהול סיכונים בשיתוף עם הראל המשמר מחשבים מבצעים סקר תקופתי להערכת ההשפעה הפוטנציאלית של סיכוני טכנולוגיות המידע על תהליכי הליבה בחברה.

החברה חשופה בפעילותה לסיכון סייבר אשר עלול לנבוע משימוש לא מורשה בזהות, הפרעה לפעילות על ידי פגיעה בפעילות הרשת או השבתת שירותים, פגיעה במערכות, גניבה של נכסים דיגיטליים, החדרה של קודים או תוכנות זדוניות, חדירה למערכת או חשיפת מידע. תפיסת ההגנה של החברה בניהול סיכוני סייבר ואבטחת מידע בנויה על שלוש שכבות: שכבת הגנה טכנולוגית, שכבת טיפול באירועים ושכבת רגולציה, ארגון ושיטות. בנוסף להיערכות תפעולית, החברה רכשה כסוי ביטוחי כנגד פשעי מחשב, בכללם אירועי סייבר. ביום 31 באוגוסט 2016 פורסם חוזר גופים מוסדיים 14-9-2016 בנושא "ניהול סיכוני סייבר בגופים מוסדיים". החוזר מגדיר עקרונות לניהול סיכוני סייבר בגוף מוסדי ומחייב לנהל סיכונים אלו. ההוראה מתייחסת, בין היתר, לנושאים הבאים: ממשל תאגידי- תפקידים ותחומי אחריות, הערכת סיכונים, הגנת סייבר, ניטור ובקרה, אבטחת מערכות, תקשורת ותפעול, ניהול משתמשים והרשאות, מיקור חוץ, שירותי מחשוב בענן, אבטחה פיסית וסביבתית, אבטחת ערוצי קשר עם לקוחות וגורמים חיצוניים.

בהתייחס לסיכוני אבטחת מידע וסייבר, ובהתאמה לחוזר בנושא "ניהול סיכוני סייבר בגופים מוסדיים", הדיקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה אימצו ואישרו מדיניות בנושא ניהול סיכוני סייבר. אגף ניהול סיכונים בשיתוף עם הראל המשמר מחשבים מבצעים סקר תקופתי על חשיפות החברה לסיכוני סייבר.

בהתאם לחוזר גופים מוסדיים 19-9-2018 בנושא מיקור חוץ מיוני 2018, החברה קבעה מדיניות וגיבשה נוהלי עבודה, הכוללים בין היתר קווים מנחים וקריטריונים לקביעתה של פעילות כמהותית, עקרונות להתקשרות בהסכם למיקור חוץ ומנגנוני פיקוח, מעקב ובקרה אפקטיביים על פעילויות מהותיות שהוצאו למיקור חוץ. היערכות הקבוצה להמשך פעילות בעת משבר (DRP) והמשכיות עסקית מתבצעת בשני מישורים: הערכות לנפילת מערכות המחשוב והערכות לאירוע קטסטרופה במשרדים הראשיים. בנוסף, מתבצעים תרגולים במסגרת הקבוצה לאירוע משבית (קטסטרופלי), בו מתורגלים תהליכים לוגיסטיים נבחרים ומופעלות תוכנות ומערכות מרכזיות מהאתר החלופי.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בסעיף 3.11 בדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה המנהלת וביאור 15, התחייבויות והתקשרויות תלויות בדוח הכספי של הקופה.

2. גורמי סיכון על פי טיבם

בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכוני מקרו, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקופה, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקופה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קופת הגמל - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

השפעה קטנה	השפעה בינונית	השפעה גדולה	גורמי סיכון	
		√	סיכוני שוק	סיכוני מקרו
		√	האטה כלכלית בישראל	
		√	סיכוני אשראי	
	√		סיכון מחירי נכסים אחרים	סיכונים ענפיים
		√	שינויים רגולטוריים	
		√	סיכון נזילות	
	√		סיכונים תפעוליים	סיכונים מיוחדים לחברה

6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

7. בקרות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקרות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקרות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקרות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2018 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי ליידנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 25 במרס 2019

הצהרה (Certification)

אני, דודי לייזנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של קרן החיסכון לצבא הקבע-קרן השתלמות (להלן: "קרן השתלמות") לשנת 2018 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן השתלמות וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן ההשתלמות למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קרן השתלמות; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן השתלמות, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן השתלמות והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן השתלמות; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן השתלמות:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן השתלמות; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן השתלמות.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

25 במרס 2019

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (Certification)

אני, רם גבל מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של קרן החיסכון לצבא הקבע-קרן השתלמות (להלן: "קרן ההשתלמות") לשנת 2018 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן ההשתלמות וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן ההשתלמות למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי² ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קרן ההשתלמות; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן ההשתלמות, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קרן ההשתלמות והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן ההשתלמות; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

25 במרס 2019

רם גבל, סמנכ"ל כספים

² כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של קרן החיסכון לצבא הקבע קרן השתלמות (להלן: "קרן השתלמות") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קופת הגמל תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי החשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקורות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קרן השתלמות על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2018, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2018, הבקרה הפנימית של קרן השתלמות על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יו"ר הדירקטוריון: מישל סיבוני

מנכ"ל: דודי לידנר

סמנכ"ל כספים: רם גבל

תאריך אישור הדוח: 25 במרס 2019

קרן החיסכון לצבא הקבע-קרן השתלמות

דוחות כספיים ליום

31 בדצמבר 2018

תוכן עניינים

2	דוח רואי החשבון המבקרים.....
4	דוח על המצב הכספי.....
7	דוח הכנסות והוצאות.....
11	דוח על השינויים בזכויות העמיתים.....
15	ביאור 1 - כללי.....
16	ביאור 2 - מדיניות חשבונאית.....
18	ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה.....
19	ביאור 4 - נכסי חוב סחירים.....
20	ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים.....
21	ביאור 6 - מניות.....
21	ביאור 7 - השקעות אחרות.....
23	ביאור 8 - נדל"ן להשקעה.....
24	ביאור 9 - זכאים ויתרות זכות.....
25	ביאור 10 - דמי ניהול.....
25	ביאור 11 - הוצאות ישירות.....
27	ביאור 12 - תשואות מסלולי השקעה.....
27	ביאור 13 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.....
27	ביאור 14 - מסים.....
28	ביאור 15 - התחייבויות תלויות והתקשרויות.....

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של קרן החיסכון לצבא הקבע קרן השתלמות

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של קרן החיסכון לצבא הקבע קרן השתלמות (מסלול כללי, מסלול אג"ח ללא מניות, מסלול מנייתי) (להלן - "הקופה") לימים 31 בדצמבר 2018 ו-2017 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של קרן החיסכון לצבא הקבע-חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה לימים 31 בדצמבר 2018 ו-2017 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2018, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 25 במרס 2019 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה.

סומך חייקין
רואי חשבון

25 במרס 2019

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של קרן החיסכון לצבא הקבע קרן השתלמות בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן החיסכון לצבא הקבע קרן השתלמות (מסלול כללי, מסלול אג"ח ללא מניות, מסלול מנייתי) (להלן "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2018, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של קרן החיסכון לצבא הקבע- חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאתם מרשות); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת; ו- (3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכנה בלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2018, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה לימים 31 בדצמבר 2018 ו-2017 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018 והדוח שלנו, מיום 25 במרס 2019, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

25 במרס 2019

ליום 31 בדצמבר		ביאור	
2017	2018		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
250,503	269,826		רכוש שוטף
22,881	62,506	3	מזומנים ושווי מזומנים חייבים ויתרות חובה
273,384	332,332		
1,923,057	1,840,950	4	השקעות פיננסיות
1,239,959	1,211,035	5	נכסי חוב סחירים
823,514	838,682	6	נכסי חוב שאינם סחירים
937,026	969,773	7	מניות
4,923,556	4,860,440		השקעות אחרות
			סך כל השקעות פיננסיות
72,751	75,874	8	נדל"ן להשקעה
5,269,691	5,268,646		סך כל הנכסים
19,613	47,039	9	זכאים ויתרות זכות
5,250,078	5,221,607		זכויות העמיתים
5,269,691	5,268,646		סך כל ההתחייבויות

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 25 במרס 2019

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2018

סה"כ	מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול כללי	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
269,826	22,866	8,834	238,126	רכוש שוטף
62,506	5,704	243	56,559	מזומנים ושווי מזומנים
332,332	28,570	9,077	294,685	חייבים ויתרות חובה
1,840,950	27,844	66,441	1,746,665	השקעות פיננסיות
1,211,035	8,217	28,862	1,173,956	נכסי חוב סחירים
838,682	77,679	1,741	759,262	נכסי חוב שאינם סחירים
969,773	49,530	6,540	913,703	מניות
4,860,440	163,270	103,584	4,593,586	השקעות אחרות
75,874	-	-	75,874	סך כל השקעות פיננסיות
5,268,646	191,840	112,661	4,964,145	נדל"ן להשקעה
47,039	3,592	424	43,023	סך כל הנכסים
5,221,607	188,248	112,237	4,921,122	זכאים ויתרות זכות
5,268,646	191,840	112,661	4,964,145	זכויות העמיתים
				סך כל ההתחייבויות

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי ליידנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 25 במרס 2019

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2017				
סה"כ	מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול כללי	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
250,503	13,372	5,169	231,962	רכוש שוטף
22,881	1,523	29	21,329	מזומנים ושווי מזומנים
273,384	14,895	5,198	253,291	חייבים ויתרות חובה
1,923,057	31,953	66,335	1,824,769	השקעות פיננסיות
1,239,959	7,257	29,137	1,203,565	נכסי חוב סחירים
823,514	56,091	1,420	766,003	נכסי חוב שאינם סחירים
937,026	32,794	6,476	897,756	מניות
4,923,556	128,095	103,368	4,692,093	השקעות אחרות
				סך כל השקעות פיננסיות
72,751	-	-	72,751	נדל"ן להשקעה
5,269,691	142,990	108,566	5,018,135	סך כל הנכסים
19,613	362	210	19,041	זכאים ויתרות זכות
5,250,078	142,628	108,356	4,999,094	זכויות העמיתים
5,269,691	142,990	108,566	5,018,135	סך כל ההתחייבויות

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			ביאור	
2016	2017	2018		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
<u>(3,311)</u>	<u>(3,137)</u>	<u>5,770</u>		הכנסות (הפסדים)
				ממזומנים ושווי מזומנים
				מהשקעות:
17,404	66,005	(9,281)		מנכסי חוב סחירים
27,391	49,727	3,317		מנכסי חוב שאינם סחירים
34,809	79,325	(8,744)		ממניות
102,483	212,804	(66,346)		מהשקעות אחרות
1,312	6,161	4,578		מנדל"ן להשקעה
<u>183,399</u>	<u>414,022</u>	<u>(76,476)</u>		סך כל ההכנסות (ההפסדים) מהשקעות
<u>180,088</u>	<u>410,885</u>	<u>(70,706)</u>		סך כל ההכנסות (הפסדים)
				הוצאות
14,548	15,710	16,698	10	דמי ניהול
6,319	6,568	7,137	11	הוצאות ישירות
984	899	2,174	14	מסים
67	-	-		אחרות
<u>21,918</u>	<u>23,177</u>	<u>26,009</u>		סך כל ההוצאות
<u>158,170</u>	<u>387,708</u>	<u>(96,715)</u>		עודף הכנסות (הפסדים) על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018

סה"כ	מסלול מנייתי	מסלול	
		אג"ח ללא מניות	מסלול כללי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,770	341	90	5,339
(9,281)	(41)	(321)	(8,919)
3,317	(9)	69	3,257
(8,744)	(2,851)	266	(6,159)
(66,346)	(11,213)	(308)	(54,825)
4,578	-	-	4,578
(76,476)	(14,114)	(294)	(62,068)
(70,706)	(13,773)	(204)	(56,729)
16,698	537	289	15,872
7,137	195	105	6,837
2,174	174	-	2,000
26,009	906	394	24,709
(96,715)	(14,679)	(598)	(81,438)

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

מנדל"ן להשקעה

סך כל ההפסדים מהשקעות

סך כל ההפסדיםהוצאות

דמי ניהול

הוצאות ישירות

מסים

סך כל ההוצאות

עודף הפסדים על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

סה"כ	מסלול מנייתי	מסלול	
		אג"ח ללא מניות	מסלול כללי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(3,137)	(166)	3	(2,974)
66,005	79	2,105	63,821
49,727	124	1,304	48,299
79,325	4,817	127	74,381
212,804	9,358	882	202,564
6,161	-	-	6,161
414,022	14,378	4,418	395,226
410,885	14,212	4,421	392,252
15,710	337	311	15,062
6,568	106	89	6,373
899	48	-	851
23,177	491	400	22,286
387,708	13,721	4,021	369,966

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים
מנכסי חוב שאינם סחירים
ממניות
מהשקעות אחרות
מנדל"ן להשקעה
סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול
הוצאות ישירות
מסים

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016			
מסלול כללי	מסלול מניית ללא מניית	מסלול מניית	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(1,821)	(1,528)	38	(3,311)
33,980	(15,905)	(671)	17,404
27,418	(52)	25	27,391
50,838	(17,712)	1,683	34,809
62,464	37,628	2,391	102,483
1,312	-	-	1,312
176,012	3,959	3,428	183,399
174,191	2,431	3,466	180,088
14,009	321	218	14,548
6,182	63	74	6,319
948	-	36	984
66	1	-	67
21,205	385	328	21,918
152,986	2,046	3,138	158,170

הכנסות (הפסדים)**ממזומנים ושווי מזומנים****מהשקעות:**

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

מנדל"ן להשקעה

סך כל ההכנסות מהשקעות**סך כל ההכנסות****הוצאות**

דמי ניהול

הוצאות ישירות

מסים

אחרות

סך כל ההוצאות**עודף הכנסות על הוצאות לשנה**

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2016	2017	2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
4,452,102	4,766,100	5,250,078	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
491,278	497,452	506,579	תקבולים מדמי גמולים
271,756	258,444	304,774	תשלומים לעמיתים
75,063	51,940	59,655	העברות צבירה לקופה
62,279	96,269	144,477	העברות מקופות גמל
			העברות בין מסלולים
-	-	12	העברות צבירה מהקופה
138,757	194,678	193,204	העברות לחברות ביטוח
62,279	96,269	144,477	העברות לקופות גמל
			העברות בין מסלולים
(63,694)	(142,738)	(133,561)	העברות צבירה, נטו
158,170	387,708	(96,715)	עודף הכנסות (הפסדים) על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
4,766,100	5,250,078	5,221,607	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018				
מסלול כללי	מסלול מניית	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול מניית	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	סה"כ
4,999,094	142,628	108,356	5,250,078	
479,095	21,432	6,052	506,579	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
290,396	5,021	9,357	304,774	תקבולים מדמי גמולים
52,378	6,370	907	59,655	תשלומים לעמיתים
32,469	75,609	36,399	144,477	העברות צבירה לקופה העברות מקופות גמל העברות בין מסלולים
12	-	-	12	העברות צבירה מהקופה העברות לחברות ביטוח העברות לקופות גמל העברות בין מסלולים
178,931	7,810	6,463	193,204	העברות צבירה, נטו
91,137	30,281	23,059	144,477	עודף הפסדים על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
(185,233)	43,888	7,784	(133,561)	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה
(81,438)	(14,679)	(598)	(96,715)	
4,921,122	188,248	112,237	5,221,607	

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

סה"כ אלפי ש"ח	מסלול מנייתי אלפי ש"ח	מסלול אג"ח ללא מניות אלפי ש"ח	מסלול כללי אלפי ש"ח
4,766,100	81,104	115,856	4,569,140
497,452	10,498	5,904	481,050
258,444	3,117	6,729	248,598
51,940	3,020	2,115	46,805
96,269	61,822	10,963	23,484
194,678	9,742	4,056	180,880
96,269	14,678	19,718	61,873
(142,738)	40,422	(10,696)	(172,464)
387,708	13,721	4,021	369,966
<u>5,250,078</u>	<u>142,628</u>	<u>108,356</u>	<u>4,999,094</u>

זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה

תקבולים מדמי גמולים

תשלומים לעמיתים

העברות צבירה לקופה

העברות מקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה מהקופה

העברות לקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה, נטו

עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות

סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016				
מסלול כללי	מסלול מניית	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
4,278,781	67,161	106,160	4,452,102	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
477,041	7,286	6,951	491,278	תקבולים מדמי גמולים
262,341	2,820	6,595	271,756	תשלומים לעמיתים
68,942	3,213	2,908	75,063	העברות צבירה לקופה
17,632	22,226	22,421	62,279	העברות מקופות גמל
				העברות בין מסלולים
130,864	4,311	3,582	138,757	העברות צבירה מהקופה
33,037	14,789	14,453	62,279	העברות לקופות גמל
				העברות בין מסלולים
(77,327)	6,339	7,294	(63,694)	העברות צבירה, נטו
152,986	3,138	2,046	158,170	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
4,569,140	81,104	115,856	4,766,100	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. קרן החיסכון לצבא הקבע-קרן השתלמות (להלן - הקופה או הקרן) הינה קרן השתלמות מסלולית המאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, אשר הוקמה בשנת 1984.

הקרן הכוללת שלושה מסלולי השקעה פעילים:

(1) קרן החיסכון לצבא הקבע כללי (להלן - מסלול כללי).

(2) קרן החיסכון לצבא הקבע מסלול אג"ח ללא מניות (להלן - מסלול אג"ח ללא מניות).

(3) קרן החיסכון לצבא הקבע מניות (להלן - מסלול מניות).

ב. ביום 28 ביולי 2008 הושלמה עסקה במסגרתה רכשה הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח") מחבר משרתי הקבע והגמלאים בע"מ את מלוא הון המניות בחברה המנהלת.

ביום 25 באפריל 2013, נחתמה תוספת להסכם מיום 28 ביולי 2008, לפיה הוארכה, ללא תמורה, תקופת הזמן שלאחריה תהא חבר משרתי הקבע והגמלאים בע"מ רשאית להורות להראל ביטוח להעביר לצד ג' ללא תמורה את מלוא הון המניות המונפק של החברה מחמש שנים לעשר שנים. בנוסף סוכם בין הצדדים במסגרת התוספת להסכם כי תקנון הקרן יתוקן, בכפוף לאישור הממונה, באופן שבני זוג של עמיתי חבר יהיו רשאים להיות עמיתים בקרן ויהיו זכאים לדמי ניהול שנתיים בשיעור של 0.55% מיתרתם הצבורה בקרן. בהתאם לתוספת להסכם האמורה לעיל התקבל ביום 15 באוקטובר 2013 אישור הממונה לתיקון התקנון והתאמתו להוראות התוספת להסכם.

ג. הקופה מנוהלת על ידי קרן החיסכון לצבא הקבע חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"), חברה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

ד. קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר.

ה. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון, וועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ו. הגדרות

דוחות כספיים אלה:

(1) הקופה או הקרן - קרן החיסכון לצבא הקבע - קרן השתלמות.

(2) החברה המנהלת - קרן החיסכון לצבא הקבע חברה לניהול קופות גמל בע"מ.

(3) רשות שוק ההון- רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

(4) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

(5) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

(6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.

(7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח ובתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה בפרק דין וחשבון לציבור שבקודקס הרגולציה.

המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמה בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים אלה על ידי הקופה.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי הדירקטוריון החברה המנהלת ביום 25 במרס, 2019.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (2) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (4) השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים (אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות) חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי מזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי החברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים (להלן: "החברה המצטטת") וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת. המודל של החברה המצטטת מתבסס על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (5) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי ההוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (6) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה לא סחירים - ההשקעה מוצגת ע"פ שווי ההוגן כהפרש בין השווי המהווה של הנכס העתידי בקיזוז ההתחייבות העתידית בגין העסקה. יתרת זכות הנובעת מעודף ההתחייבויות העתידיות על הנכסים העתידיים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות. בטחונות בגין חוזים עתידיים לא סחירים מסווגים לסעיף חייבים/זכאים.
- (7) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (8) אופציות וכתבי אופציות בלתי סחירים - לפי תחשיב כלכלי המבוסס על מודל Black&Scholes. יתרת זכות הנובעת מהתחייבויות בגין אופציות מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (9) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואת תיקי נכסים, במדדי מניית, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (10) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתקבל אחת לשנה לפחות.
- (11) נדל"ן להשקעה - לפי שווי הוגן על בסיס הערכת שמאי נדל"ן להשקעה המבוצע לכל הפחות אחת לשנה, למעט לגבי נכסים שנרכשו בשנת הדוח המוצגים לפי מחיר העסקה.
- (12) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (13) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (14) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

א. בסיס הערכת נכסים (המשך)

(15) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	2018
%	%	%
(0.30)	0.30	1.20
(1.46)	(9.83)	8.10

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע ביום המאזן)

שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

ב. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ג. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

ד. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר 2018

סה"כ	מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול כללי	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,954	144	19	1,791	ריבית ודיבידנד לקבל
523	33	-	490	מוסדות
2,631	-	-	2,631	סכומים לקבל בגין נדל"ן (*)
56,766	5,526	220	51,020	בטחונות בגין פעילות בנגזרים
5	-	-	5	חייבים בגין משכנתאות
627	1	4	622	חייבים בגין השקעות (*)
62,506	5,704	243	56,559	סך הכל חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר 2017

סה"כ	מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול כללי	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,936	118	13	1,805	ריבית ודיבידנד לקבל
365	18	-	347	מוסדות
920	-	-	920	סכומים לקבל בגין נדל"ן (*)
18,836	1,261	7	17,568	בטחונות בגין פעילות בנגזרים
218	-	6	212	חייבים בגין משכנתאות
606	126	3	477	חייבים בגין השקעות (*)
22,881	1,523	29	21,329	סך הכל חייבים ויתרות חובה

(*) ליתרה בגין צדדים קשורים ראה ביאור 13 בדבר יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.

ביאור 4 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2018			
סה"כ	מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול כללי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
<u>1,164,230</u>	<u>27,204</u>	<u>45,802</u>	<u>1,091,224</u>
673,671	605	20,637	652,429
3,049	35	2	3,012
<u>676,720</u>	<u>640</u>	<u>20,639</u>	<u>655,441</u>
<u>1,840,950</u>	<u>27,844</u>	<u>66,441</u>	<u>1,746,665</u>

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות:

שאינן ניתנות להמרה

שניתנות להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017			
סה"כ	מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול כללי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
<u>1,343,854</u>	<u>31,410</u>	<u>48,530</u>	<u>1,263,914</u>
576,453	516	17,803	558,134
2,750	27	2	2,721
<u>579,203</u>	<u>543</u>	<u>17,805</u>	<u>560,855</u>
<u>1,923,057</u>	<u>31,953</u>	<u>66,335</u>	<u>1,824,769</u>

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות:

שאינן ניתנות להמרה

שניתנות להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2018

מסלול כללי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול מנייתי	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
57,601	1,463	2	59,066
8,667	193	-	8,860
475,004	8,316	8,215	491,535
632,684	18,890	-	651,574
<u>1,173,956</u>	<u>28,862</u>	<u>8,217</u>	<u>1,211,035</u>

אגרות חוב קונצרניות:
 שאינן ניתנות להמרה
 פקדונות בבנקים
 הלוואות לעמיתים
 הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים (*)

(*) השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת:

ליום 31 בדצמבר 2018

מסלול כללי	
שווי הוגן	ערך בספרים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
7,520	7,520

הלוואות

ליום 31 בדצמבר 2017

מסלול כללי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול מנייתי	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
97,723	2,053	2	99,778
11,181	238	-	11,419
490,187	10,265	7,255	507,707
604,474	16,581	-	621,055
<u>1,203,565</u>	<u>29,137</u>	<u>7,257</u>	<u>1,239,959</u>

אגרות חוב קונצרניות:
 שאינן ניתנות להמרה
 פקדונות בבנקים
 הלוואות לעמיתים
 הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים (*)

(*) השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת:

ליום 31 בדצמבר 2017

מסלול כללי	
שווי הוגן	ערך בספרים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
7,994	7,994

הלוואות

ביאור 6 - מניות

ליום 31 בדצמבר 2018				
סה"כ	מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול כללי	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
683,044	77,677	-	605,367	מניות סחירות
155,638	2	1,741	153,895	מניות לא סחירות
838,682	77,679	1,741	759,262	סך הכל מניות

ליום 31 בדצמבר 2017				
סה"כ	מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול כללי	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
687,532	56,091	-	631,441	מניות סחירות
135,982	-	1,420	134,562	מניות לא סחירות
823,514	56,091	1,420	766,003	סך הכל מניות

השקעות החברה בנדל"ן מחוץ לישראל מתבצעות באמצעות חברות ושותפויות מחוץ לישראל ולפיכך השקעות אלה מסווגות בסעיף מניות לא סחירות.

ביאור 7 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2018				
סה"כ	מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול כללי	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
419,962	40,668	110	379,184	השקעות אחרות סחירות
173,164	7,517	3,422	162,225	קרנות ותעודות סל
28	3	-	25	קרנות נאמנות
10,233	-	215	10,018	מכשירים נגזרים
19	2	-	17	מוצרים מובנים
681	79	-	602	אופציות
604,087	48,269	3,747	552,071	אחרות
345,838	1,167	2,468	342,203	השקעות אחרות שאינן סחירות
7,630	91	152	7,387	קרנות השקעה וקרנות הון סיכון
12,194	-	173	12,021	מכשירים נגזרים
24	3	-	21	מוצרים מובנים
365,686	1,261	2,793	361,632	אחרות
969,773	49,530	6,540	913,703	סך הכל השקעות אחרות

ביאור 7 - השקעות אחרות (המשך)

א. ההרכב (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2017			
סה"כ	מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול כללי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
352,124	24,576	63	327,485
249,713	7,088	4,212	238,413
4,251	296	2	3,953
792	-	23	769
166	14	-	152
115	9	-	106
607,161	31,983	4,300	570,878
השקעות אחרות סחירות			
תעודות סל			
קרנות נאמנות			
מכשירים נגזרים			
מוצרים מובנים			
אופציות			
אחרות			
השקעות אחרות שאינן סחירות			
קרנות השקעה וקרנות הון סיכון			
מכשירים נגזרים			
מוצרים מובנים			
אחרות			
301,039	401	1,838	298,800
17,775	409	181	17,185
11,036	-	157	10,879
15	1	-	14
329,865	811	2,176	326,878
937,026	32,794	6,476	897,756
סך הכל השקעות אחרות			

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר 2018			
מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול כללי	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
54,595	-	523,436	מניות
-	(256)	(5,271)	מדד
(28,780)	(10,751)	(549,343)	מטבע זר
-	(23)	(1,618)	ריבית
ליום 31 בדצמבר 2017			
סה"כ	מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול כללי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
658,727	45,735	-	612,992
(45)	-	(2)	(43)
(665,233)	(15,728)	(12,926)	(636,579)
(4,784)	-	(75)	(4,709)
מניות			
מדד			
מטבע זר			
ריבית			

ביאור 8 - נדל"ן להשקעה

א. הרכב ותנועה:

ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 31 בדצמבר 2018	
מסלול כללי	מסלול כללי	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
65,283	72,751	יתרה ליום 1 בינואר
3,997	1,948	רכישות ותוספות
3,471	1,175	התאמת שווי הוגן
72,751	75,874	יתרה ליום 31 בדצמבר

ב. נדל"ן להשקעה מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. הערכות שווי חיצוניות מבוצעות לפחות אחת לשנה, במועדים שונים עבור נכסים שונים בתיק הנדל"ן להשקעה. בשאר תקופות הדיווח מתבצעת בחינה פנימית, במטרה לוודא שלא חל שינוי מהותי בשווי הנכס בהתאם לפרמטרים שעל בסיסם נערכה הערכת השווי.

הערכת שווי הנדל"ן מתבססת על תזרימי המזומנים השנתיים נטו, המהווים בשיעור היוון המשקף את הסיכונים הספציפיים הגלומים בהם. כאשר קיימים בפועל הסכמי שכירות, אשר התשלומים בגינם שונים מדמי שכירות ראויים, מבוצעות התאמות בכדי לשקף את תשלומי השכירות בפועל בתקופת החוזה.

הערכות השווי מתחשבות בסוג הדיירים הנמצאים בפועל בנכס המושכר או האחראיים למילוי התחייבויות השכירות או אלה העשויים להיות במושכר לאחר השכרת מושכר פנוי, לרבות הערכה כללית לגבי מהימנות האשראי שלהם; חלוקת האחריות בין הקבוצה והשוכר לגבי אחזקת וביטוח הנכס; ויתרת אורך החיים הכלכלי של הנכס, באותם מקומות שבהם פרמטרים אלו רלוונטיים.

השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך, לרבות, גישת ההשוואה, נכסים דומים והיוון תזרימי המזומנים העתידיים הנובעים מהנכס. שווים של מרבית הנכסים נקבע בהתאם לאמידת תזרימי המזומנים ולגביהם מובאים בחשבון הסיכון המובנה שלהם. מרבית נכסי הנדל"ן המסחרי ונדל"ן המשרדים מהווים בשיעור היוון 4.83% לנדל"ן חו"ל ושיעורי היוון שבין 6.5% ל-7.75% לנדל"ן בישראל וזאת בהתאם לרמת הסיכון המתאימה בנכס.

הערכת השווי לנדל"ן להשקעה בהקמה מבוססת על אמידת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה לאחר הקמתו, בניכוי הערך הנוכחי של אומדן עלויות ההקמה הצפויות לנבוע לצורך השלמתו ובניכוי רווח יזמי סביר כאשר רלוונטי, תוך התחשבות בשיעור ההיוון אשר מותאם בגין הסיכונים הרלוונטיים והמאפיינים של הנכס.

אומדן השווי ההוגן יגדל באם שיעור ההיוון של תזרים המזומנים יקטן, ויקטן באם שיעור התפוסה יקטן. הנדל"ן להשקעה מורכב בעיקר מבנייני משרד ונדל"ן מסחרי.

לא קיימים יחסי גומלין פנימיים בין הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה.

ג. לעניין התקשרויות לרכישת נדל"ן להשקעה ולחכירה של נדל"ן להשקעה ראה ביאור 15 ב(2).

ביאור 8 - נדל"ן להשקעה (המשך)

ד. להלן פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את הקופה כנדל"ן להשקעה:

ליום 31 בדצמבר		מועדי סיום	תקופת החכירה בשנים
2017	2018	תקופת החכירה	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	בשנים	
29,030	28,700		בבעלות
43,721	47,174	2037 ואילך	בחכירה מהוונת(*)

(*) מקרקעין ברחוב יגאל אלון תל אביב, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2018 וליום 31 דצמבר 2017 הנו בסך של 26,892 אלפי ש"ח ובסך של 23,776 אלפי ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל ומעיריית תל-אביב עד שנת 2060 ועד שנת 2059 בהתאמה

מקרקעין ברחוב קרית נורדאו נתניה, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2018 וליום 31 דצמבר 2017 הנו בסך של 20,282 אלפי ש"ח ובסך של 19,945 אלפי ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2037

ה. חלק מהקרקעות בבעלות או בחכירה בישראל טרם נרשם בלשכת רישום המקרקעין לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות.

ביאור 9 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר 2018				
סה"כ	מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול כללי	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,341	46	24	1,271	חברה מנהלת
386	8	5	373	מוסדות
44,143	3,538	373	40,232	התחייבויות בגין נגזרים
120	-	6	114	זכאים בגין משכנתאות
289	-	4	285	זכאים בגין השקעות
760	-	12	748	הכנסות מראש בגין נדל"ן
47,039	3,592	424	43,023	סך הכל זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר 2017				
סה"כ	מסלול מנייתי	מסלול אג"ח ללא מניות	מסלול כללי	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,352	35	25	1,292	חברה מנהלת
182	3	4	175	מוסדות
10,981	319	147	10,515	התחייבויות בגין נגזרים
6,323	-	14	6,309	בטוחות בגין חוזים עתידיים לא סחירים
446	-	20	426	זכאים בגין משכנתאות
174	5	-	169	זכאים בגין השקעות
155	-	-	155	הכנסות מראש בגין נדל"ן
19,613	362	210	19,041	סך הכל זכאים ויתרות זכות

ביאור 10 - דמי ניהול

א. פירוט דמי הניהול לפי מסלולי השקעה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
14,009	15,062	15,872
321	311	289
218	337	537
14,548	15,710	16,698

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים:
 מסלול כללי
 מסלול אג"ח ללא מניות
 מסלול מנייתי

סך הכל הוצאות דמי ניהול

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	2018
%	%	%
2.00	2.00	2.00
0.32	0.32	0.31
0.28	0.28	0.27
0.31	0.30	0.29

דמי ניהול מסך נכסים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין

שיעור דמי ניהול הממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל:

מסלול כללי

מסלול אג"ח ללא מניות

מסלול מנייתי

ביאור 11 - הוצאות ישירות

כל המסלולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	2018	2016	2017	2018
שיעור מתוך יתרת נכסים ממוצעת			אלפי ש"ח		
0.012	0.011	0.015	563	568	789
0.004	0.004	0.004	164	180	218
0.001	0.002	0.006	40	91	305
0.072	0.070	0.069	3,330	3,507	3,593
0.047	0.042	0.040	2,170	2,119	2,089
-	0.001	-	23	32	23
0.001	0.001	0.002	29	71	120
0.137	0.131	0.136	6,319	6,568	7,137

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
 עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
 הוצאות בגין השקעות לא סחירות
 עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל

באמצעות קרנות ותעודות סל

באמצעות קרנות ותעודות סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ומ-0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בגין דמי ניהול משכנתאות והוצאות בגין ניהול תביעה.

ביאור 11 - הוצאות ישירות (המשך)

מסלול כללי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			אלפי ש"ח			
2016	2017	2018	2016	2017	2018	
שיעור מתוך יתרת נכסים ממוצעת						
0.012	0.011	0.015	537	537	731	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.004	0.004	0.004	156	172	203	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.001	0.002	0.006	39	87	298	הוצאות בגין השקעות לא סחירות עמלות ניהול חיצוני:
0.075	0.072	0.071	3,305	3,457	3,521	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.047	0.042	0.039	2,095	2,023	1,950	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות קרנות ותעודות סל
-	0.001	-	22	30	21	באמצעות קרנות ותעודות סל עמלות אחרות**
0.001	0.001	0.002	28	67	113	
0.140	0.133	0.138	<u>6,182</u>	<u>6,373</u>	<u>6,837</u>	סך הכל הוצאות ישירות

מסלול אג"ח ללא מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			אלפי ש"ח			
2016	2017	2018	2016	2017	2018	
שיעור מתוך יתרת נכסים ממוצעת						
0.008	0.006	0.007	9	7	8	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.004	0.003	0.002	5	3	2	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.001	0.003	0.006	1	4	7	הוצאות בגין השקעות לא סחירות עמלות ניהול חיצוני:
0.022	0.042	0.057	24	46	62	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.021	0.022	0.019	23	25	21	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
0.001	0.003	0.004	1	4	5	עמלות אחרות**
0.057	0.080	0.095	<u>63</u>	<u>89</u>	<u>105</u>	סך הכל הוצאות ישירות

מסלול מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			אלפי ש"ח			
2016	2017	2018	2016	2017	2018	
שיעור מתוך יתרת נכסים ממוצעת						
0.022	0.021	0.030	17	24	50	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.004	0.005	0.008	3	5	13	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך עמלות ניהול חיצוני:
0.002	0.003	0.006	1	4	10	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.070	0.064	0.071	52	71	118	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות קרנות ותעודות סל
0.001	0.002	0.001	1	2	2	באמצעות קרנות ותעודות סל
-	-	0.001	-	-	2	עמלות אחרות**
0.100	0.095	0.118	<u>74</u>	<u>106</u>	<u>195</u>	סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ומ-0.001%.
** עמלות אחרות כוללות הוצאות בגין דמי ניהול משכנתאות והוצאות בגין ניהול תביעה.

ביאור 12 - תשואות מסלולי השקעה

תשואה ממוצעת נומינלית ברוטו ל- 5 שנים	תשואה שנתית נומינלית ברוטו					
	2014	2015	2016	2017	2018	
	באחוזים					
3.78	5.34	2.86	3.86	8.36	(1.30)	מסלול כללי
1.62	2.02	0.40	2.10	3.92	(0.31)	מסלול אג"ח ללא מניות
4.21	6.55	3.46	4.83	13.80	(6.54)	מסלול מנייתי

ביאור 13 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

31 בדצמבר		
2017	2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(1,352)	(1,341)	החברה המנהלת
		צדדים קשורים אחרים:
549	712	סכומים לקבל בגין נדל"ן
2	134	חייבים בגין השקעות מניות
134,910	153,312	אגרות חוב סחירות
568	729	אגרות חוב בלתי סחירות
1,357	672	הלוואות
16,725	28,247	קרנות השקעה
88,847	104,795	
241,606	287,260	

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 30,495 אלפי ש"ח.

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2016	2017	2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
14,548	15,710	16,698	דמי ניהול לחברה המנהלת

ביאור 14 - מסים

להלן פרוט תשלומי המסים שנגבו מהקופה בשנת הדוח:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018			
מסלול כללי	מסלול מנייתי	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
2,000	174	2,174	בגין השקעות בניירות ערך זרים

ביאור 15 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. חובות מעבידים

חוק הגנת השכר, התשי"ח - 1958 והתקנות שהותקנו על פיו, מטילים התחייבות על הקופה, בנסיבות שפורטו בחוק, בגין חובות של מעבידים לעובדיהם אשר לא סולקו במועדם על ידי העברת כספים לקופה. קיימת אי וודאות בכל הקשור לגובה הסכומים שבפיגור, כמו גם לעצם מחוייבות המעבידים בנושא, וזאת בין היתר, בשל סיבות שונות לאי העברת כספים לקופה האופייניים לסקטור קופות הגמל (כגון הפסקת יחסי עובד-מעביד, העברת כספים לקופה אחרת וכיוצ"ב). להערכת הנהלת הקופה הסכומים הינם בהיקפים שאינם מהותיים.

על מנת לגבות את החובות, כאמור, שולחת הנהלת הקופה מכתבי התראה למעבידים ולעמיתים ובמידת הצורך מגישה תביעות כנגד המעבידים החייבים.

ב. התקשרויות

- (1) לתאריך המאזן התקשרה הקופה בהסכמים להשקעה בקרנות השקעה ובקרנות הון סיכון (להלן: הקרנות) כשותפה מוגבלת. סכומי ההשקעה מועברים בחלקים, בהתאם לדרישותיהן של הקרנות ולהסכמי ההתקשרויות. להלן סכום ההתחייבות להשקעה כוללת וסכום ההשקעה שטרם נדרש לתאריך המאזן:

<u>31 בדצמבר 2018</u>		
<u>סה"כ יתרת התחייבות</u>	<u>סה"כ התחייבות</u>	
<u>אלפי ש"ח</u>	<u>אלפי ש"ח</u>	
172,641	536,445	התחייבות קרנות השקעה

- (2) במסגרת הסכם השיתוף שנחתם בין רוכשי נדל"ן להשקעה ובו הוגדרו יחסי השיתוף ועוד, התחייבה הקופה נכון לתאריך המאזן להשקיע בהמשך בהקמה סך של כ- 523 אלפי ש"ח במתחם הארגז בתל אביב.

ג. שעבודים

קיימים שעבודים על חלק מנכסיה הסחירים של הקופה, לצורך פעילותה השוטפת בנגזרים בסך של כ-72.6 מיליון ש"ח.